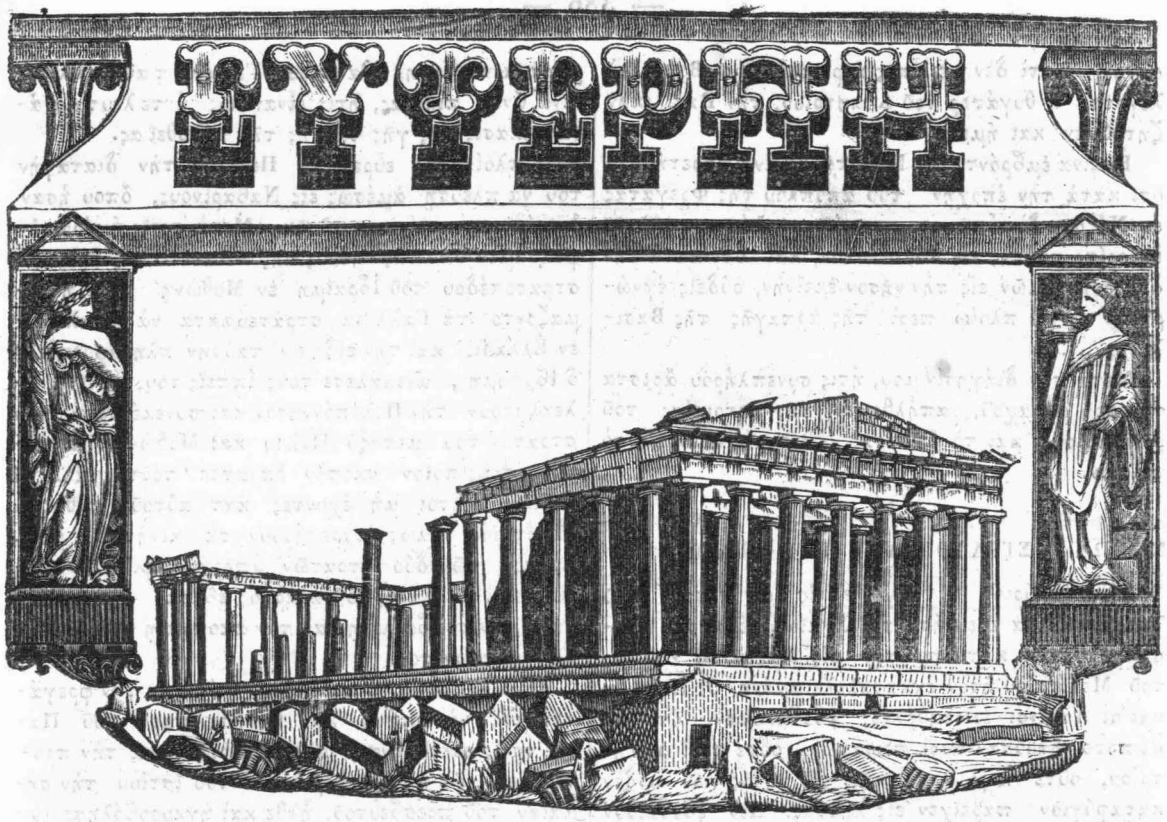

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΜΕ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑΣ.

Φυλλάδ. 17. *Τόμος.* ΣΤ.

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ. ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ΤΗΝ 15 ΜΑΙΟΥ 1853.

ΒΑΣΙΛΙΚΗ

ΗΤΟΙ

Η ΚΟΡΗ ΤΗΣ ΧΙΟΥ.

(Συνέχεια ἰδὲ φυλ. 16).

Ὁ μοναχὸς ἐσιώπησεν. Ὁ γέρων ἤκουσε τὴν διήγησιν ταύτην, ἀναισθητῶν σχεδὸν ἐκ τῆς θλίψεως, ἐκυλίσθη χαμαὶ, σχίζων τὰ ἐνδύματά του, καὶ μόνην προφέρων τὴν λέξιν *Βασιλική*! Τὸ ὄνομα τοῦτο, πολλάκις ἐπαναληφθὲν, μ' ἐπανέφερεν ἐντελῶς εἰς τὴν μνήμην τὴν σκηνὴν τῆς Νάξου.

Ἔγειναν αἱ τελευταῖαι διερωτήσεις τοῦ πλοιάρχου περὶ τοῦ συμβάντος, εἰπόντος, ὅτι διετάχθη ὑπὸ τοῦ Ναυάρχου νὰ ἐρευνήσῃ τὰς Κυκλάδας, καὶ ἐνῷ φεύγων ἐπρόφερε· « Ἄγωμεν ;... Ἂς ἐλπίσωμεν, ὅτι ἡ Βασιλική..... Ἐγὼ δὲν ἐκρατήθην πλέον, καὶ διακόψας τὸν πλοίαρχον, »

— Μὲ τὴν ἄδειάν σας, πλοίαρχε, ἀλλὰ δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, τὶ σημαίνει, σᾶς παρακαλῶ, τὸ ὥρε ὄνομα τοῦτο *Βασιλική* νὰ τὸ ἀκούω προφερόμενον παντοῦ ὅπου ὑπάγω.

— Παντοῦ ὅπου ὑπάγεις; ἐπανέλαβεν ὁ πλοίαρχος· πιστεύω, ὅτι ὁ δόκιμός μας κοιμᾶται εἰσέτι. Καὶ ποῦ ἄκουσες ἄλλοτε τὸ ὄνομα τοῦτο ;

— Εἰς Νάξον, πλοίαρχε, εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ Μελιταίου.

Τότε διηγήθην τὸ συμβάν μου, χωρὶς νὰ παραλείψω τίποτε, οὔτε τὰς ἀνοησίας μου. Ἡ ἐξήγησις αὕτη ἐπέπεσεν ὡς κεραυνὸς ἐπὶ τοῦ γηραιοῦ Δημητρίου, ὅστις μὲ ἤκουεν, ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀτενεῖς, τὸ στόμα ἀνεῳγμένον. Ὅταν ἔπαυσα ὁμιλῶν, ἔπεσε χαμαὶ ἀναίσθητος· ἔτρεξαν τότε κλαίοντες καὶ ὀλολύζοντες οἱ ὑπηρέται τοῦ γέροντος καὶ μετέφερον τὸν κύριόν των εἰς τὸν κοιτῶνα του. Ὁ μοναχὸς ἠκολούθησεν αὐτοὺς καὶ ἡμεῖς ἐμείναμεν μόνοι.

— Ὦ! δυστυχὲς τέκνον, ἐκραύγασεν ὁ πλοί-

αρχος, διατὶ δὲν μὲ εἶπες περὶ τούτου ; Βασιλικὴ λέγεται ἡ θυγάτηρ τοῦ Δημητρίου, τὴν Βασιλικὴν ζητοῦμεν καὶ ἡμεῖς.

Ἔμεινα ἐμβρόντητος. Μολαταῦτα ἀντιπαρετήρησα ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἀπόπλου τῆς Φρεγάτας ἐκ Νάξου δὲν ὑπῆρχε παντάπασι λόγος περὶ τῆς ἱστορίας ταύτης εἰς τὸν στόλον, καὶ ὅτι κατὰ τὴν διαμονὴν ἡμῶν εἰς τὴν νῆσον ἐκείνην, οὐδεὶς ἐγνώριζεν ἐν τῷ πλοίῳ περὶ τῆς ἁρπαγῆς τῆς Βασιλικῆς. . .

Μετὰ τὴν διήγησίν μου, ἥτις συνεπλήρου ἄριστα τὴν τοῦ μοναχοῦ, ἀπήλθομεν τῆς κατοικίας τοῦ Δημητρίου, καὶ τὸ ἑσπέρας ἐπεστρέψαμεν εἰς τὸ πλοῖον.

Γ'.

ΜΟΘΩΝΗ, ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟΝ ΤΟΥ ΙΒΡΑΙΜ ΠΑΣΑ

Τὴν ἐπαύριον ἡ *Φλὲρ δε-λὶς* ἀπέπλευσε τοῦ Τζεσμὲ διὰ νὰ ἐρευνήσῃ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Προσωρμίσθημεν κατὰ πρῶτον εἰς Νάξον. Ἡ καλύβη τοῦ Μελιταίου ἦτον ἐγκαταλελειμμένη. Οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Λατῖνοι ἐρωτηθέντες ἐβεβαίωσαν, ὅτι οὐδέ ποτε ἤκουσαν περὶ πειρατῶν, οὔτε περὶ Δημητρίου, οὔτε περὶ Βασιλικῆς. Ἡ νῆτός των οὐδὲν καταφύγιον παρεῖχεν εἰς λῃστάς. Δὲν ἐβεβαίουν ὅμως τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τῶν γειτονικῶν νήσων κατοικημένων ὑπὸ *κατεργαρέων*, καὶ εἰς ταύτας ἔπρεπε νὰ ζητήσωμεν τὴν ἁρπαγεῖσαν κόρην. Εἰς τὸ διάστημα δύο μηνῶν, προθεσμίαν δοθεῖσαν εἰς τὸν περίπλουν μας, τὸ πλοῖον περιέτρεξε τοιουτοτρόπως ἀπὸ νῆσου εἰς νῆσον, ἐπισκεφθὲν ἀλληλοδιαδόχως τὰς ἐρημονήσους καὶ τὰ σπήλαιά των, τὴν Πάτμον, τὴν Ἀμοργόν, τὴν Σαντορίνην, τὴν Πάρον, Μήκονον, Τῆνον, Ἄνδρον, Κέαν· καὶ οὐδεὶς οὐδαμοῦ τῶν προξένων, τῶν ἀρχῶν, τῶν προκρίτων ἠδυνήθησαν νὰ μᾶς δώσωσιν πληροφορίας. Ἕκαστος, ἀφοῦ ἔπλεκε τὸν ἔπαινον τῆς ἰδίας νήσου, καὶ τῆς ἐγνωσμένης ὑπολήψεώς της, μᾶς παρέπεμπεν εἰς τὴν γειτονικὴν καταφύγιον οὖσαν τῶν πειρατῶν, κλπ.

Μάταιοι λοιπὸν ἀπέβησαν οἱ κόποι μας πάντες· ἡ πλῆξις, αἱ ἀποτυχίαι ἐγέννησαν κατ' ὀλίγον τὴν ἀμφιβολίαν καὶ τοὺς χλευασμοὺς ἐπὶ τῆς ἱστορίας ταύτης καὶ περὶ τὸ τέλος τοῦ ἔκπλου ἡ Βασιλικὴ ἐλησμονήθη. Τότε ἡ Φρεγάτα διευθύνθη πρὸς τὴν Ἀττικὴν, ὥστε ἐν ὥρᾳ τεταγμένῃ νὰ προσωρμίσῃ εἰς Σαλαμῖνα, ἣν ὁ ναύαρχος εἶχε προσδιορίσῃ ὡς μέρος, ὅπου ἐμέλλομεν νὰ εὕρωμεν νέας διαταγάς.

Περὶ Ἀθηνῶν τὸ πᾶν ἐρρέθη. Δὲν θέλω λοιπὸν διηγηθῆ ἐκδρομήν μας ὁλιγοήμερον εἰς Ἀττικήν. Μὲ κατέπληξε πρὸ πάντων εἰς τὴν γῆν ταύτην τῆς Ἑλλάδος, ἣν ἐπάτουν κατὰ πρῶτον μετὰ θρησκευτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, μὲ κατέπληξε λέγω ἡ εὔγλωττος ἀντίθεσις τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, τὸ μῖγμα ἐκεῖνο τῶν θλιβερῶν ἰδεῶν, καὶ τῶν ποιητικῶν ἐμπνεύσεων, αἵτινες ἀκαταπαύστως ἀντιπαρατίθενται ὑπὸ οὐρανὸν θαυμάσιον καὶ ἐνώπιον μνημείων τέχνης ἀθανάτου. Γεννῶσι ταῦτα θλῖψιν τινὰ ἄνευ πικρίας, ἥτις εἶναι ὡς ἡ τελευταία ἀναθυμίασις τῆς γῆς ταύτης τῆς πολυθείας.

Ὁ πλοίαρχος εὗρεν ἐν Πειραιεῖ τὴν διαταγὴν τοῦ νὰ πλεύσῃ ἀμέσως εἰς Ναβαρίνους, ὅπου ἦσαν ὁ ναύαρχος καὶ τινα πλοῖα. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐφθάσαμεν ὑπὸ τὰς νήσους τῆς *Σαπιέντζας*, πρὸ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἰβραΐμη ἐν Μοθώνῃ· τότε ἡτοιμάζοντο τὰ Γαλλικὰ στρατεύματα νὰ σταλῶσιν ἐν Ἑλλάδι, καὶ τὴν εἴδησιν ταύτην πληροφορηθεὶς ὁ Ἰβραΐμης, ἀνεκάλεσε τοὺς ἱππεῖς του, οἵτινες ἐλεηλάτουν τὴν Πελοπόννησον καὶ συνεκέντρου τὸν στρατόν του μεταξὺ Πύλου καὶ Μοθώνης. Ἄγνωστον πρὸς ποῖον σκοπὸν ἔπραττε τοῦτο, ἀλλ' οἱ Γάλλοι καίτοι μὴ ἔχοντες κατ' αὐτοῦ πάθος τι ἰδιαίτερον, ὅμως παρετήρουν τὰ κινήματά του· μεταξὺ τῶν δύο στρατῶν ὑπῆρχον φιλικαὶ σχέσεις καὶ πολλάκις ὁ ναύαρχος ἔβλεπε τὸν πασᾶν ὅπως τὸν συμβουλεύῃ καὶ τὸν ἀποτρέπῃ τῶν σκληρῶν μέτρων του.

Πρωΐαν τινὰ, ὁ ναύαρχος διέταξε τὴν φρεγάταν μας νὰ ὑπάγῃ καὶ ζητήσῃ παρὰ τοῦ Πασᾶ τρεῖς φιλέλληνας, αἰχμαλωτισθέντας τὴν προτεραίαν. Τὸ πλοῖον φέρον ἐπὶ τοῦ ἱστίου τὴν σημαίαν τοῦ πρεσβευτοῦ, ἦλθε καὶ ἠγκυροβόλησεν ὑπὸ τὸ φρούριον τῆς Μοθώνης καὶ πολλοὶ ἐξ ἡμῶν συνώδευσαν τὸν πλοίαρχον. Εἶναι δύσκολον νὰ περιγράψω τὴν κατάστασιν τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στρατοπέδου. Πανταχοῦ σύγχυσις, ἀταξία. Εὑρόντες δὲ μεταξὺ τῶν Αἰγυπτίων ἀρχαίους τινὰς συμπατριώτας μας οἵτινες ἦλθον καὶ μᾶς ὑπεδέχθησαν, παρεκαλέσαμεν αὐτοὺς νὰ μᾶς ὁδηγήσωσιν εἰς τὴν πόλιν, ἐνῷ ὁ πλοίαρχος μετέβη εἰς τοῦ Πασᾶ.

Περιήλθομεν ἅπασαν τὴν περιοχὴν τοῦ στρατοπέδου μέχρι τῶν φραγμάτων, ἅτινα ἔκλειον αὐτὸ ἄντικρυ τοῦ Νεοκάστρου. Ἡ σκηνὴ ἑνὸς μπέη, πολυάριθμος στρατιωτῶν φυλακὴ, κανόνια ἐστραμμένα πρὸς τὸ πεδίον ὑπεράσπιζον τὰς πύλας. Εἰς τὸ ὅριον τοῦτο, τὴν μόνην ἔξοδον καὶ εἴσοδον τοῦ στρατοπέδου ἐπεκράτει τρομερὸς θόρυβος, φωναὶ, ἀλαλαγμοὶ, συναθροίσεις ἀνθρώπων, κτηνῶν συνωθουμένων καὶ συγκρουομένων. *Καβάσιδες* ἐρράπιζον δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, στρατιῶται ζιφῆρεις ἐπέπιπτον κατὰ τοῦ πλήθους. Ἔστημεν ἀμηχανοῦντες ἐνώπιον τοῦ θορύβου τούτου, ἐνομίζομεν, ὅτι παρευρισκόμεθα εἰς μίαν τῶν σφαγῶν ἐκείνων, τῶν συνήθων τότε ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἢ εἰς ἐπιδρομὴν ἴσως τινὰ τῶν Ἑλλήνων. Ἀλλ' οἱ ὁδηγοί μᾶς καθησύχασαν. « Εἶναι, μᾶς εἶπον ἡ ὥρα, καθ' ἣν κλείουσιν αἱ πύλαι· ὁ ὄχλος, οἱ πωληταὶ, οἱ χωρικοὶ διώκονται ἐκ τῆς ἀγορᾶς, καὶ σπεύδουν νὰ ἐπανέλθωσιν οἱ στρατιῶται, καὶ οἱ περίπολοι, οἱ εἰς περίπατον ἐξελθόντες ».

Νέον συμβὰν ἦλθε νὰ περιπλέξῃ ἔτι πλέον τὰ γινόμενα. Αἴφνης, τὸ ἔδαφος ἀντήχησεν ἀπὸ ποδόκτυπον ἵππων, οἱ σκοποὶ ἔδωκαν τὴν εἴδησιν, ἡ φρουρὰ, ἐξῆλθε καὶ παρετάχθη ὡς ἐν πολέμῳ.

Οἱ ἐρχόμενοι ἦσαν λόχος *σπαχίδων*, οἵτινες ἀνταλλάξαντες λέξεις τινὰς μετὰ τῶν φρουρῶν εἰσῆλθον εἰς τὸ στρατόπεδον. Παρετήρησα τὴν σπεῖραν ταύτην, ἥτις ἐφαίνετο ὅτι ἤρχετο μακρόθεν. Ἦτο ἄθροισμά τι γελοῖον προσώπων λευκῶν, μαύρων κυπρίνων, τὰ ὁποῖα ἐκάλυπτον κυδάρεις, *φέσια*, κωνοειδεῖς τινες πῖλοι. Οἱ Ἄραβες ἵππευον φέροντες πορφυροῦς μανδύας, οἱ Τοῦρκοι *μεϊτάνια* καὶ μηλωτὰς, οἱ Αἰγύπτιοι τὰς στολάς των.

Προσεῖχον εἰς τοὺς ἑλιγμοὺς τῶν στρατιωτῶν ἐν ᾧ ἐτίθεντο εἰς γραμμὴν, ὧν τινες εἶχον ὡς στολισμὸν κεφαλὰς ἀνθρώπων νεοσφαγεῖς κρεμαμένας ἀπὸ τὰς θήκας τῶν πιστολίων των, αἰχμαλώτους συρομένους ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ καὶ μίαν γυναῖκα δεδεμένην ἐπὶ ὄνου, τοῦ ὁποίου τὸν χαλινὸν ἐκράτουν δύο ἱππεῖς, ὁ μὲν ἐκ δεξιῶν, ὁ δὲ ἐξ ἀριστερῶν. Ἡ γυνὴ αὕτη δὲν ἔφερε τὸ κάλυμμα (*γιασμάκι*) τῶν ὀθωμανίδων. Ἡ μέλαινα κόμη της ἔπιπτε βοστρυχηδὸν, ἐξερχομένη κεκρυφάλου πλήρους κονιορτοῦ καὶ ἐκλελυμένου ἐκ τῆς ὁδοῦ. Ἐπὶ τῶν ὤμων της στρατιώτης τις ἔρριψε ἐπενδύτην βραχὺν (casaque), κρατούμενον ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ διὰ πόρπης, καὶ καλύπτοντα ἐν μέρει τὴν αἰσθητά της καὶ τὰ μεταξωτὰ *σαλβάριά της*, ὧν τὰ ἀργυρᾶ κεντήματα ἀπέκρυπτεν ὁ κονιορτὸς τῆς ὁδοῦ.

Κατακεκμηκυῖα, καταπεπτωκυῖα ὡς ἄνθος βαρύνον τὸ στέλεχός του, καὶ τοῦ σώματός της σφαλομένου εἰς ἕκαστον κλόνον, ἡ δυστυχὴς παρίστα τὸ θέαμα τῆς δεινοτέρας θλίψεως καὶ ταπεινώσεως. Κατὰ τὴν ὀλίγην ἀναψυχὴν, ἣν τῇ ἀφῆκεν ἡ στάσις, περιέβλεψε κύκλῳ μετ' ἀνησυχίας, θορυβηθεῖσα ἀπὸ τὰς ὁποίας ἤκουε κραυγάς. Τότε δὲ μόνον εἶδον ἐγὼ τὸ πρόσωπόν της καὶ ἐνόμισα ὅτι τὴν ἀνεγνώρισα.

Ἡ αἰχμάλωτος, ἥτις περιέφερε τὰ βλέμματά της πανταχόθεν, παρετήρησε μετ' οὐ πολὺ τοὺς Γάλλους ἀξιωματικοὺς, ἔστη ἀκίνητος, ἔπειτα ἔτεινε βιαίως τὰς χεῖρας πρὸς ἡμᾶς κραυγάζουσα μεγαλοφώνως *Βασιλική* !

Τὴν ἀνεγνώρισα τέλος πάντων, ἦτο αὐτὴ, ἡ κομίσασά μοι εἰς Νάξον τὸ μέλι, ἡ θυγάτηρ τοῦ Δημητρίου. Τὴν φωνήν της ἀκούσας, ὥρμησα ἀφρόνως νὰ τὴν βοηθήσω, ἀλλ' εὐτυχῶς οἱ σύντροφοί μου μ' ἐμπόδισαν, καὶ ἐγκαίρως, διότι οἱ ἵπποι τῶν *σπαχίδων* ἤθελον μὲ καταθραύσει. Ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν, βαρυνθεὶς νὰ περιμένῃ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ πλήθους, ἀπώλεσε τὴν ὑπομονὴν μετά τινας στιγμὰς, καὶ διατάττων τοὺς ἐπιτελεῖς του νὰ ἐλάσωσι, ἔδωκε αὐτὸς πρῶτος τὸ παράδειγμα. Εἰς τὴν ὁρμὴν των ἀνετράπησαν, κατεπατήθησαν πάντες καὶ πάντα τὰ ἐμποδὼν καὶ οἱ σπαχίδες ἐντὸς ὀλίγου ἦσαν μακρὰν ἡμῶν.

. . . . . .

Δ'. Ο ΙΒΡΑΙΜΗΣ.

Σπεύσας νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸ πλοῖον, ἀνήγγειλον πάραυτα εἰς τὸν πλοίαρχον, ὅτι ἡ γυνὴ, ἣν τοσοῦτον χρόνον ἐζητοῦμεν ἀνευρέθη, καὶ διηγήθημεν αὐτῷ ὅσα εἴδομεν.

— Ὁποία τοῦ οὐρανοῦ εὐλογία ! ἐκραύγασε, μὰ τὸ ναί ! εἴτε τυχηρὸν εἶναι τὸ πρᾶγμα, εἴτε ἡμέτερον κατόρθωμα, ἀδιάφορον ! χαίρω ὑπερβολικῶς ὅτι *ἡ Φλὲρ δελὶς* θὰ ἐξέλθῃ ἐντίμως τῆς γελοίας ταύτης ὑποθέσεως.

Ἐκ τῶν συναδελφῶν μου μόνος ἐγὼ διετάγην νὰ συνοδεύσω τὸν πλοίαρχον εἰς τὸ φρούριον ὅπου διέμενεν ὁ Ἰβραΐμης· ἀλλ' ὅτε ἐφθάσαμεν, ἡ Α. Υ. δὲν ἦτο ὁρατή. Εὑρίσκετο εἰς τὸν γυναικωνίτην του καὶ δὲν ἐδέχετο εἰμὴ τὴν ἐπαύριον.

Τὴν ἐπιοῦσαν λίαν πρωΐ ἐφθάσαμεν πρὸ τοῦ φρουρίου, εἶναι δὲ τοῦτο κτίσμα ἐνετικὸν, ἐξαιρουμένου ἑνὸς πύργου, οὗτινος ἡ οἰκοδομὴ ἀνήκει εἰς τὴν εποχὴν τοῦ Γοδοφρέδου Βελλεαρδουΐνου, αὐθέντου τοῦ Μωρέως τὸ 1205.

Μπέης τις μᾶς ὑπεδέχθη καὶ μᾶς εἰσῆλθεν εἰς τὸ *διβάνιον*. Περιεμέναμεν εἴκοσι λεπτὰ, ἠκούσαμεν ἀντηχοῦντας κρότους ὅπλων καὶ πτερνιστήρων· φωναὶ λαρυγγώδεις καὶ ὕλακαὶ κυνῶν ἐπλήρωσαν τὴν κλίμακα.

Ἡ θύρα ἤνοιξε· πέντε λαγωνικοὶ κῦνες εἰσῆλθον ὁρμητικοὶ, ὡς ἐμπροσθοφυλακὴ συνοδίας μολλάδων, ἀξιωματικῶν, καὶ ὑπαλλήλων, οἵτινες παρετάχθησαν ἐστραμμένοι πρὸς τὸν οὐδὸν, καὶ ὁ πασᾶς ἐφάνη· ἐπροχώρησε, μεταξὺ σειρᾶς κεφαλῶν κεκλιμένων, ἐμάστισε τοὺς κύνας του, οἵτινες κατεκλίθησαν γρύζοντες ἐπὶ τῶν *μαξιλαρίων*, αὐτὸς δὲ ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς στιβάδος.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ὁ Ἰβραΐμης ἦτο τριάκοντα ὀκτὼ ἐτῶν ἡλικίας. δασὺς καὶ κυρτὸς, νευρώδη ἔχων τὰ μέλη, πυῤῥὸν τὸ γένειον, τὸν ὀφθαλμὸν φαιὸν καὶ αὐστηρῶς ἥσυχον, ὅταν ἡσύχαζεν εἶχεν ὅμοιόν τι του λέοντος· Ἅμα δὲ τὸ πάθος ἐνεψύχου αὐτὸν, ἡ σύσπασις τῶν ὀφρύων του, αἱ κόραι τῶν ὀφθαλμῶν του, αἱ ἔχουσαι κηλίδας αἱματηρὰς, τὸ ὁρμητικὸν βάδισμά του, αἱ ἀκράτητοι παραφοραί του, ἐπρόδιδον διαλογισμοὺς ἐκδικήσεως, μαχῶν καὶ καταδυναστείας.

Ἦν τότε ὁ πρώτιστος μεταξὺ τῶν Ὀθωμανῶν, καθὸ νικητὴς τῶν Βααβιτῶν, ὁ καταστροφεὺς τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὁ ὑποτεταγμένος ὑποτελὴς τοῦ κυρίου του, οὗτινος ἀνηλεῶς ὑπεράσπιζε τὰ δικαιώματα· εἶτα δὲ, ὅταν ἐνόμισεν ὅτι ἡ Χριστιανικὴ Εὐρώπη ἐγκατέλιπε τὸν Μαχμούτην, ἐπανέστη καὶ αὐτὸς κατὰ τοῦ κυριάρχου του, . . . ἀλλ' εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιστάσεις ἡ φωνὴ τῆς Εὐρώπης τῷ διέταξε τὴν ὑποχώρησιν.

Ἀφοῦ ὡμίλησεν ὁ πλοίαρχος, ὁ Πασᾶς ἐτήρησεν ἐπί τινα χρόνον σιωπήν. Ἐθώπευσε τὸ γένειόν του διὰ τῆς χειρὸς, ἐνῷ ὁ ποῦς αὐτοῦ ἐπάτει μηχανικῶς ἐπὶ τοῦ ἀγαπημένου κυνὸς, ὅστις ἔδακνε διὰ τῶν ὀξέων ἐδόντων του, τὸ δέρμα τοῦ ὑποδήματός του. Τέλος ἐπρόφερε λέξεις τινὰς ἀραβιστὶ καὶ ἀμέσως οἱ παρεστῶτες ἐξῆλθον τῆς αἰθούσης, μετὰ ἐδαφιαίαν ὑπόκλισιν. Ὁ Πασᾶς συνωμίλησε μετὰ τοῦ διερμηνέως, ὅστις εἶπεν εἰς τὸν γαλ-

λον ἀξιωματικόν: « Ἡ Α. Υ. παρακαλεῖ τὸν πλοίαρχον νὰ διηγηθῇ καὶ πάλιν, χωρὶς νὰ παραλείψῃ τι, τὴν ἱστορίαν τῆς ἁρπαγείσης κόρης· ὁ Ἰβραήμης καὶ ὁ διερμηνεὺς ἐνέτεινον τὴν προσοχήν των, ὁ δὲ πλοίαρχος ἤρχισεν ἐκ νέου τὴν διήγησίν του.

Ὅταν ὁ πλοίαρχος διηγήθη τὸ ἐν Νάξῳ συμβὰν μ' ἔδειξεν εἰς τὸν πασᾶν, ὅστις μ' ἐθεώρησε μετὰ πλείστης ἀνησυχίας καὶ μὲ ἀπέτεινε τουρκιστὶ τὸν λόγον μετὰ ζωηρότητος. Ἠρώτησα τὸν διερμηνέα, ὅστις μ' εἶπεν ὅτι ὁ πασᾶς ἐπεθύμει ν' ἀκούσῃ ἀπ ἐμοῦ τὴν συνέχειαν τοῦ συμβάντος. Ὅταν ἐτελείωσα, ἤκουσα μετ' εὐχαριστήσεως νὰ ἐξέλθῃ τοῦ στήθους τοῦ πασᾶ στεναγμὸς ἀνακουφίσεως. Ἐσκέφθη ἐπί τινας στιγμὰς καὶ ἐγειρόμενος, μᾶς παρεκάλεσε νὰ τὸν ἀκολουθήσωμεν. Ἀνέβημεν λιθίνην κλίμακα, δι' ἧς ἐφθάσαμεν εἰς διαδρόμους, εἰς δώματα ἔχοντα ἐπάλξεις, ὅθεν ἡ ὅρασις ἐξετείνετο ἐπὶ τοῦ κόλπου καὶ τῶν πεδίων. Ὁ Ἰβραήμης ἔκρουσε μίαν θύραν, ἀνὴρ δὲ ἔνοπλος ἤνοιξεν ἔσωθεν, ὅστις, βλέπων ὅτι καὶ ἡμεῖς ἐμέλλομεν νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν γυναικωνῖτιδα, μᾶς ἐκύτταζε μετ' ἐκπλήξεως βλακός· ὁ Πασᾶς μᾶς ἔνευσε νὰ ἐμβῶμεν.

Ἤμεθα εἰς τὸ ἐνδότερον μέρος τοῦ πύργου· θυρίδες καὶ ἄλλα ἀρχιτεκτονικὰ κοσμήματα τοῦ μεσαιῶνος, ἔργα τῶν σταυροφόρων, ἐφαίνοντο πανταχόθεν. Μετέβημεν οὕτως ἀπὸ δωματίου εἰς δωμάτιον μέχρι τελευταίου τινὸς θαλάμου εἰς τὸ ἐνδότερον τοῦ πύργου, καὶ κειμένου ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Ὁ θάλαμος οὗτος ἦτο κυκλοφερής, πλήρης ἔργων τῆς ἀραβικῆς τέχνης. Δοχεῖα ἐξειργασμένα καὶ πλήρη ἀνθῶν, τάπητες, αὐλαῖαι χρυσόκροσσοι, ὅπλα δαμασκινὰ λαμπρότατα καὶ διάργυρα καὶ βιβλία κεκοσμημένα δι' εἰκονογραφιῶν καὶ παραδόξων χαρακτήρων, προσκεφάλαια μία, *μαντολίνη*, λησμονημένη εἰς τὸ δάπεδον καὶ μυρία ἄλλα κοσμήματα χαριέστατα ἀποκαθίζων τὸ κατοίκημα τοῦτο ὡς ἓν τῶν μεμονωμένων ἐκείνων καὶ ἡδυπαθῶν ἐνδιαιτημάτων τῶν Ἀράβων τῆς Ἱσπανίας ἢ τοῦ Βαγδατίου. Δύο θυρίδες γοτθικαὶ ἐφώτιζον τὸν θάλαμον. Ἀπὸ τῆς μὲν ἦτον ἄοπτος ἡ θάλασσα, αἱ κοιλάδες τῆς Λακωνίας, αἱ κορυφαὶ τοῦ Ταϋγέτου, τὸ σύμπλεγμα τῶν Οἰνουσῶν, καὶ ἡ γαλλικὴ μοῖρα ἱστιοφοροῦσα κατὰ μῆκος τοῦ παραλίου, ἐκ δὲ τῆς ἄλλης ἐφαίνετο τὸ στρατόπεδον, αἱ σκηναί του, οἱ στρατιῶται, δεδομένοι εἰς τὰς ἐργασίας των, τὸ Νεόκαστρον καὶ ὁ κόλπος τῶν Καλαμῶν μέχρι τῶν εἰσβολῶν τοῦ Παμίσσου.

Ἐξητάζομεν νοερῶς, δι' ἣν ποτε αἰτίαν ὁ Ἰβραήμης μᾶς εἰσήγαγεν εἰς τὸ *χαρέμιόν του*, ὅτε ὁ γυμνὸς βραχίων ἑνὸς μαύρου ἀνεσήκωσε παραπέτασμά τι, καὶ εἴδομεν γυναῖκα κεκαλυμμένην, τὴν ὁποίαν ὡδήγει εἰς εὐνοῦχος προβαίνουσαν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δωματίου. Ἔμεινεν ἀκίνητος πρὸ τοῦ πασᾶ, ὅστις ἀναλαβὼν τὸ εὐτράπελον ἦθός του διεχέετο ὑπὸ τῆς ἀμφιβολίας μας καὶ παρέτεινεν ἐπίτηδες τὴν προσδοκίαν μας. Ἐξέκαυσε δὲ τοσοῦτον τὴν περιέργειάν μας, προσκαλῶν ἡμᾶς νὰ ἴδωμεν ὑπὸ τὸ κάλυμμα, ὥστε ὥρμησα νὰ τὸ ὑπεγείρω· ἀλλ' ὁ εὐνοῦχος ἐπρόλαβε τὴν παραβίασιν ταύτην τῶν νόμων τοῦ *σαραΐου*, καὶ ρίψας μοι βλέμμα κεραυνοβόλον, ἀπεμάκρυνεν αὐτὸς τὸν πέπλον ἀπὸ τοῦ μετώπου τῆς γυναικός. Ἦτον ἡ Βασιλική! προεγνώριζον τοῦτο, ἂν καὶ δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐννοήσω πῶς εὑρίσκετο ἐκεῖ, ἐνδεδυμένη λαμπρῶς καὶ ἐστολισμένη μὲ ἀδάμαντας καὶ περιδέραια.

Ὁ πλοίαρχος μὲ ἠρώτησεν ἂν ἡ περικαλλὴς αὐτὴ κόρη ἦτο ἡ τῆς Νάξου, καὶ ἀπαντήσαντός μου καταφατιτῶς πάραυτα, ἀπῄτησεν ἐπισήμως τὴν παράδοσιν τῆς αἰχμαλώτου. Ὁ πασᾶς, ὅστις ἐγέλα ἐνδομύχως, συνήνεσε διὰ κλίσεως τῆς κεφαλῆς καὶ ὁ διερμηνεὺς εἶπεν, « ἡ Α. Υ. δὲν ἀντιτείνει εἰς τὴν ἐλευθέρωσιν τῆς Βασιλικῆς. Ἐρωτήσατέ την λοιπὸν καὶ διακοινώσατέ της τὴν θέλησίν σας. »

Ὁ πλοίαρχος ἐξέθεσε τότε τὴν ἀποστολὴν τῆς Φρεγάτας πρὸς ἀνεύρεσίν της καὶ τοὺς ἀνωφελεῖς αὐτῆς περίπλους κατὰ τὰς Κυκλάδας κλπ. Ἡ Βασιλική, ἔχουσα ἐσταυρωμένας τὰς χεῖρας καὶ κάτω νεύουσα τοὺς ὀφθαλμούς, ἤκουσε τὴν ἐξήγησιν τοῦ διερμηνέως, κατ' ἀρχὰς ὠχρίασεν, καὶ οἱ παλμοὶ τοῦ στήθους της ὁ τρόμος, τῶν χειλέων της, ἐπρόδιδον ἰσχυρὰν συγκίνησιν· ἀλλὰ δὲν ἀπήντησεν, προσέκλινε δὲ εἰς σημεῖον εὐχαριστήσεως. Ὁ πλοίαρχος ἐπανέλαβε τὸν λόγον καὶ ἀνήγγειλεν εἰς τὴν Βασιλικήν, ὅτι τὰ δεινά της ἐτελείωσαν, ὅτι ὁ πασᾶς τῇ ἀποδίδει τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ὅτι οἱ φράγκοι ἔμελλον νὰ τὴν ἐπαναφέρωσιν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ πατρός της. Ἐ,ένετο στιγμὴ σιωπῆς, καθ' ἣν τὰ ἀνήσυχα βλέμματά μας, τὰ ἄπληστα βλέμματα τοῦ πασᾶ ἀπεκδέχοντο τὴν ἀπάντησιν τῆς γυναικός. Ὁ δισταγμός της ἤρχιζε νὰ μᾶς ρίπτει εἰς ἀμηχανίαν καὶ ὁ πλοίαρχος δὲν ἠδύνατο νὰ κρατήσῃ τῆς ἀνυπομονησίας του.

— Ἐλθὲ, τέκνον μου, προσέθηκε, τὶς σὲ κρατεῖ; αἱ θύραι ὅλαι εἶναι ἀνοικταὶ, οὔριος ἄνεμος θέλει σὲ ὁδηγήσει εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ τεθλιμμένου πατρός σου.

Ἡ Βασιλικὴ ἐξηκολούθει σιωπῶσα, παραδεδομένη εἰς τὸ ἄλγος της, εἰς τὴν ἔκλυσιν ἐκείνην τοῦ σώματος ἣν δὶς ἤδη παρετηρήσαμεν, τί ἄρά γε συνέβαινεν ἐν αὐτῇ;

— Ὁ καιρὸς περνᾷ, εἶπεν ὁ ἀξιωματικὸς ἐγειρόμενος· εὐχαρίστησε τὴν Ὑψηλότητά του διὰ τὴν γενναιοψυχίαν του καὶ ἄγωμεν.

Καὶ ἔλαβεν αὐτὴν τοῦ βραχίονος.

Ἡ Βασιλικὴ ἀνωρθώθη ζωηρῶς, ὡς ὑπὸ ἐλατηρίου τινὸς κινηθεῖσα, ἐπανέλαβε τὴν γαλήνην, καὶ ἀπήγγειλε μετὰ βραχύτητος φράσιν ἐξ ἧς ἐξέλαμψεν ἡ χαρὰ καὶ ἡ νίκη εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰβραήμη.

— Ὁ Ἀλλὰχ ἀπεφάσισε περὶ τῆς μοίρας μου, δὲν συνεχώρησεν ὥστε τὰ τῆς ἀποδράσεώς μου σχέδια νὰ ἐπιτύχωσι, θὰ μείνω ἐδῶ. Ὁ πλοίαρχος ἠθέλησε νὰ ἐπιμείνῃ· ὡμίλησε περὶ τῆς ἀπελπισίας τοῦ Δημητρίου, ὅστις ἀπεποιεῖτο τὴν τροφὴν, ἔκραζεν ἀκαταπαύστως τ'ὄνομά της καὶ δὲν ἔμελλε νὰ ἐπιζήσῃ, μονωθεὶς οὕτω τῆς θυγατρός του.

Ἀκούσασα τὰς λέξεις ταύτας ἡ Βασιλικὴ ἔκλινε τὴν κεφαλήν της, καὶ αἱ χεῖρές της πλανώμεναι, ἐφαίνοντο ἀπωθοῦσαι θλιβεράν τινα εἰκόνα. Ὁ πλοίαρχος ἐνόμισεν ὅτι συνεκινήθη καὶ ἔλαβε τὴν χεῖρά της, προσκαλῶν αὐτὴν νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ Ἀλλ' ἤδη ἀπεσύρθη καὶ πάλιν, καὶ φέρουσα ἐμπρὸς τὸ κάλυμμα, ὅπερ ἐκρέματο ὄπισθεν, περιεκαλύφθη δι' αὐτοῦ ὁλόκληρος.

Ὁ πλοίαρχος ἐγένετο ἔξω φρενῶν.

— Τὶ σημαίνει αὐτὴ ἡ κωμῳδία; ἐκραύγασε. Δὶς ἐζήτησες τὴν συνδρομήν μας. Εἰς Νάξον δὲν κατέφυγες εἰς τὸν νέον τοῦτον; Χθὲς τὸ ἑσπέρας ὅτε ἐφθασεν εἰς τὸ στρατόπεδον, δὲν τῷ ἔρριψες πάλιν τὸ ὄνομά σου, ἅμα παρετήρησες τοὺς Γάλλους ἀξιωματικούς;

— Μάλιστα, ἀπήντησεν αὕτη ὑπὸ τὸ κάλυμμά της, σᾶς ἐπεκαλέσθην εἰς Νάξον, ὅταν ἤμην εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν πειρατῶν καὶ χθὲς ἀκόμη διότι ἀγνοοῦσα ποία θὰ ἦναι ἡ τύχη μου· ἤδη ἀπεφασίσθη αὕτη καὶ δὲν ἔχω αἴτιον νὰ παραπονεθῶ· ἀπεχαιρέτησα τὴν οἰκίαν τοῦ πατρός μου.

Τὶ συνέβαινε δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐννοήσω. Ἡ ἐξαίσιος καλλονὴ τῆς Βασιλικῆς ἠξίου αὐτὴν τοῦ βαθμοῦ συζύγου τοῦ πασᾶ, ἢ ἔμελλε νὰ χρησιμεύσῃ μόνον εἰς τὰς ὁρμὰς ἐφημέρου ἔρωτος, ἔπειτα δὲ τὰ κάλλη ταῦτα νὰ περιλάβωσιν ὁ σάκκος καὶ τὸ κῦμα τῆς θαλάσσης.

Ἀπηρχόμεθα ἤδη, ὅτε ἡ Βασιλικὴ προβαίνουσα εἰς συνάντησίν μας ἔχουσα τὸ πρόσωπον ἀσκεπὲς καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς μεστοὺς δακρύων, ἔλαβε τὴν χεῖρα τοῦ πλοιάρχου καὶ φέρουσα αὐτὴν εἰς τὴν καρδίαν της ἐψιθύρισε τὰς λέξεις ταύτας. « Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς ἀνταμείψῃ ἐν ἡμέρᾳ τῆς ἀνταποδόσεως διὰ τοὺς ἀγῶνας τοὺς ὁποίους κατεβάλετε ὑπὲρ τῆς Βασιλικῆς! »

Καὶ πρὶν ἢ δυνηθῇ ν' ἀποκριθῇ ὁ πλοίαρχος, ἡ Βασιλικὴ εὑρέθη ὑπὸ τὸ πρόθυρον, ὁ εὐνοῦχος ἐκτύπησε τὰς παλάμας του, μαῦρός τις ἀνεσήκωσε τὴν αὐλαίαν, καὶ ἡ κόρη στραφεῖσα, μᾶς ἀπεχαιρέτησε, μειδιῶσα χαριέστατα, καὶ εἶτα ἔγινεν ἄφαντος.

Οὕτω διελύθη καὶ τὸ ἡδὺ ἐκεῖνο ὄνειρον τῆς μετὰ τῆς Βασιλικῆς συναντήσεως, ὀπτασία πτερόεσσα καὶ ἐρατεινὴ, ὁποίας μόνον ὁ Ἑλληνικὸς οὐρανὸς ἐξαποστέλλει.

ΚΑΡ. ΚΟΤΤΙΟΥ, ἀξιωματικὸς τοῦ Ναδή.

(ἐκ τοῦ **Reine de deux mondes**)

* * *

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΙΝΣΚΗΣ.

Ἀπόσπασμα ἐκ τῶν ἀπομνημονευμάτων γέροντος στρατιωτικοῦ.

(*Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ, ὑπὸ Γ. Κ. Τ.*)

Τῷ 1811 τὸ σύνταγμα ἡμῶν ἐφρούρει εἰς τὴν νῆσον Βαλοχέρεν· ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ εἴμεθα, ὡς ἐν ἐξορίᾳ. Ἕνεκα τῆς κακῆς φήμης τοῦ συντάγματος ἡμῶν, ἀπεβλήθημεν πασῶν τῶν πόλεων, εἰς ἃς ἐπέμφθημεν· ὁ δὲ Αὐτοκράτωρ ἀπεφάσισε τέλος νὰ πέμψῃ ἡμᾶς εἰς τὰς νοσώδεις ἐκείνας νήσους τὰς σχηματιζομένας διὰ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἐσκὼ καὶ τοῦ Μώσα. Τὸ σύνταγμα ἡμῶν δὲν ἐξεστράτευεν ὁλόκληρον· ἀπὸ καιροῦ δ' εἰς καιρὸν ἔπεμπόν τινας ἐξ ἡμῶν εἰς τὸν πόλεμον διὰ νὰ ἐλαττοῦται ὁ ἀριθμὸς διὰ τοῦ ἐχθρικοῦ πυρός. Τρία ἢ τέσσαρα τάγματα ἦσαν εἰς τὴν Καλαβρίαν, ὅπου διέμειναν μέχρι τοῦ τέλους τῶν πολέμων· ἔπειτα δὲ ἀντὶ νὰ ἐπιστρέψωσι, διελύθησαν καὶ ἠνώθησαν μὲ τοὺς λεηλατοῦντας τὰς χώρας ἐκείνας ληστάς. Ἂν καὶ τὸ σύνταγμα τοῦτο συνεκροτεῖτο, οὕτως εἰπεῖν, ἐκ κακούργων, ἐπροτίμησα ὅμως νὰ ὑπηρετήσω εἰς αὐτὸ, διότι ἠδυνάμην ἕνεκα τοῦ ὀνόματός μου νὰ προβιβασθῶ εὐκολώτερον. Ὁ θεῖος μου ἔλεγεν, ὅτι οἱ Ὁμιλάνοι ἀείποτε ὑπηρέτησαν εἰς τὴν καλουμένην λεγεῶνα τῶν ξένων, καὶ ὅτι δὲν ἤρμοζεν ἑπομένως νὰ ὑπηρετήσω ἀλλαχοῦ ἐγὼ ὁ μόνος ἀντιπρόσωπος τῆς οἰκογενείας μου. Ἦσαν μεταξὺ ἡμῶν ἄριστοι καὶ γενναιότατοι ἀξιωματικοί· ἀλλ' οἱ στρατιῶται ἡμῶν στρατολογούμενοι ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης, εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἦσαν διεφθαρμένοι, ὥστε ὅθεν καὶ ἂν διέβημεν, ἐπεσύραμεν καθ' ἡμῶν τὸ μῖσος τῶν πολιτῶν. Ἐν τῷ μέσῳ τοιούτων στρατιωτῶν δὲν ἤμεθα ἀσφαλεῖς· τούτου ἕνεκα τὸ ἡμέτερον στρατιωτικὸν συμβούλιον ἦτον ἀνεξάρτητον πάσης ἄλλης ἀνωτέρας στρατιωτικῆς ἀρχῆς καὶ ἠδύνατο καὶ εἰς θάνατον νὰ καταδικάσῃ. Ἄνευ τοῦ προνομίου τούτου, ἠθέλομεν ἀφεύκτως πέσει θύματα τῆς ἀπειθίας τῶν στρατευτῶν ἡμῶν.

Πολλαὶ συνέβησαν εἰς τὸ σύνταγμα ἡμῶν στάσεις, ἐξ ὧν μία συνδέεται μὲ τοσοῦτον περιέργους περιπτώσεις, ὥστε βαθέως καὶ ἀνεξαλείπτως ἐνεχαράχθη εἰς τὴν μνήμην μου. Ἀδύνατον εἶναι νὰ λησμονήσω ποτὲ τὸ συμβὰν ἐκεῖνο, οὗ τοσοῦτον μετέσχον, ὥστε ἤθελον κατατήκεσθαι ὑπὸ μετανοίας, ἐὰν δὲν μ' ἐπαρηγόρει ἡ ἰδέα, ὅτι κατὰ τὴν περίστασιν ἐκείνην ἐξετέλεσα τοὐλάχιστον τὸ καθῆκόν μου.

Ἤμην ὑπασπιστὴς τοῦ συντάγματος, καὶ εἶχον ὑπηρέτην στρατιώτην τινὰ καλούμενον Γεώργιον Μίνσκην, κάλλιστον τὸ εἶδος, κανονικὸν ἔχοντα πρόσωπον, καὶ ἀνάστημα εὐγενὲς καὶ κομψόν. Καίτοι λειποτάκτης, δὲν ἦτο ὅμως διεφθαρμένος. Ὁ χαρ-

ρακτὴρ αὐτοῦ ἦτο γλυκύτατος· ἔτρεφον δὲ πολλὴν πρὸς αὐτὸν συμπάθειαν, ἕνεκα ζωηροῦ τινος ἔρωτος, τὸν ὁποῖον διήγειρεν εἰς τὴν ψυχὴν καλλίστης τινὸς τῆς νήσου νεάνιδος ἣν καὶ αὐτὸς ἠγάπα καθ' ὑπερβολήν. Ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ πατὴρ τῆς νέας δὲν ἐνέκρινε τὸν ἔρωτα τοῦτον. Ὁ πατὴρ οὗτος, ἀνὴρ λίαν πεπαιδευμένος, ἠγανάκτει ὁσάκις ἐκάλουν αὐτὸν *διδάσκαλον*. Ἠγάπα τὸν τίτλον τοῦ *καθηγητοῦ*, ὡς οἱ διδάσκαλοι τῆς Ἀκαδημίας τῆς Λεύδης. Ἡ συναναστροφὴ αὐτοῦ, καίτοι σχολαστικοῦ, ἦτο διασκεδαστικὴ καὶ ὠφέλιμος. Ἐκαλεῖτο Στρὸς, ὁ *καθηγητὴς Στρὸς*, μέλος πολλῶν σοφῶν ἑταιριῶν. Ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ Βιλελμίνη, ἀληθῶς Ὁλανδικὸν ῥόδον, φαιδρὰ, λευκὴ, ὡραία ὡς ἄγγελος, ἐδέχετο τοὺς σεβασμοὺς πάντων, καὶ ἠγάπα μόνον τὸν Γεώργιον, ὅστις καὶ τὴν ζωὴν αὐτοῦ προθύμως ἤθελε θυσιάσει, ἵνα διατηρήσῃ τὸν ἔρωτα τοῦτον εἰς τὴν καρδίαν τῆς νέας. Δὲν δύναμαι νὰ ἐκφράσω πόσην ἔτρεφον συμπάθειαν πρὸς τοὺς δύο τούτους ἐραστὰς, οἵτινες ἀντηγαπῶντο τοσοῦτον εἰλικρινῶς, καὶ τοσαύτην εἰς τὰς σχέσεις των εἶχον ἀθωότητα, ὥστε ἀδύνατον ἦτο νὰ μὴ ποθῇ τις τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἐπιθυμιῶν των.

Οἱ ἀθῶοι οὗτοι ἔρωτες διήρκουν πολλοὺς ἤδη μῆνας, ὅτε πρωΐαν τινὰ εἰσῆλθεν ὁ Γεώργιος εἰς τὸ δωμάτιόν μου σύννους, καὶ ἀντὶ νὰ τραγῳδῇ ὡς συνήθιζεν ἐκτελῶν τὴν ὑπηρεσίαν του, ἐσύριζεν ὥς τις λίαν δυσαρεστημένος.

— Αἴ! Γεώργιε, τῷ εἶπον, τί ἔχεις σήμερον; Τί συρίζεις οὕτως ὡς ὄφις; Μήπως σοὶ συνέβη δυστύχημά τι;

— Ζητῶ συγγνώμην, λοχαγέ μου, ἀλλὰ δὲν εἰξεύρω τί κάμνω· εἶμαι εἰς ἄκρον θλιμμένος!

— Τί; ἐτιμωρήθης; ἢ ἡ ἐρωμένη σου σοὶ ἀπίστησε;

— Ὦ! λοχαγέ! μὲ διέκοψε μὲ τόνον γλυκείας ἐπιπλήξεως, ἡ Βιλελμίνη!...

— Ἔχεις δίκαιον· οὐδέποτε ἡ Βιλελμίνη δύναται νὰ πράξῃ τοιοῦτόν τι· τί συνέβη λοιπόν;

— Ἰδοὺ τί συνέβη, λοχαγέ μου. Ἡ Βιλελμίνη ἀναχωρεῖ διὰ τὴν Βεβελάνδην, ὅπου θέλει διατρίψει ἕνα μῆνα παρὰ τῇ θείᾳ αὐτῆς. Καὶ ἐγὼ δὲν θέλω τὴν ἰδεῖ ἐπὶ ἕνα ὁλόκληρον μῆνα.

— Τοῦτο εἶναι δυσάρεστον τῷ ὄντι, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ σοὶ προξενῇ θλίψιν· τί εἶναι εἷς μήν;

— Δὲν προξενεῖ θλίψιν, νομίζετε, ἑνὸς μηνὸς ἀπουσία; Ὦ λοχαγέ μου! οὐδέποτε λοιπὸν ἠγαπήσατε γυναῖκα, ἥτις νὰ σᾶς ἀγαπᾷ ἐπίσης! Ἄλλως θὰ εἰξεύρετε ὅτι ἑνὸς μηνὸς ἀπουσία προξενεῖ ἀπελπισίαν, ἀφοῦ μιᾶς μόνης ἡμέρας ἀπουσία προξενεῖ μεγίστην θλίψιν.

Δὲν ἀπήντησα τίποτε, διότι ἡ παρατήρησις τοῦ Γεωργίου μ' ἔκαμεν ἐντύπωσιν. Ἡ καρδία τοῦ νέου τούτου στρατιώτου εἶχεν ἀκατανόητόν τινα λεπτότητα. Πολλάκις μοὶ ἔδιδε τοιαύτας ἀπαντήσεις, αἵτινες μὲ συνεκίνουν μέχρι δακρύων. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶχέ τι θελκτικὸν, τὸ ὁποῖον εἵλκυε πρὸς ἑαυτὸν ὅλας τὰς καρδίας.

— Θέλεις ζητήσει ἄδειαν, ἀγαπητέ μου Μίνσκη, καὶ θέλεις ὑπάγει πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς Βιλελμίνης.

— Δὲν θέλουσι μοὶ χορηγήσει αὐτὴν, λοχαγέ μου· Εἰξεύρετε ὅτι ὁ συνταγματάρχης ἐκοινοποίησε πρὸς ὅλον τὸ σῶμα εἰς τὴν ἡμερησίαν διαταγὴν, ὅτι, ὅστις τῶν στρατιωτῶν καταλύσει τὴν νύκτα ἐκτὸς τῆς νήσου, θέλει θεωρηθῆ, ὡς λειποτάκτης. Ἡ Βεβελάνδη εἶναι μακράν· θέλω ἀναγκασθῆ νὰ μείνω ἐκεῖ τὴν νύκτα, καὶ τότε δὲν θέλω πλέον ἰδεῖ ποτὲ τὴν Βιλελμίνην.

Ἐνῷ μὲ ὡμίλει οὕτως, ἔῤῥεον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του δάκρυα τὰ ὁποῖα μὲ συνεκίνησαν.

— Θέλω ζητήσει ἄδειαν ὑπὲρ σοῦ· μὴ λυπῆσαι· ὁ πρίγκιψ τῆς Ἰσεμβούργης σπανίως μοὶ ἀποποιεῖται χάριν τινά· θέλω τὸν πληροφορήσει περὶ τῆς καλῆς διαγωγῆς σου, καὶ ἐλπίζω ὅτι χάριν αὐτῆς θέλει σοὶ δοθῆ ἡ ἄδεια.

Ὁ Γεώργιος ἔνευσε τὴν κεφαλὴν, ἠκολούθησε τὸ σύριγμα αὐτοῦ καθαρίζων τὴν στολήν μου, καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἔγεινε μελαγχολικώτερος. Ὁ Γεώργιος ἐξετέλει ἀκριβέστατα τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ καίτοι ἐπίπονον οὖσαν, οὐδέποτε παρεπονεῖτο, καὶ ἦτο πρόθυμος εἰς ὅλα. Οἱ συστρατιῶται αὐτοῦ ἠγάπων αὐτὸν μέχρι λατρείας. Ἐν τῇ ἐσχάτῃ αὐτοῦ διαφθορᾷ, ἐθαύμαζον τὸν τοσοῦτον διάφορον αὐτῶν τοῦτον ἄνδρα. Ὁ ἔρως ἔκαμε τὸ θαῦμα τοῦτο, διότι τὸ παρελθὸν τοῦ Γεωργίου Μίνσκη δὲν ἦτον ἀνεπίληπτον παντὸς μώμου. Τὸ γένος Οὔγγρος, ὑπηρέτησεν, ὡς οἱ πλεῖστοι τῶν συμπατριωτῶν του, ἐπίλεκτος ὢν εἰς τὸν στρατὸν τῆς Αὐστρίας. Τιμωρηθεὶς διά τι πταῖσμα αὐστηρῶς, κατὰ τοὺς πειθαρχικοὺς νόμους τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ, ἐλειποτάκτησε, καὶ ἦλθεν εἰς τὸ σύνταγμά μας. Ἦτο δ' ἐκ τῶν σπανίων στρατιωτῶν. Ἀφ' ὅτου ἐγνώρισε τὴν Βιλελμίνην, διώρθωσε τὰ ὀλίγα ἐλαττώματα αὐτοῦ. Κατεγίνετο κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεως εἰς τὴν σπουδὴν, διὰ ν' ἀποκτήσῃ παιδείαν, ὡς ἔλεγε, καὶ ν' ἀρέσῃ εἰς τὸν Κ. Στρός. Παρετηροῦμεν τὰς παραδόξους αὐτοῦ προόδους, μάλιστα εἰς τὰς σοβαρὰς σπουδάς. Ὡς ὅλοι οἱ Οὔγγροι, ἐλάλει καλῶς τὴν Λατινικήν· ἔμαθε δὲ τὴν Ἑλληνικὴν, τὴν Γαλλικὴν, καὶ τὰ μαθηματικά· ἐν ἑνὶ λόγῳ ὅλην τὴν ἐγκύκλιον σειρὰν τῆς στοιχειώδους παιδείας. Ἐσιχούργει μετρίως, ἀλλ' οἱ στίχοι του ἦσαν πλήρεις αἰσθήματος καὶ τρυφερότητος. Οἱ συστρατιῶταί του ἐψαλλον αὐτοὺς καθ' ὅλους τοὺς τόνους μὲ τὴν τραχεῖαν αὐτῶν φωνήν· οἱ δὲ γλυκεῖς καὶ μελαγχολικοὶ οὗτοι στίχοι, ψαλλόμενοι ὑπὸ τῶν τραχυτάτων ἐκείνων στρατιωτῶν, ἀπετέλουν ἀγρίαν τῷ ὄντι καὶ δυσάρεστον ἁρμονίαν.

Ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τῆς Βιλελμίνης ὁ Γεώργιος, τεθλιμμένος καὶ σύννους, δὲν ἐστιχούργει πλέον, μόλις μοὶ ὡμίλει, καὶ τοὺς πάντας ἀπέφευγε. Μίαν κυριακὴν, καθ' ἣν ἤμην τῆς ὑπηρεσίας,

μ' ἐπλησίασε μετὰ τὴν παράταξιν, καὶ μὲ παρακάλεσεν ἀποτόμως ν' ἀκολουθήσω αὐτὸν εἰς μονήρές τι μέρος. Ἡτοιμαζόμην ν' ἀποποιηθῶ, ἀλλ' ἡ φυσιογνωμία αὐτοῦ μ' ἐφάνη τοσοῦτον τεταραγμένη, ὥστε μηχανικῶς ἔκαμά τινα βήματα πρὸς τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον μ' ἐδείκνυεν.

— Λοχαγέ μου, ἰδοὺ μία ἐπιστολὴ τῆς Βιλελμίνης, θέλετε ν' ἀναγνώσετε αὐτήν; Πρὸς ὑμᾶς μόνον τὴν δεικνύω. Πρὸ δύο ἡμερῶν παλαίω, ἀλλὰ τί νὰ κάμω; Μὲ περιμένει, καὶ μόνον ὑμεῖς δύνασθε νὰ κατορθώσετε νὰ λάβω τὴν ἄδειαν νὰ ἀπέλθω εἰς Βεβελάνδην.

Ἔλαβον τὴν ἐπιστολὴν, ἥτις περιεῖχε τὰ ἑξῆς.

« Γεώργιε, ἔχω ἀνάγκην νὰ σ' ἴδω· πρέπει ἀφεύκτως ν' ἀναχωρήσῃς τὴν στιγμὴν ταύτην· ἐὰν ἤξευρες ποῖος κίνδυνος ἐπαπειλεῖ ἡμᾶς, δὲν ἤθελες διστάσει οὔτε μίαν στιγμὴν νὰ ἐκτεθῇς εἰς οἱονδήποτε κίνδυνον. Ὁ πατήρ μου εἶναι ἐνταῦθα. Δεκαπέντε μόνον ἡμερῶν καιρὸν ἔχω, ἵνα ἐκτελέσω σχέδιόν τι ῥιψοκίνδυνον, ἀλλ' ἐπαρκεῖ ὁ χρόνος οὗτος. Ὁ Θεὸς, καὶ ὁ ἔρως μου θέλουσι μοὶ δώσει δύναμιν. Ἔφθασεν ἡ στιγμὴ καθ' ἣν δύναμαι νὰ σ' ἀποδείξω πόσον σ' ἀγαπῶ καὶ δὲν θέλω ὀπισθοδρομήσει ἀπέναντι τῆς δοκιμασίας ταύτης. Ὑγίαινε, Γεώργιε· ἐὰν εἶναι ἀδύνατον νὰ ἔλθῃς, εἰδοποίησόν με· θέλω εὕρει ἄλλο μέσον νὰ συναντηθῶ μετὰ σοῦ, ἢ θέλω ἀποθάνει. »

— Ἐπιθυμεῖς λοιπὸν, Μίνσκη, νὰ ὁμιλήσω πρὸς τὸν συνταγματάρχην· δὲν εἶν' ἀληθές;

— Ναὶ, λοχαγέ μου, καὶ ἀπόψε μάλιστα, ἐὰν ἔχετε τὴν καλωσύνην, διότι βλέπετε ὅτι ἡ Βιλελμίνη μὲ περιμένει, ἀλλ' ὁ πρίγκιψ δὲν θέλει συγκατανεύσει.

Ματαίως προσεπάθησα νὰ καθησυχάσω αὐτόν· δὲν ἐπίστευεν εἰς τὰς ἐλπίδας, τὰς ὁποίας τῷ ἔδιδα· τὸ προαίσθημα αὐτοῦ ἐπηλήθευσε δυστυχῶς. Ὁ συνταγματάρχης μοὶ ἠρνήθη τὴν χάριν, τὴν ὁποίαν τῷ ἐζήτησα μετὰ θερμῶν παρακλήσεων. Πολλοὶ στρατιῶται, εἰς οὓς εἶχον δοθῆ τοιαῦται ἄδειαι, παρέτειναν τὸν χρόνον τῆς ἀπουσίας αὐτῶν, καὶ δὲν ἐπανῆλθον πλέον. Ἦτον ἀνάγκη νὰ τηρῶμεν αὐστηροτάτην πειθαρχίαν, καὶ ἐξαιρέσεις δὲν ἔπρεπε νὰ γίνωνται μεταξὺ τῶν στρατιωτῶν. Πρὸς τοὺς στρατιώτας ἀπαιτεῖται αὐστηρότης μὲν, ἀλλ' ἄκρα δικαιοσύνη. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ ὀρθοὶ λόγοι, οὓς μ' εἶπεν ὁ πρίγκιψ ἀποποιούμενος· ἐλυπούμην ὅμως πολὺ, καὶ ὅτι τὴν ἐπιοῦσαν εἶδον τὸν Γεώργιον εἰσερχόμενον εἰς τὸ δωμάτιόν του, δὲν ἐτόλμων νὰ εἴπω πρὸς αὐτὸν οὔτε λέξιν. Ἐνόησε πάραυτα τί ἐδήλου ἡ σιωπή μου.

— Ἤμην βέβαιος, λοχαγέ μου. Αἴ! προσέθηκε μὲ βαθὺν στεναγμόν, θέλω γράψει πρὸς τὴν Βιλελμίνην νὰ μεταχειρισθῇ τὸ ἄλλο αὐτῆς μέσον.

Δὲν ἐφανταζόμην ποτὲ ὅτι ἤθελεν ἀκούσει τὴν ἄρνησιν τῆς ἀδείας μὲ τοσαύτην ἀδιαφορίαν· ἐπήνεσα αὐτὸν διὰ τὴν ὑπομονήν του.

— Ἀφοῦ ὑπάρχει ἄλλο μέσον, λογαγέ μου, θέλω ἰδεῖ αὐτὴν μετ' οὐ πολύ.

Ἐκ τῆς βεβαιότητος, μεθ' ἧς ἐπρόφερε τὰς λέξεις ταύτας, ἐνόησα ὅτι εἶχεν ἀποφασίσει ἤδη τι νεώτερον. Τῷ εἶπον τὴν ὑποψίαν μου· ἀλλὰ μοὶ ἀπήντησεν ὅτι ἀπατῶμαι. Συγχρόνως δὲ μ' εἶπεν ὅτι θέλει ζητήσει τὴν ἐπιοῦσαν τὴν ἄδειαν τῆς ἑσπέρας.

— Ὅσον δι' αὐτὴν τὴν ἄδειαν, φίλε μου, θέλεις τὴν λάβει εὐκόλως. Δύναμαι νὰ σ' εἴπω τοῦτο μετὰ θετικότητος.

— Σᾶς εὐχαριστῶ, λοχαγέ μου. Πρέπει νὰ περιπατήσω ὀλίγον εἰς τὰ περίχωρα τῆς πόλεως· ὑπεσχέθην εἰς τὴν Βιλελμίνην ἄνθη.

Ἀείποτε ἡ Βιλελμίνη! Τοιοῦτος ὁ ἀληθὴς ἔρως· ἓν μόνον ἀντικείμενον, μία μόνη ἰδέα, χαρὰ καὶ θλίψεις, πάντα πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο ἀναφέρονται. Ὁ βίος εἶναι πλήρης ἀναμνήσεων καὶ φόβων. Ἀλλὰ φεῦ! Ἔρχεται στιγμὴ, καθ' ἣν ἐξ ὅλων ἐκείνων τῶν ἀνησυχιῶν, δὲν μένει πλέον ἄλλο τι, εἰμὴ πόθος τις, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ παρελθόντος μετὰ θλίψεως μεμιγμένος.

Τὴν ἐπιοῦσαν ὁ Γεώργιος ἐνεδύθη τὴν καλλίστην αὐτοῦ στολήν· ἦτο ἐπιμελῶς ἐστολισμένος, ὡς ἐραστὴς ἀπερχόμενος εἰς ἐρωτικήν τινα συνάντησιν. Ἐτελείωσε ταχέως τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ, καὶ ἀνεχώρησε μετὰ τοσαύτης σπουδῆς, ὥστε μόλις εἶδον αὐτὸν μίαν στιγμήν. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν περίοδοι μελαγχολίας μὲ κατελάμβανον ἐν τῇ ἀγρίᾳ ταύτῃ νήσῳ, εὑρισκόμενον τοσοῦτον μακρὰν τῆς πατρίδος μου, τῶν φίλων μου, τῆς νέας, ἣν ἠγάπων· διότι εἰς τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας, ἀείποτε ἀγαπᾷ τις. Ὁσάκις κατελαμβανόμην ὑπὸ τῆς μελαγχολίας ταύτης, κατεβάλλοντο ὅλαι αἱ ἠθικαί μου δυνάμεις, καὶ διηρχόμην, ὡς εἰπεῖν, ἀδιάφορος πρὸς τὴν ὕπαρξιν. Τὴν παρασκευὴν δ' ἐκείνην ἤμην ὑπὲρ τὸ σύνηθες μελαγχολικός. Παρευρέθην εἰς τὸ ἑσπερινὸν ἀνακλητήριον, ἀγνοῶν σχεδὸν τί πράττω. Ἔλαβον μηχανικῶς τὸν κατάλογον ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἐπιλοχίου, καὶ ἤκουον μόλις τὰς παρατηρήσεις αὐτοῦ, μέχρις οὗ τὸ ὄνομα τοῦ Γεωργίου προσέβαλε τὸ οὖς μου.

— Λοχαγέ μου, σᾶς λέγω ὅτι ὁ Γεώργιος Μίνσκης λείπει· νὰ σημειώσωμεν αὐτὸν λειποτάκτην;

— Ὄχι· ἐγὼ τῷ ἔδωκα τὴν ἄδειαν.

— Τῷ ἐδώκατε τὴν ἄδειαν τῆς ἑσπέρας, ἀλλ' οὐχὶ τὴν τοῦ ἀνακλητηρίου, διότι ὁ συνταγματάρχης διέταξε νὰ μὴ δίδεται οὐδεμία τοιαύτη ἄδεια.

— Περιμείνατε, καὶ θέλει ἐπιστρέψει πάραυτα· ἠργοπόρησεν ὀλίγον εἰς τὰ περίχωρα. Νὰ τεθῇ ὑπὸ κράτησιν εἰς τὸ πειθαρχεῖον· θέλω ὁμιλήσει πρὸς τὸν συνταγματάρχην.

— Ἀλλὰ, λοχαγέ μου, ὁ Μίνσκης ἐξῆλθε τῆς νήσου.

— Ἄθλιε! Τί λέγεις; Ἐξῆλθε τῆς νήσου; Εἶναι ἀδύνατον!

— Ὁ λοχίας Μύλλερ εἶδεν αὐτὸν εἰσερχόμενον ἐντὸς λέμβου, ἐνῷ δ' ἐπανήρχετο φαίνεται ὅτι τὰ φυλάττοντα ἀκάτια ἐμπόδισαν τὴν διάβασίν του.

Ἡ εἴδησις αὕτη μὲ προσέβαλεν ὡς κεραυνός· ὅλα ταῦτα ἦσαν πιθανά. Ἡ ἠρεμία τοῦ Γεωργίου, ὅτε ἔμαθε τὴν ἄρνησιν τῆς ἀδείας, ἐξηγεῖτο ἤδη εὐκόλως. Ἀπεφάσισε νὰ ῥιψοκινδυνεύσῃ τὰ πάντα, ἵνα ἴδῃ τὴν Βιλελμίνην· ἐνόουν δὲ τὴν ἀπεριοσκεψίαν ταύτην διότι καὶ ἐγὼ ἤμην ἐραστής. Παρουσιάσθην εἰς τὸν συνταγματάρχην, διηγήθην αὐτῷ τοὺς φόβους μου, καὶ ἐλάλησα μετὰ πολλῆς πικρίας κατὰ τῆς αὐτηρότητος, ἥτις ἐπέφερε τοιαύτας συνεπείας.

— Τοσοῦτον μᾶλλον ἔχετε δίκαιον νὰ παραπονῆσθε, ἀγαπητέ μου Ὀμιλάνε, καθ' ὅσον ἐὰν δὲν ἐπιστρέψῃ σήμερον, ἀλλ' ἐμφανισθῇ αὔριον τὴν πρωΐαν, ὁ εὐνοούμενος ὑμῶν θέλει τουφεκισθῆ αὐθημερόν.

— Τουφεκισθῆ! συνταγματάρχα μου, εἶναι ἀδύνατον! Ὁ ὡραιότερος, ὁ ἄριστος τοῦ συντάγματος στρατιώτης, ὅστις οὐδέποτε ἐτιμωρήθη! Τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον αὐτοῦ πταῖσμα καὶ εἶναι τῳόντι ἄξιος ἐπιεικείας.

— Λυποῦμαι, λοχαγὲ, λυποῦμαι δι' ὑμᾶς, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα θέλει γίνει οὕτως. Ἀπό τινος καιροῦ μ' ἐμπαίζουσι, νομίζω, οἱ κύριοι οὗτοι· λειποτακτοῦσιν, ἔχουσιν ἐμπορικὰς σχέσεις μὲ ὅλους τοὺς λαθρεμπόρους! Εἶναι ἀνάγκη ἑνὸς παραδείγματος, κύριε, ἑνὸς παραδείγματος τρομεροῦ, ἄλλως θέλουσι μετ' οὐ πολὺ μᾶς πολιορκήσει ἐντὸς τῶν οἰκιῶν ἡμῶν καὶ θέλουσι κινήσει χεῖρα βέβηλον κατὰ τῶν ἡμετέρων ἐπωμίδων. Προσπαθήσατε νὰ μάθετε ποῦ διαμένει ὁ Οὔγγρος οὗτος· εἰδοποιήσατε αὐτῷ νὰ μὴ φανῇ πλέον, ἀλλὰ σᾶς δίδω λόγον τιμῆς, ὅτι ἂν συλληφθῇ, οὐδεὶς πλέον θέλει σώσει αὐτόν. Συλλογισθῆτε, ὅτι εἶναι δύο χιλιάδες καὶ ἐπέκεινα στρατιῶται ἐναντίον ἑξήκοντα ἀξιωματικῶν, καὶ ὅτι, ὅταν δὲν ἔχῃ τις ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὴν δύναμιν, ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἔχῃ τὸν τρόμον.

— Βεβαίως δὲν ἐπεθύμουν τι καλήτερον παρὰ νὰ εὕρω τὸν Γεώργιον, ἀλλὰ ποῦ; Περιέτρεξα τὴν πόλιν, ὑπῆγα εἰς τὴν οἰκίαν μου, ἐπέστρεψα εἰς τὸν στρατῶνα, καὶ ἀφοῦ ἐπεσκέφθην ὅλας τὰς φυλακὰς, ἔκρουσα εἰς τὴν θύραν τοῦ Κ. Στρὸς, ὅπου οὐδεὶς μ' ἀπήντησε· τὰ φύλλα τῶν παραθύρων ἦσαν καλῶς κεκλεισμένα· μοὶ ἐφάνη ὅμως ὅτι εἶδον φῶς διὰ τῶν σχισμάδων· ἔκρουσα μὲ πλειοτέραν βίαν, ἔκραξα, ἀλλ' οὐδεμίαν ἔλαβον ἀπάντησιν. Ἡ νὺξ διῆλθεν οὕτως εἰς ἀνωφελεῖς ἀναζητήσεις. Ἤκουον ἀνὰ ἑκάστην ἡμισείαν ὥραν τὰς παραδόξους καὶ νεκροσίμους φωνὰς τῶν ἐπὶ τῶν λέμβων φυλάκων, καὶ τοῦτο μ' ἐπροξένει πολλὴν ἀθυμίαν, διότι ἐνόουν ὅτι ὁ χρόνος παρήρχετο. Περὶ ὄρθρον βαθὺν, ὑπῆγα εἰς τὸν λιμένα· τὸ φῶς τοῦ φάρου ἐφώτιζεν ἀκόμη τὴν ἀκτήν· διεκρίνοντο οἱ ἐπὶ τῶν προχωμάτων σκοποὶ, ἀλλ' οὐδεμία ἐφαίνετο λέμβος. Δὲν μ' ἔμενε πλέον παρὰ μία ἐλπὶς, τὸ νὰ μὴ ἀναφανῇ πλέον ὁ Γεώργιος. Δὲν ἠγνόει εἰς ποῖον ἐξετίθετο κίνδυνον, καὶ μοὶ ἐφαίνετο ἀδύνατον νὰ φέρῃ ἑκουσίως τὸ στῆθος αὐτοῦ ἔναντι τῶν σφαιρῶν. Ἐπέστρεψα εἰς τὴν οἰκίαν ἡσυχώτερος καὶ κατεκλίθην διὰ ν' ἀναπαυθῶ ὀλίγον, διότι ἤμην λίαν κεκμηκώς. Περὶ τὴν δεκάτην ὁ ἐπιλοχίας εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν μου κατηφὴς εἰς ἄκρον καὶ μ' ἐξύπνησε μετὰ σπουδῆς.

— Λοχαγέ μου, ὁ ἐπίλεκτος Μίνσκης ἐπέστρεψεν, ἐτέθη εἰς τὴν εἱρκτὴν, καὶ ὁ ὑπολοχαγὸς τῆς φυλακῆς μὲ διέταξε νὰ σᾶς ἀναγγείλω τοῦτο, διὰ νὰ κάμετε τὴν ἔκθεσίν σας πρὸς τὸν συνταγματάρχην.

Ἐνόμιζα ὅτι ἐκοιμώμην εἰσέτι· δὲν εἶχον πλέον οὔτε ῥανίδα αἵματος εἰς τὰς φλέβας μου. Ἐνεδύθην ταχέως, κ' ἔτρεξα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πρίγκιπος τῆς Ἰσεμβούργης· ἱκέτευσα αὐτὸν γονυκλινῶς σχεδὸν νὰ χορηγήσῃ χάριν, λέγων αὐτῷ ὅτι δύναται νὰ συμβῇ στάσις, ἐὰν ἐπιμένῃ· τέλος, δὲν εἴξευρον τί ἔλεγον· εὐτυχῶς ὁ ἐπιεικὴς ἀρχηγός μου παρέβλεπε τὰς ἀτόπους ἐκφράσεις αἵτινες μ' ἐξέφευγον!

— Συγκαλέσατε τὸ στρατιωτικὸν συμβούλιον, μ' ἀπήντησεν ὁ Συνταγματάρχης, ἐὰν θέλετε δύνασθε νὰ ὑπερασπισθῆτε τὸν κατηγορούμενον. Ἐπιθυμῶ, ὡς ὑμεῖς, ν' ἀποδειχθῇ ἀθῶος, καὶ ἐὰν δὲν ἐξῆλθε τῆς νήσου, σᾶς ὑπόσχομαι ὅτι θέλει τιμωρηθῆ, ὡς ἁπλοῦς ἐξώκοιτος. Ἡσυχάσατε. Σκεφθῆτε, ὅτι δὲν πρέπει τις ν' ἀναλαμβάνῃ μὲ τόσην ζέσιν τὰς ὑποθέσεις τῶν ἄλλων, ἀλλὰ νὰ φροντίζῃ μᾶλλον ὑπὲρ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑποθέσεων.

Ἐξετέλεσα τὴν διαταγὴν τοῦ συνταγματάρχου, ἠναγκασμένος ὢν, καὶ ὡς ὑπερασπιστὴς διέταξα νὰ μ' ἀνοίξωσι τὰς θύρας τῆς εἱρκτῆς τοῦ Γεωργίου. Εὗρον αὐτὸν κοιμώμενον ἐπὶ ἀχύρων. Οὐδεμία ἐνεφαίνετο ἀταξία εἰς τὴν ἐνδυμασίαν αὐτοῦ, καὶ ἐὰν ἡ κόμη του ἦτον ἐπιμελέστερον κτενισμένη ἠδύνατο νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὴν παράταξιν. Ἐλυπούμην νὰ ἐξυπνήσω αὐτόν. Εἴτε διότι μ' ἤκουσεν, εἴτε διότι ὁ ὕπνος αὐτοῦ ἦτον ἐλαφρὸς, ἤνοιξε μετ' οὐ πολὺ τοὺς ὀφθαλμούς.

— Ὑμεῖς εἶσθε, λοχαγέ μου; εἶπε μειδιῶν· σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὴν ἐπίσκεψιν.

— Ταλαίπωρε! Τί ἔκαμες; Διατί ἐπέςρεψας;

— Διότι ἐλειποτάκτησα ἤδη ἅπαξ ἐπὶ ζωῆς μου, καὶ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ πράξω τοῦτο καὶ δεύτερον.

— Ἐλησμόνησας λοιπὸν τί σὲ περιμένει ἐνταῦθα; Ἀγνοεῖς τοὺς νόμους, οἵτινες σ' ἔκαμον τοσαύτην ἐντύπωσιν τότε, ἤ, ἐὰν δὲν ἀγνοῇς αὐτοὺς, διατὶ παρήκουσας;

— Ἀλλὰ, λοχαγέ μου, δὲν παρήκουσα εἰς τὰς νέας διαταγάς· εἶμαι ἁπλῶς ἐξώκοιτος· εἶμαι ἄξιος ποινῆς διὰ τοῦτο· θέλω ὑποστῇ αὐτὴν, καὶ πάντα θέλουσι τελειώσει οὕτω.

— Ἐτρελλάθης, Γεώργιε! Δὲν ἐνθυμεῖσαι πλέον

ὅτι ἐξῆλθες τῆς νήσου, καὶ ὅτι θεωρεῖσαι λειποτάκτης.

— Δὲν διενυκτέρευσα ἔξω τῆς νήσου· ἐπέστρεψα ἐν αὐτῇ πρὶν κρούσῃ ἡ ὑποχώρησις· δὲν δύνανται νὰ μὲ δικάσωσιν ὡς λειποτάκτην. Ὦ! περὶ τούτου μὴν ἀμφιβάλλετε· οὐδέποτε ἤθελον πράξει τι τοιοῦτον, οὐχὶ δι' ἄλλον τινὰ λόγον, ἀλλὰ διὰ τὴν πρὸς ὑμᾶς εὐσεβῆ ἀγάπην μου.

— Δύνασαι ν' ἀποδείξῃς ὅτι ἦσο τὴν νύκτα εἰς τὴν νῆσον;

Ἔκλινε τὴν κεφαλὴν καὶ ὑπέλαβε μὲ φωνὴν ὑπόκωφον.

— Δύναμαι, ἀλλὰ δὲν θέλω.

— Αἴ! Γεώργιε, μὴ νηπιάζῃς! σκέρθητι ὅτι πρόκειται περὶ τῆς ζωῆς σου. Ἀπάντησόν μοι εἰλικρινῶς. Τί ἔκαμες ἀπὸ χθές;

— Λοχαγέ μου, ὑπῆγα εἰς περίπατον ἐκτὸς τῆς πόλεως, καὶ ἐπιβὰς λέμβου διέτρεψα μίαν ὥραν εἰς τὴν θάλασσαν. Περὶ δὲ τὴν πέμπτην τὸ ἑσπέρας ἐπέστρεψα εἰς μίαν οἰκίαν ἐδῶ εἰς τὴν Φλεσίγγην, καὶ δὲν ἐξῆλθον αὐτῆς εἰμὶ τὸ πρωΐ. Μὴ ζητεῖτε περισσότερον, διότι δὲν θέλω εἴπει οὐδὲν ἄλλο. Σᾶς δίδω λόγον τιμῆς ὅτι δὲν ἤμην τὴν νύκτα ταύτην ἀλλαχοῦ, παρὰ εἰς Βελοχέρεν. Μὲ γνωρίζετε ἀρκούντως, καὶ ἠξεύρετε ὅτι δὲν ψεύδομαι. Πράξατε νῦν ὅ,τι ἐπιθυμεῖτε.

— Σὲ πιστεύω, τῷ ἀπήντησα σφίγγων τὴν χεῖρά του· ἀλλὰ τὸ συμβούλιον, τὸ συμβούλιον, τὸ ὁποῖον μετ' οὐ πολὺ συγκροτεῖται, θέλει ζητήσει ἀποδείξεις, Γεώργιε, ἐν ὀνόματι τῆς Βιλελμίνης, ὁμίλησόν! Τί φοβεῖσαι; Ἔκαμες ἀπιστίαν τινὰ εἰς τὴν ἐρωμένην σου; Φοβεῖσαι μήπως μάθει αὐτό; Τοῦτο εἶναι μωρία. Σὲ ἀγαπᾷ ἀρκούντως, νομίζω, ὥστε νὰ παραβλέψῃ μίαν ἀπιστίαν. Προτιμᾷ νὰ κάμῃς εἰς αὐτὴν ἀπιστίαν παρὰ νὰ τουφεκισθῇς.

Εἰς τὸ ὄνομα τῆς Βιλελμίνης ὠχρίασεν ὀλίγον, ἀλλ' ἔμεινεν ἀτάραχος. Ἐμειδίασεν ὅτι ἐλάλησα περὶ ἀπιστίας, καὶ ἀπήντησε μόνον.

— Δὲν γνωρίζετε οὔτε ἐμὲ, οὔτε τὴν Βιλελμίνην.

Ἐκ τῆς ἐπιμονῆς ταύτης ἐνόησα, ὅτι ὑπῆρχε μυστήριόν τι ἠρωϊκὸν τῆς καρδίας, τόσῳ μᾶλλον ἀμετάτρεπτον, ὅσῳ ἦτο γενναῖον. Δύω ὁλοκλήρους ὥρας προσεπάθουν νὰ καταπείσω αὐτὸν νὰ μ' εἴπῃ τι περισσότερον, καὶ μετεχειρίσθην ὅσην εἶχον τέχνην τοῦ πείθειν· ἀλλ' οὗτος ἔμεινεν ἀκλόνητος, ἐπαναλαμβάνων μοι ἀείποτε τοὺς ἑξῆς λόγους.

— Σᾶς δίδω λόγον τιμῆς ὅτι δὲν παρέβην τὸν κανονισμόν. Ἠξεύρετε ὅτι εἶμαι καλὸς στρατιώτης, καὶ ὅτι δὲν ἀπατῶ ποτὲ τὸ λοχαγόν μου. Δὲν δύναμαι νὰ εἴπω πλειότερον τούτου. Οἱ δικασταὶ ἠξεύρουσι ποῖος εἶμαι, θέλουσι πιστεύσει εἰς τὸν λόγον μου, καὶ δὲν θέλουσι μὲ καταδικάσει.

Τρίτη ὥρα ἐσήμανεν εἰς τὸ ὡρολόγιον τοῦ στρατῶνος· ἀνεσκίρτησα ἀκουσίως· αὕτη ἦτον ἡ ὡρισμένη ὥρα τῆς συγκαλέσεως τοῦ στρατιωτικοῦ συμβουλίου. Ἤκουον εἰς τὸν στρατῶνα τὸν κρότον τῶν τυμπάνων κρουόντων τὴν σύναξιν τοῦ συντάγματος, μετ' οὐ πολὺ ἔμελλε νὰ ἐμφανισθῇ ὁ Γεώργιος ἐνώπιον τοῦ τρομεροῦ δικαστηρίου· ἱκέτευσα αὐτὸν καὶ αὖθις νὰ καταπεισθῇ καὶ νὰ σώσῃ τὴν ζωήν του χάριν τῆς Βιλελμίνης, χάριν τῆς μητρὸς αὐτοῦ, χάριν ἐμοῦ, ὅστις οὐδέποτε ἤθελον παρηγορηθῆ βλέπων αὐτὸν ἀποθνήσκοντα ἀθῶον. Ἐσπόγγισεν ἐν δάκρυ, μ' ἔσφιγξεν ἰσχυρῶς τὸν βραχίονα, καὶ διὰ νὰ στρέψῃ τὸν λόγον ἀλλαχοῦ, μὲ παρεκάλεσε νὰ διατάξω ὅπως ἔλθῃ ὁ κουρεὺς τοῦ λόχου νὰ διορθώσῃ ὀλίγον τὴν κόμην αὐτοῦ, καὶ καταστήσῃ αὐτὸν εὐπρεπέστερον νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιον τῶν ἀρχηγῶν του. Ὁ Γεώργιος ἐγέλα, ἀστείζετο· ἐφαίνετο πλήρης ἠρεμίας. Ὁ κουρεὺς διεβεβαίωσεν αὐτὸν δεκάκις τοὐλάχιστον, ὅτι δὲν θέλει ἀφήσει νὰ καταδικάσουν αὐτὸν, καὶ ὅτι ἀφοῦ ἦτον ἀθῶος ἔπρεπε νὰ τῷ ἀποδόσωσιν δικαιοσύνην. Ἤκουον μηχανικῶς, οὕτως εἰπεῖν, τοὺς λόγους τούτους. Ἤμην καταπεπληγμένος, καὶ ἠσθανόμην ζωηρὰν ἐπιθυμίαν νὰ σώσω τὸν ἄνθρωπον τοῦτον. Ἡ συνείδησίς μου μ' ἔλεγεν, ὅτι δὲν ἦτον ἄξιος θανάτου, καὶ ὅτι πρέπει νὰ εὕρω τρόπον ν' ἀποτρέψω ἀπὸ τῆς κεφαλῆς του τὴν ἐπαπειλοῦσαν μοῖραν. Ἀλλὰ δὲν εὕρισκον οὐδὲν μέσον σωτηρίας. Ἐν τούτοις ὁ χρόνος περιήρχετο, καὶ τέλος ἀνήγγειλαν εἰς ἡμᾶς ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐμφανισθῶμεν. Ὁ Γεώργιος ἐστράφη πρὸς ἐμὲ, καὶ εἶπε μειδιῶν ὅτι ἐφαινόμην ὀλιγώτερον σοβαρὸς ἐνώπιον τοῦ ἐχθροῦ, ἂν καὶ ἐκεῖ ἐπρόκειτο νὰ χυθῇ πολὺ περισσότερον αἷμα· ἐφαίνετο ἀκλόνητος εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ.

Φθάσαντες εἰς τὸ Ναπολεόντιον καλούμενον φρούριον, κείμενον εἰς τὸ κέντρον τῆς νήσου, εὕρομεν τὸ σύνταγμα παρατεταγμένον εἰς σχῆμα τετραγώνου. Ἡ θλίψις ἐζωγραφίζετο εἰς ὅλων τὰ πρόσωπα, ὁ δὲ συνταγματάρχης ἀτάραχος ἐλάλει πρὸς ἱερέα τινὰ, τοῦ ὁποίου ἡ θέα μὲ κατετάραξεν. Ἅμα εἶδεν ἡμᾶς, ὁ πρίγκιψ τῆς Ἰσεμβούργης συνεκάλεσε τὸ στρατιωτικὸν συμβούλιον, τὸ ὁποῖον ἐκτάκτως προέδρευεν ὁ ἴδιος τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ὁ Γεώργιος ἐκάθησεν εἰς τὸ κέντρον, κ' ἐγὼ πλησίον αὐτοῦ. Εἰς τὸν τοσοῦτον δὲ ταραχώδη ἐκεῖνον ὄχλον, δὲν ἠκούετο κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην οὔτε ὁ ἐλάχιστος θόρυβος, καὶ ὅτε ὁ ἐπιτετραμμένος τὸ ἔργον τοῦ γραμματέως ὑπαξιωματικὸς ἤρχισε τὴν ἀνάγνωσιν τῆς κατηγορίας, ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἤχησεν ἐπίσημος καὶ σχεδὸν φρικώδης. Εἶτα ὁ πρόεδρος ἀπέτεινεν ἐρωτήσεις πρὸς τὸν Μίνσκην, ὅστις ἔδωκεν αὐτῷ τὰς αὐτὰς ἀπαντήσεις, τὰς ὁποίας καὶ εἰς ἐμέ. Ὡρκίσθη εἰς τὴν τιμήν του, εἰς τὴν σημαίαν, εἰς ὅ,τι ὑπάρχει ἱερώτερον, ὅτι δὲν ἦτον ἔξω τῆς νήσου μετὰ τὴν ὀπισθοχώρησιν· ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε νὰ ἐξηγηθῇ περαιτέρω. Ὁ εἰσηγητὴς ἠγέρθη τότε. Ἔτρεφον ἀντιπάθειαν κατὰ τοῦ Ἰταλοῦ τούτου. Ἂν καὶ οὐδέποτε ἤλθομεν εἰς σύγκρουσιν, ἀπεστρεφόμην ὅμως αὐτόν. Οὗτος παρουσίασε μὲ πολ-

λὴν ἐπιτηδειότητα τὴν ὑπόθεσιν· ἔλαβε μίαν πρὸς μίαν τὰς ἀπαντήσεις τοῦ κατηγορουμένου, καὶ ἐπὶ τέλους ὡμολόγησεν, ὅτι ἀποδέχεται καὶ πιστεύει τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ Γεωργίου, ὅτι δηλ. δὲν ἦτον ἔξω τῆς νήσου μετὰ τὴν ὀπισθοχώρησιν. Ἡ ἀπορία μου ἦτο μεγίστη, ἐνόμισα ὅτι ἐσώθη ὁ Γεώργιος, καὶ ηὐλόγουν ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ἄνευ λόγου ἐμίσουν. Ἀλλ' ὁ εἰσηγητὴς προσέθηκε·

— « Παραδέχομαι μὲν τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ Γεωργίου Μίνσκη, ἃς μοὶ ἐπιτραπῇ ὅμως νὰ κάμω μίαν ἐρώτησιν. Ἐξῆλθε τῆς νήσου περὶ τὴν τρίτην Μ. Μ. ὡς ὁμολογεῖ καὶ ὁ λοχίας Μύλλερος· ὡμίλησε μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ παραθαλάσσιον· ἐπέβη, εἶπε, λέμβου, καὶ διέτριψεν εἰς τὴν θάλασσαν μέχρι τῆς πέμπτης· ἀλλ' ἀπὸ τῆς εἰς τὴν λέμβον ἀποβιβάσεως αὐτοῦ, ἀγνοοῦμεν ποῦ ὑπῆγε. Ἐὰν διενυκτέρευσεν εἰς Βαλοχέρεν, πῶς εἰσῆλθεν ; Οὐδεὶς εἶδεν αὐτόν· οὔτε οἱ σκοποί, οὔτε οἱ φύλακες τοῦ φάρου, οὔτε οἱ ναῦται τῶν λέμβων· ποῦ λοιπὸν ἀποβιβάσθη ; ὑπάρχει ἄρα κρυφία εἴσοδος εἰς τὴν νῆσον. Εἰξεύρετε, κύριοι, ὅτι πανταχόθεν περιστοιχιζόμεθα ὑπὸ κατασκόπων Ἄγγλων, καὶ ὅτι καθεκάστην ἀνακαλύπτομεν τοιούτους. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ὁμολογίαν, εἶναι εἷς τῶν ἐπικινδυνοτέρων· ἐὰν δὲν ἦτο πταίστης διατὶ ἀποσιωπᾷ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ; »

Ἡ ὁμιλία αὕτη ἐξηκολούθησεν ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου· ἤμην δὲ λίαν τεταραγμένος καὶ ἠγανακτισμένος· ἀκούων ἑαυτὸν κατηγορούμενον ἐπὶ κατασκοπίᾳ, ὁ Γεώργιος ἠγέρθη καὶ ὥρμησε πρὸς τὰ ἔμπρος, καὶ ἐὰν δὲν ἐκράτουν αὐτὸν, ἀγνοῶ τί ἠδύνατο νὰ πράξῃ. Ἀλλὰ μετὰ μίαν στιγμὴν ἐκάθησε πάλιν, καὶ εἶπε σιγαλά.

— Τοῦτο εἶναι προτιμότερον.

Ἦλθεν ἡ σειρά μου νὰ λάβω τὸν λόγον. Τοσαύτην δ' ἠσθανόμην συγκίνησιν, ὥστε μόλις ἠδυνάμην νὰ λαλήσω. Ἡ ὑπεράσπισις ἦτο δυσκολωτάτη, διότι δὲν ἠδυνάμην νὰ παρουσιάσω ἐνώπιον τῶν δικαστῶν, εἰμή ἠθικήν τινα πεποίθησιν, καὶ οὐδεμίαν ἀπόδειξιν εἰς ὑποστήριξιν αὐτῆς, οὔτ' αὐτὴν τὴν ὁμολογίαν τοῦ κατηγορουμένου, καταδικάζουσαν αὐτόν. Ἀπέρριψα μετὰ περιφρονήσεως τὴν ἐπὶ κατασκοπίᾳ κατηγορίαν. Ὁ εὐγενὴς χαρακτὴρ τοῦ γενναίου στρατιώτου ἀνήρει πᾶσαν τοιαύτην ὑποψίαν, ἐγγυώμην εἰς τὴν τιμήν μου ὑπὲρ αὐτοῦ.

— Κύριοι, ἐξηκολούθησα, δὲν δύνασθε ν' ἀμφιβάλλετε περὶ τῆς εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἀθωότητος αὐτοῦ. Διαβεβαιῶ δὲ τοῦτο μετὰ πληρεστάτης πεποιθήσεως. Ὅσον διὰ τὰς ἐπιλήψεις κατὰ τοῦ πελάτου μου κατηγορίας, ὁμολογῶ, ὅτι τὸ κατ' ἐμὲ, πιστεύω εἰς τὸν λόγον του. ὡς ἤθελον πιστεύσει εἰς τὸν λόγον τοῦ ἐντιμοτέρου. Ὑπάρχει τι μυστήριον ἐν τῇ ἐπιμονῇ αὐτοῦ ταύτῃ. Γνωρίζω τὸν βίον τοῦ Μίνσκη, καὶ εἰξεύρω ὅτι τρέφει ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ζωηρὸν πάθος· ἡ δ' ἐμπνέουσα τοῦτο γυνὴ εἶναι κατὰ πάντα ἀξιέραστος, καὶ φαίνεται ὅτι φοβεῖται μήπως ἐκθέσῃ τὴν τιμὴν τῆς νέας· ἕνεκα τούτου δ' ἴσως δὲν λαλεῖ. Διηγήθην τότε (χωρὶς νὰ ὀνομάσω τὴν Βιλελμίνην) τὶ συνέβη εἰς τὸν Γεώργιον ἀπὸ τῆς ἐλεύσεως αὐτοῦ εἰς τὸ σύνταγμα, τὸν ἔρωτα αὐτοῦ, τὴν ἀναχώρησιν τῆς κόρης, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τὴν ὁποίαν εἶχε νὰ ἴδῃ αὐτὴν, τέλος δ' εἶδον μετ' εὐχαριστήσεως, ὅτι οἱ δικασταὶ συνεκινήθησαν. Οἱ διαδεχθέντες τὴν ὁμιλίαν μου ψιθυρισμοὶ ἐπαίνου, μ' εὐχαρίστησαν οὐχὶ ἕνεκα ματαίας τινὸς φιλαυτίας, ἀλλὰ διότι ἤλπιζον ὅτι θέλω σώσει τὸν δυστυχῆ Μίνσκην.

Ὁ Γεώργιος ἐζήτησε τότε τὴν ἄδειαν νὰ ὁμιλήσῃ, ἐγὼ δ' ἐνόμισα ὅτι θέλει ὁμολογήσει τὰ πάντα.

— « Συνταγματάρχα μου, εἶπε μὲ σταθερὰν φωνὴν, εὐχαριστῶ μὲν τὸν λοχαγὸν Ὁ Μιλάνον, διὰ τὴν πρὸς ἐμὲ καλὴν αὐτοῦ διάθεσιν, ἀπορρίπτω ὅμως τὸ μέσον, τὸ ὁποῖον μετεχειρίσθη πρὸς δικαιολογίαν μου. Ἴσως ἀγαπῶ τινα, ἀλλὰ περὶ τούτου μόνον εἰς τὸν Θεὸν ὀφείλω λόγον. Τὸ πρόσωπον τὸ ὁποῖον ἀγαπῶ οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν χθεσινὴν διαγωγήν μου. Ἤθελον ἐρυθριάσει, ἐὰν ἐλάμβανον τὴν χάριν μου, ῥίπτων ὑποψίαν ἐπὶ κόρης καθαρᾶς. Δὲν εἶναι καλὸν τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἐκάμετε, λοχαγέ μου, ὑπέλαβε στρέφων πρὸς ἐμέ· ἀλλ' ὅμως συγχωρῶ ὑμᾶς ἐκ καρδίας. »

Ἐκάθησε πάλιν εἰς τὴν θέσιν του. Ὁ συνταγματάρχης διέταξε τότε τὸν ὑπαξιωματικὸν, τὸν διευθύνοντα τὸ φυλάττον τὸν ὑπόδικον ἀπόσπασμα, ν' ἀπομακρύνῃ τὸν κατηγορούμενον, ἐμὲ, καὶ τὸν εἰσηγητήν. Οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν ὡμίλησε κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο. Προσεπάθουν νὰ μαντεύσω ἐκ τῆς φυσιογνωμίας τῶν δικαστῶν, τί περὶ τοῦ δυστυχοῦς Γεωργίου θέλουσιν ἀποφασίσει. Ὁ Γεώργιος ἔκυπτε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν γῆν, καὶ ὁ εἰσηγητὴς ἐφυλλολόγει χαρτία τινά Ἡ συζήτησις τῶν δικαστῶν παρετάθη ἐπὶ τρία τέταρτα· πολλαὶ δὲ γνῶμαι διήρουν τὸ στρατιωτικὸν συμβούλιον. Ἔβλεπον τὸ αὐστηρὸν πρόσωπον τοῦ συνταγματάρχου καμπτόμενον ἐνίοτε, εἶτα δ' ἐπαναλαμβάνον πάλιν τὴν ἐπιβλητικὴν αὐτοῦ ἀταραξίαν. Ταγματάρχης δέ τις ἐχειρονόμει πολὺ, καὶ μεγάλην ἐφαίνετο ἐμποιῶν ἐντύπωσιν ἐπὶ τῶν λοιπῶν· τέλος ἐπείσθησαν ἅπαντες εἰς τὴν πρότασιν αὐτοῦ· ὁ κύκλος ἠνεῴχθη, καὶ προσεκλήθημεν· ἐγὼ δ' ἤμην ὠχρότερος τοῦ ὑποδίκου.

Τὰ τύμπανα ἔκρουσαν, καὶ οἱ στρατιῶται ἔφερον τὰ ὅπλα, κατὰ τὸ εἰς τὰς τοιαύτας περιστάσεις ἔθος.

Ὁ συνταγματάρχης εἶχεν ἀνὰ χεῖρας λευκὴν ῥάβδον. Ἄκρα σιωπὴ ἐπεκράτει εἰς ὅλας τῶν στρατιωτῶν τὰς τάξεις, καὶ ὅλων τὰ βλέμματα ἐστρέφοντο πρὸς αὐτόν. Οὗτος δ' ἐπρόφερε τὰς πρώτας λέξεις μὲ συγκίνησιν, ἥτις ἐδιπλασίασε τοὺς φόβους μου, καὶ ἀφοῦ ἐξέθεσε τοὺς λόγους, οἵτινες ἠνάγκαζον τοὺς ἀρχηγοὺς νὰ λάβωσι μέτρον αὐστηρότατον, σκληρὸν ἴσως, ἠγέρθη, ἔθλασε τὴν

ῥάβδον, ἔρριψε τὰ τεμάχια μακρὰν αὐτοῦ . . . καὶ ἐπρόφερε τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, ἐκτελεσθησομένην πάραυτα. Διέταξε δὲ ν' ἀνεῳχθῇ τὸ τετράγωνον, καὶ νὰ προχωρήσῃ εἷς οὐλαμὸς ἐκ τοῦ λόχου τοῦ Γεωργίου ἵνα ἐκτελεσθῇ ἡ ποινή.

Ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ ἐξετελέσθη ἡ διαταγὴ αὕτη τοῦ συνταγματάχου. Πάντες ὑπήκουσαν ἀγογγύστως, διότι τοσαύτην ἡ σταθερότης τοῦ πρίγκιπος εἶχεν ἐπιῤῥοὴν ἐπὶ τῶν ἀτάκτων καὶ διεφθαρμένων ἐκείνων ἀνθρώπων, οἵτινες ἐνδομύχως ἐπεθύμουν νὰ μᾶς δολοφονήσωσιν ἅπαντας.

— Πτωχέ μου Γεώργιε, ἀνέκραξα, δὲν θέλεις λοιπὸν νὰ σώσῃς ἑαυτόν ; Μίαν λέξιν, μίαν λέξιν, πρὸς χάριν μου ! Λυπήθητι σαυτὸν, ἐμὲ, ἐκείνην.

— Δὲν δύναμαι νὰ εἴπω τίποτε, λοχαγέ μου, τίποτε· ἡσυχάσατε, τὸ πρᾶγμα θέλει τελειώσει ἐντὸς ὀλίγου. Ἐὰν τὴν ἰδῆτε, ὁμιλήσατε αὐτῇ περὶ ἐμοῦ. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τῇ ἐπαναλάβετε ὅτι τὴν ἀγαπῶ, διότι τὸ ἠξεύρει· παρακαλέσατε αὐτὴν μόνον νὰ μὴν ἀποθάνῃ· νὰ μὴ παρηγορηθῇ ὅμως τόσον ἐγρήγορα, καὶ νὰ μ' ἐνθυμῆται πάντοτε. Ἐγχειρίσατε αὐτῇ τὰ βιβλία μου, σᾶς παρακαλῶ, καὶ τὰ ἄνθη μου, τὴν ὅλην ταύτην περιουσίαν μου, τῆς ὁποίας καθιστῶ αὐτὴν κληρονόμον. Ἂς παρακαλῇ τὸν Θεὸν ὑπὲρ ἐμοῦ.

Ὁ ἱερεὺς ἐπλησίασε τότε, ἐγὼ δ' ἀπεσύρθην ἐπ' ὀλίγα βήματα· ὁ Μίνσκης ὡμίλησε μετ' αὐτοῦ, καὶ γονατίσας ἔλαβε τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν του ἀφοῦ ὡρκίσθη ὅτι ἦτον ἀθῶος. Δὲν ἠθέλησεν ὅμως νὰ ἐξηγηθῇ οὔτε πρὸς τὸν ἱερέα, ὑπὸ τὴν πρόφασιν ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ προδώσῃ τὸ μυστικὸν ἄλλου, ὁρκισθεὶς ἅπαξ εἰς τὸ εὐαγγέλιον νὰ τηρήσῃ αὐτό· ὁ καλὸς ἐφημέριος μοὶ εἶπε σιγαλῇ τῇ φωνῇ.

— Ὦ ! κύριε, πέμπετε μίαν ψυχὴν εἰς τὸν παράδεισον.

Εἶχον ἤδη ἐκπληρώσει ὅλα μου τὰ καθήκοντα, ἀλλ' ἠθέλησα νὰ συνοδεύσω τὸν Γεώργιον μέχρι τοῦ τόπου τῆς ἐκτελέσεως. Μὲ ἀπώθησεν ἐλαφρῶς.

— Θέλετε ταραχθῆ πολύ· ὑγιαίνετε, λοχαγέ μου, κάμετε μίαν τελευταίαν χάριν εἰς τὸν δυστυχῆ Γεώργιον· ἀσπασθῆτέ με!

Ἐῤῥίφθην δακρυῤῥοῶν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Γεωργίου, ὅστις δὲν ἔκλαιε, οὐδ' ἐπρόφερε πλέον λέξιν τινά. Ἀπομακρυνόμενος ἀπ' ἐμοῦ μ' ἔκαμεν ἐν νεῦμα τελευταίου ἀποχαιρετισμοῦ, ἐγὼ δ' ἀπεσύρθην ὄπισθεν τοῦ τάγματος, μόλις στηριζόμενος ἐπὶ τῶν ποδῶν μου. Ἤκουσα τὸ ὀλέθριον κέλευσμα . . . Τὸ πρᾶγμα ἦν ἤδη τετελεσμένον ! . . .

Κατὰ τὸν κανονισμὸν, τὸ σύνταγμα παρήλλασεν ἔμπροσθεν τοῦ πτώματος· ἠναγκάσθην νὰ διαβῶ πλησίον ἐκείνου, τὸν ὁποῖον ἐθεώρουν ὡς θεῖόν τι, οὕτως εἰπεῖν, ἡρωϊσμοῦ θῦμα. Δὲν εἶχεν ἀσχημίσει παντάπασι, διότι αἱ σφαῖραι ἐκτύπησαν ὅλαι τὸ στῆθος. Τὸ εὐειδὲς αὐτοῦ πρόσωπον, κεκλιμένον πρὸς τὸν δεξιὸν ὦμον, διετήρει τὴν γλυκεῖαν αὐτοῦ ἱλαρότητα. Μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ φρουρίου ἀναχώρησιν ἡμῶν, ἐτελέσθη ἡ κηδεία τοῦ Γεωργίου.

Τὸ σύνταγμα ἐπανέκαμψεν εἰς τὸν στρατῶνα, ἐγὼ δὲ ἔσπευσα εἰς τὸ οἴκημά μου ἀσθενὴς σχεδόν. Οὐδέποτε ἠσθάνθην τοιαύτην ταραχήν. Ἡ συνείδησίς μου μ' ἔλεγε συνεχῶς ὅτι δὲν ἔπρεπε ν' ἀφήσω νὰ φονευθῇ ὁ δυστυχὴς στρατιώτης, καὶ ὅτι ὁ θάνατος αὐτοῦ ἦτο φόνος τοῦ ὁποίου ἤμην συνένοχος· μυρία φαντάσματα παρίσταντο εἰς τὴν φαντασίαν μου. Ἡ νὺξ ἐπλησίαζε, καὶ πρό τινων λεπτῶν ἤκουον ἐν τῷ στρατῶνι παραδοξον τινὰ βοὴν, συγκεχυμένην καὶ ἀσυνήθη. Ὁ κρότος ηὔξανε, τέλος δ' ἔγινε τοσοῦτον ἰσχυρὸς, ὥστε ἐπεθύμησα νὰ γνωρίσω τὸ αἴτιον αὐτοῦ. Οὐδέποτε θέλω λησμονήσει τὸ θέαμα, τὸ ὁποῖον ἐνεφανίσθη εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου.

Μία κόρη, τοὺς πλοκάμους ἔχουσα ἐκπεπλεγμένους, τὰ ἐνδύματα ἐν ἀταξίᾳ, τὰς χεῖρας καθημαγμένας, ὡμίλει ἐν μέσῳ δισχιλίων στρατιωτῶν, ὡς προφῆτις· ἡ φωνὴ αὐτῆς διεκρίνετο μεταξὺ τῶν περὶ αὐτὴν ἀκουομένων ψιθυρισμῶν· ἐφαίνετο δὲ θέλουσα νὰ ὁδηγήσῃ τοὺς στρατιώτας εἴς τι μέρος, τὸ ὁποῖον ἐδείκνυε διὰ τῆς χειρὸς, καὶ νὰ κινήσῃ αὐτοὺς εἰς ἐκδίκησιν. Ἅμα εἰσῆλθον, ὁ στρατιωτικὸς ὄχλος ἠνεώχθη.

— Εἶναι ὁ λοχαγὸς Ὁμιλάνος, ὁ ὑπερασπιστὴς τοῦ Γεωργίου· ἀφήσατέ τον νὰ ἔλθῃ· αὐτὸς θέλει τὴν ἐννοήσει.

Πλησιάσας ἐγνώρισα τὴν Βιλελμίνην, οὐχὶ πλέον τὴν Βιλελμίνην γλυκεῖαν, ἤρεμον, μειδιῶσαν, ἀλλὰ τὴν Βιλελμίνην ἀπηλπισμένην, παραφρονοῦσαν. Μ' ἐγνώρισε καὶ αὕτη.

— Ὦ ! ἀνέκραξεν, ὑμεῖς εἶσθε ! Εὐλογητὸς ὁ Θεός! Ἀκολουθήσατέ με· διατάξατε τούτους νὰ σᾶς ἀκολουθήσωσι· δὲν ἀπέθανε, παραπονεῖται, μὲ ζητεῖ. Ἰδέτε· συνέτριψα τοὺς ὄνυχάς μου, κατέσχισα τὰς χεῖράς μου θέλουσα νὰ ἐλευθερώσω αὐτόν· ἀλλ' ἔλθετε, ἔλθετε μετ' ἐμοῦ· ἄρατε τὴν γῆν ἐκείνην, σεῖς οἵτινες εἶσθε ἄνδρες ! Θέλω εἴπει ποῦ ἦτο τὴν νύκτα, ἠξεύρω ποῦ ἦτο, θέλει τῷ δοθῇ ἡ χάρις, θέλει σωθῇ, εἶναι καιρὸς ἀκόμη !

Ἐθεώρουν τὴν δυστυχῆ μετὰ βαθυτάτης θλίψεως, νομίζων αὐτὴν παράφρονα, καὶ ἐζήτουν νὰ τὴν ὁδηγήσω εἰς τὸ οἴκημα αὐτῆς. Ἀλλ' αὕτη ὠπισθοδρόμησε, κτυποῦσα βιαίως τὸν πόδα.

— Εἴσθε ὅλοι ἄνανδροι ! Ἀφήσατε νὰ δολοφονήσουν αὐτὸν, καὶ τώρα δυνάμενοι νὰ ἐπανορθώσετε τὸ ἔγκλημα τοῦτο δὲν σπεύδετε ! Θέλω ὑπάγει λοιπὸν μόνη ! Ὁ Θεὸς θέλει μοὶ πέμψει δύναμιν. Ἀφήσατέ με ν' ἀπέλθω·

Προσεπάθουν νὰ κρατήσω αὐτὴν, καὶ κράξας δύο ἢ τρεῖς ἐκ τῶν ἐκλεκτοτέρων στρατιωτῶν, διέταξα αὐτοὺς νὰ τὴν φέρουν εἰς τὸ οἴκημά της, ὅπου ἔμελλον νὰ τὴν ἀκολουθήσω. Ἀλλ' αἴφνης στρατιῶταί τινες ὥρμησαν ἐντὸς τῆς αὐλῆς βοῶντες, ὅτι ἡ νέα κόρη εἶχε δίκαιον, ὅτι ὁ Γεώργιος

δὲν ἀπέθανε, καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐκθάψουν αὐτόν. Ἤμνυον ὅτι ἤκουσαν τὴν φωνὴν αὐτοῦ κράζουσαν εἰς βοήθειαν, ἡ δὲ ὠχρότης, καὶ ἡ ἐπὶ τῶν προσώπων αὐτῶν ἐζωγραφημένη ταραχή, μοὶ ἐφάνη τοσοῦτον παράδοξος, ὥστε συνήνεσα νὰ ὑπάγω μὲ τοὺς στρατιώτας πρὸς τὸ Ναπολεόντιον φρούριον, ἵνα πεισθῶ περὶ τῆς ἀληθείας τῆς παραδόξου διηγήσεως αὐτῶν, συγχρόνως δ' εἰδοποίησα τὸν συνταγματάρχην περὶ τοῦ συμβαίνοντος, καὶ ἐζήτησα παρ' αὐτοῦ διαταγάς. Ὁ ἐπὶ τῶν προχωμάτων κείμενος τάφος τοῦ Γεωργίου, ἦτον ἐξ ἡμισείας ἤδη ἠνεῳγμένος. Ὅτε ἐπλησιάσαμεν, πάντες ἐσιώπησαν, καὶ τότε ἠκούσαμεν εὐκρινέστατα φωνὴν θλιβερὰν ἐξερχομένην ἐκ τῆς γῆς, καὶ προφέρουσαν ἐκ διαλειμάτων λέξεις ἀκατανοήτους. Τὸ αἷμά μου ἐπάγωσεν εἰς τὰς φλέβας μου. Οἱ στρατιῶται οἵτινες μὲ περιεστοίχιζον (ἦσαν δὲ βεβαίως τὸ ἥμισυ τοῦ συντάγματος) ἀνέκραξαν.

— Δὲν ἀπέθανε! Πρέπει νὰ τὸν σώσωμεν!

Ἤρχισαν τὴν ἀνάχωσιν μὴ δίδοντες προσοχὴν εἰς τὰς διαταγάς μου. Ἤμην μόνος μεταξὺ αὐτῶν, καὶ ἔβλεπον ὅτι ἡ ἐξουσία τοῦ βαθμοῦ μου παρεγνωρίζετο. Εὑρισκόμην εἰς πολλὴν ἀμηχανίαν, ἀλλ' εὐτυχῶς ἦλθεν ὁ συνταγματάρχης. Ἤκουσε τὴν ἔκθεσίν μου, καὶ διέταξε νὰ ἐξακολουθήσῃ ἡ ἀνάχωσις. Ἔφθασαν μετ' οὐ πολὺ εἰς τὸ πτῶμα. Ἡ δυστυχὴς Βιλελμίνη, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἐμποδίσωμεν νὰ μᾶς ἀκολουθήσῃ, ἐρρίφθη ἐπ' αὐτοῦ, τῷ ὡμίλησε, ἔψαυσε τὰς χεῖρας, τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ τέλος ἐπείσθημεν ὅτι δὲν ὑπῆρχεν εἰς τὸ πτῶμα ἐκεῖνο οὔτε σπινθὴρ ζωῆς.

— Ἀποθέσατε τὸ πτῶμα τοῦτο εἰς τὴν θέσιν του, εἶπεν ὁ πρίγκιψ, τοῦ ὁποίου ἡ ἠρεμία ἐπὶ μίαν μόνην στιγμὴν ἐταράχθη, καὶ ἔπειτα ἐπιστρέψατε εἰς τὸν στρατῶνα. Λοχαγὲ Ὁμιλάνε, ἐπιτηρεῖτε τοὺς ἀνθρώπους τούτους. Οἱ ἐπιμένοντες νὰ τιμωρηθῶσιν αὐστηρότατα, καθιστῶ δ' ὑμᾶς ὑπεύθυνον.

Ὁ συνταγματάρχης ἀπήρχετο ἤδη, ὅτε ἐπανελήφθη ὁ αὐτὸς ἦχος ὅστις εἶχε κάμει εἰς ἡμᾶς τοσαύτην ἐντύπωσιν. Μόλις ἐσκεπάσθησαν ὑπὸ τοῦ χώματος τὰ λείψανα τοῦ Γεωργίου, καὶ πάραυτα ἤρχισαν οἱ ὑπόκωφοι καὶ ὑπόγειοι ἐκεῖνοι θρῆνοι, ἀνανεούμενοι ἐπί τινων λεπτῶν ἀνὰ ἕκαστον ἥμισυ τέταρτον τῆς ὥρας. Τὸ φαινόμενον ἦτο τόσον παράδοξον, ὥστε ἠδύνατο νὰ προσβάλλῃ τὴν φαντασίαν ἀνθρώπων πολὺ ὀλιγώτερον δεισιδαιμόνων τῶν ἡμετέρων στρατιωτῶν, διότι ἐγὼ αὐτὸς ἔφριττον ἀκουσίως.

— Εἶναι πολὺ παράδοξον, μοὶ εἶπεν εἰς τὸ οὖς μου ὁ συνταγματάρχης· ἐὰν δὲν ἀπατῶμαι θέλουσι συμβῇ ταραχαί. Ἀπομακρύνατε αὐτοὺς, καὶ θέσατε ἕνα σκοπὸν παρὰ τὸν τάφον. Ἐκλέξατε τινὰς γενναίους καὶ πιστοὺς ἄνδρας οἵτινες θέλουσιν ἐμποδίζει τοὺς λοιποὺς νὰ πλησιάζωσι. Θέλω συναθροίσει τὸ σῶμα τῶν ἀξιωματικῶν καὶ λάβει μέτρα διὰ τυχοῦσαν τινὰ στάσιν.

Ὑπήκουσα, ἢ μᾶλλον προσεπάθησα νὰ ὑπακούσω. Βοηθούμενος ὑπό τινων ὑπαξιωματικῶν, κατώρθωσα ν' ἀπομακρύνω μέγα μέρος τῶν στασιαστῶν, ἀλλ' ἔμειναν τινὲς, τοὺς ὁποίους δὲν ἠδυνήθην κατ' οὐδένα τρόπον ν' ἀποσπάσω ἐκεῖθεν. Τὴν τάλαιναν Βιλελμίνην μετέφερον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πατρὸς αὐτῆς. Ἀφοῦ ἐπανέφερον ὀλίγον τὴν τάξιν εἰς τὸν στρατῶνα, ἐπανῆλθον εἰς τὸ φρούριον καὶ εὗρον πάλιν τὰ πάντα ἐν ἀταξίᾳ. Οἱ στεναγμοὶ δὲν ἔπαυον, ἀπ' ἐναντίας δ' ἀνανεοῦντο ἀνὰ ἴσα, ἀλλ' ἐλάχιστα διαστήματα. Ἐπείσθην ὅτι ἂν καὶ τὸ φαινόμενον ἦτον ἐντελῶς ἀνεξήγητον, ἦτον ὅμως οὐχ ἧττον πραγματικόν.

Περὶ ὄρθρον βαθὺν ὁ ἦχος ἔπαυσε. Μὲ πολλὴν δὲ δυσκολίαν εἶχον κρατήσει τὴν νύκτα ἐκείνην τοὺς στρατιώτας. Διέταξα νὰ κλεισθῶσιν αἱ θύραι τοῦ φρουρίου, καὶ νὰ πυροβολήσωσιν οἱ σκοποὶ κατὰ παντὸς ἐξερχομένου· τοιουτοτρόπως δ' ἠδυνήθην νὰ ἐμποδίσω τοὺς ταραξίας ἐκείνους, νὰ κινήσωσιν εἰς στάσιν τοὺς ἐν τῷ στρατῶνι συστρατιῶτας αὐτῶν. Ἐφοβούμην τὰ συμβάντα, τὰ ὁποῖα ἀφεύκτως ἔμελλον ν' ἀκολουθήσωσιν, ἐὰν ἐπανελαμβάνετο τὴν προσεχῆ νύκτα τὸ αὐτὸ φαινόμενον. Ὁ δὲ συνταγματάρχης, πρὸς ὃν διεκοίνωσα τοὺς φόβους μου, ηὔξησεν αὐτοὺς ἔτι μᾶλλον, λέγων μοι ὅτι τὸ παράδοξον τοῦτο συμβὰν διεδίδετο καθ' ὅλην τὴν πόλιν, καὶ ὅτι οἱ κάτοικοι ἤρχοντο σωρηδὸν εἰς τὸ Ναπολεόντιον φρούριον βοῶντες κατὰ τοῦ καταδικάσαντος τὸν Γεώργιον στρατιωτικοῦ συμβουλίου.

— Ἐὰν ἐπανληφθῇ τοῦτο, προσέθηκεν, ἡ νὺξ θέλει εἶσθαι τρομερά. Μὴν ἀπομακρυνθῆτε τοῦ φρουρίου, διότι ἡ πρὸς τὸ θῦμα φιλία σας θέλει ἐπιβάλλει πλειότερον τῶν ἐπωμίδων ἡμῶν.

Δι' ὅλης τῆς ἡμέρας τὸ πρόχωμα ἦτο πλῆρες ἀνθρώπων. Δὲν ἐκωλύθη δὲ ἡ εἴσοδος, καθ' ὅσον μάλιστα ἡ ἡσυχία τῆς νήσου δὲν ἐταράχθη ποσῶς. Διεκρίνετο ἐπὶ τῶν προσώπων ἔκφρασίς τις τρόμου συγκεχυμένου· ὁ δ' ὄχλος ἔμενε σιωπηλὸς, καὶ αἱ παρατηρήσεις ἐγένοντο ταπεινῇ τῇ φωνῇ. Περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου πλῆθος ἀναρίθμητον ἤθελε νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς τῆς περιοχῆς τοῦ φρουρίου, διότι πάντες εἶχον περιέργειαν νὰ παρευρεθῶσιν ἐκεῖ τὴν νύκτα. Μόλις ἠδυνήθημεν ν' ἀπομακρύνωμεν τὸ πλῆθος ἐκεῖνο, ἀπειλοῦντες ὅτι θέλομεν φέρει πρὸς ἀντίκρουσιν τοὺς ναύτας τῶν λέμβων, καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν ἐκεῖ σταθμευόντων πολεμικῶν πλοίων ἐπιβιβασμένους στρατιώτας. Τὸ πρᾶγμα ἀπέβαινεν ὅμως σπουδαιότερον ἤδη, διότι ὡς προεῖπον, ἀρχόμενος τὴν διήγησιν τοῦ μικροῦ τούτου ἐπεισοδίου, περιεστοιχιζόμεθα ὑπὸ ὁμάδος κακούργων στασιαστῶν. Ἡ στάσις ἀπέβαινεν ἄφευκτος, καὶ ἡ θέσις ἡμῶν δυσχερεστάτη. Ἐπελθούσης τῆς νυκτὸς ἐπλησίασα εἰς τὸν τάφον, μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴν ἀπομακρυνθῶ πρὶν ἢ γνωρίσω τὸ αἴτιον τοῦ μυστηριώδους ἐκείνου ἤχου. Ὑπωπτεύθην, ὅτι ἐκ τῶν στρατιωτῶν ἡμῶν τις ἐκρύπτετο εἴς τι τῶν θολωτῶν ὑπογείων τοῦ ὀχυρώματος, καὶ διὰ τοῦτο ἐπεσκέφθην ἅπαντα τὰ θολώματα καὶ

ἔκλεισα αὐτὰ καλῶς· ἡ ὑποψία μου ὅμως μοὶ ἐφαίνετο ἀπίθανος, διότι ἐὰν συνέβαινε τοιοῦτόν τι ὁ ἦχος δὲν ἤθελεν ἀκούεσθαι τοσοῦτον καθαρῶς. Ἐταλαντευόμην εἰς διαφόρους περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου σκέψεις, ὅτε ὀγδόη ὥρα ἐσήμανεν εἰς τὸ ὡρολόγιον τοῦ φρουρίου, καὶ πάραυτα ἀνταπεκρίθησαν αἱ ὑπόγειοι φωναί. Ἐπλησίασα τὸ οὖς μου εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐπείσθην ὅτι ἐκεῖθεν ἐξήρχετο, ὁ ἀνεξήγητος φθόγγος.

Προσεκάλεσα τὸν ἱερέα, ὅστις ἐγονάτισεν ἐπὶ τοῦ τάφου. Ἡ παρουσία αὐτοῦ, καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ τάφου εὐσεβὴς αὐτοῦ θέσις, ἐκράτησεν ἐπ' ὀλίγον τοὺς στασιαστάς. Ἀλλ' ὅτε περὶ τὴν ὀγδόην καὶ ἡμίσειαν ἠκούσθη πάλιν ἡ αὐτὴ φωνὴ, ὥρμησαν πρὸς τὰς πύλας βοῶντες θηριωδῶς καὶ ζητοῦντες ἐκδίκησιν κατὰ τῶν ἀδίκων δικαστῶν τῶν καταδικασάντων εἰς θάνατον τὸν ἀθῶον.

Μὴ δυνάμενος νὰ κρατήσω τὸν στρατιωτικὸν ὄχλον, ἠκολούθησα αὐτούς. Δὲν ἠγνόουν ὅτι ὁ συνταγματάρχης καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν ἦσαν κεκλεισμένοι ἐντὸς τοῦ μεγάλου πύργου τοῦ φρουρίου, σκοπὸν ἔχοντες νὰ πωλήσωσιν ἀκριβὰ τὴν ζωὴν αὐτῶν, μετ' οὐ πολὺ ὅμως ἤθελον ἀναγκασθῆ νὰ ἐνδώσωσιν εἰς τὸν ἀριθμὸν, καὶ ἡ μερίς τῶν στασιαζόντων ηὔξανεν ὁλονέν. Οὐδέποτε εἶχον φόβον δι' ἐμαυτὸν, διότι οἱ στρατιῶται μ' ἐθεώρουν ὡς ἱερὸν καὶ ἀπαραβίαστον πρόσωπον, ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν Γεώργιον συμπαθείας μου. Φθάσαντες πλησίον τῶν τειχῶν εὗρον τὰ τηλεβόλα ἕτοιμα πρὸς πυροβολισμὸν, ὁ δὲ συνταγματάρχης εἰδοποίησε τοὺς στρατιώτας, ὅτι ἐὰν πάραυτα δὲν ἀποσυρθῶσιν εἰς τὸν στρατῶνα, θέλει διατάξει νὰ πυροβολήσωσι κατ' αὐτῶν. Ἐκπεπληγμένοι διὰ τὴν ἀντίστασιν ταύτην ἤρχισαν νὰ βουλεύωνται περὶ τοῦ πρακτέου.

Ὁ Συνταγματάρχης εἰδοποίησε καὶ δεύτερον τοὺς στρατιώτας, οἵτινες ἀπεσύρθησαν τότε ὀλίγον. Αἴφνης ὁ Θεὸς, ὅστις, φαίνεται, δὲν ἐπεθύμει τὴν καταστροφὴν ἡμῶν, ἐνέπνευσεν εἰς ὑπαξιωματικόν τινα μίαν καλὴν ἰδέαν· συνεβούλευσε νὰ φέρωσι τὴν Βιλελμίνην καὶ νὰ ὁδηγήσωσιν αὐτὴν πλησίον τοῦ τάφου, λέγων ὅτι ἡ παραπονουμένη ψυχὴ τοῦ Γεωργίου, ἤθελε βεβαίως ἐξηγήσῃ εἰς αὐτὴν τὸ τί ἐζήτει. Ἡ πρότασις αὕτη παρὰ πάντων ἐπεδοκιμάσθη· ἐπέμφθησαν πάραυτα τινὲς ἐπίλεκτοι, φίλοι τοῦ Μίνσκη εἰς τὴν Φλεσίγγην. Μετὰ μίαν ὥραν ἐπέστρεψαν· εἰς τὸ διάστημα δὲ τοῦτο αἱ δύο μερίδες εἶχον εἴδός τι ἀνακοχῆς. Ἐπερίμενα ἀνυπομόνως τὴν ἔκβασιν τῆς βαρβάρου ταύτης ἀποπείρας. Τὴν πρωΐαν εἶχον πληροφορηθῆ, ὅτι ἡ Βιλελμίνη ἦτο παράφρων. Εὐτυχῶς ὁ πατὴρ αὐτῆς ἐπανελθὼν ἐξ Ἀμστελοδάμου, ἐπεριποιεῖτο αὐτὴν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, καὶ ἤλπιζον ὅτι τοῦ πατρὸς αἱ παρακλήσεις θέλουσιν ἐμποδίσει τοὺς στρατιώτας νὰ σύρωσιν οὕτω διὰ νυκτὸς τὴν δυστυχῆ νέαν, καὶ ὅτι ἤθελον εὐσπλαγχνισθῆ αὐτὴν διὰ τὴν κατάστασιν εἰς ἣν εὑρίσκετο· ἠπατώμην ὅμως, διότι ἔφερον αὐτὴν, ὁ δὲ καθηγητὴς κλαίων ἠκολούθει τὸ τέκνον του. Ἡ θλιβερὰ αὕτη συνοδία ἐπροχώρει πρὸς τὸ πρόχωμα. Ἐβάδιζον πλησίον τοῦ πατρὸς, καὶ ἡ Βιλελμίνη ἐφαίνετο, ὡς ἀναίσθητος· κατέθεσαν αὐτὴν κατὰ γῆς, ἡ σκληρὰ αὕτη δοκιμασία ἤρκει νὰ φονεύσῃ τὴν ἀσθενῆ κόρην, ἥτις ἦτον ἤδη θανασίμως προσβεβλημένη. Δεκάτη ὥρα ἐσήμαινε, καὶ πάλιν ἠκούσθη οἰκτροτέρα ἡ ἀνεξήγητος ἠχώ.

— Βλέπετε! ὁμιλεῖ δυνατώτερον ἀφ' ὅτου εἶναι ἐδῶ, ἐψυθίρισαν καθ' ἑαυτούς.

— Τὶς ὁμιλεῖ; ὑπέλαβεν ὁ καθηγητὴς ἐξερχόμενος τοῦ ῥεμβασμοῦ του.

— Ἡ ψυχὴ τοῦ Γεωργίου, ἥτις ζητεῖ τινα, διὰ τοῦτο ἐφέραμεν ἐνταῦθα τὴν νέαν κόρην.

— Ἡ ψυχὴ τοῦ Γεωργίου! Πολὺ ἀμαθεῖς εἶσθε, κύριοι. Πῶς! δὲν εἰξεύρετε ὅτι τοῦτο εἶναι ἡ ἠχὼ τῆς φωνῆς τῶν ἐπὶ τῶν λέμβων φυλάκων, οἵτινες παρακελεύουσιν ἀλλήλους εἰς ἐγρήγορσιν;

Ὁ δ' ἔρως τῆς ἐπιστήμης ὑπερέσχε τότε τῆς θλίψεως, καὶ ἐξήγησεν ὅτι ἤμεθα εἰς τὸ μέγιστον τῆς νήσου ὕψος, ὅτι πάντες οἱ ἐν τῇ νήσῳ συμβαίνοντες κρότοι ἀντήχουν ἐκεῖ, καὶ ὅτι χιλιάκις ἔκαμεν ὁ ἴδιος τὸ αὐτὸ πείραμα, ὁσάκις εὑρίσκετο παρὰ τὴν ἀκτὴν πολεμικόν τι πλοῖον. Ἐνῷ ὡμίλει, μέγα βάρος ἠγείρετο ἀπὸ τοῦ στήθους μου, ἐμειδίων διὰ τὴν εὐπιστίαν μου, διότι νομίζω ὅτι ἤδη εἶχον ἀρχίσει νὰ πιστεύω εἰς ὑπερφυσικήν τινα αἰτίαν τοῦ φαινομένου. Ἀλλ' οἱ στρατιῶται δὲν ἐπίστευον τὸν Κ. Στρός.

— Εἶν' εὔκολον νὰ πεισθῶμεν περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ πράγματος, εἶπον· ἀφήσατε νὰ ζητήσω παρὰ τοῦ συνταγματάρχου τὴν ἄδειαν νὰ πέμψω τινὰς ἐξ' ὑμῶν εἰς τὰς λέμβους· τοιουτοτρόπως θέλετε βεβαιωθῆ ὅτι δὲν σᾶς ἀπατῶσιν. Ἐμποδίσατε τοὺς ναύτας νὰ κράζωσι, καὶ ἐὰν δὲν ἀκούσωμεν πλέον τίποτε ἐνταῦθα, εἶν' ἀναντίῤῥητον ὅτι ὁ Κ. Στρὸς ἔχει δίκαιον.

Ἐδέχθησαν τὴν πρότασίν μου, καὶ τοῦ συνταγματάρχου συναινέσαντος, ἀνεχώρησάν τινες, ἐγὼ δὲ συνωμίλουν μετὰ τοῦ καθηγητοῦ, λίαν ἀνήσυχος περὶ τοῦ ἀποβησομένου. Ἐὰν τὸ πείραμα ἐπετύγχανε, τὰ δυστυχήματα μοὶ ἐφαίνοντο ἄφευκτα. Ἀλλὰ χάριτι θείᾳ ἐπέτυχε. Πεισθέντες οἱ στρατιῶται ἤρχισαν νὰ φοβῶνται· ἔτυχον παρὰ τοῦ πρίγκιπος γενικὴν ἀμνηστείαν, καὶ τῇ ἀληθείᾳ ὁ πρίγκιψ δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ τι καλήτερον. Ἡσύχασαν μέχρι νέας ἀφορμῆς στάσεως.

Ἔμαθον ἐγὼ μόνος τὸ αἴτιον τῆς σιωπῆς τοῦ Γεωργίου. Ἡ θεία αὐτοῦ μοὶ διηγήθη κλαίουσα, ὅτι ὁ Κ. Στρὸς διέταξε τὴν θυγατέρα του νὰ ὑπανδρευθῇ ἔμπορόν τινα ἐξ Ἀμστελοδάμου, ἡ δὲ κόρη προτιμῶσα ν' ἀποθάνῃ μᾶλλον ἢ ν' ἀρνηθῇ τὸν ἐραστὴν αὐτῆς, ἀπεφάσισε νὰ φύγῃ μετ' αὐτοῦ καὶ νὰ συζευχθῇ εἰς τὴν ἀντιπέραν χώραν, πεπεισμένη ὅτι ἀφοῦ τελεσθῇ ἅπαξ ὁ γάμος, ὁ πατὴρ εὐκόλως θέλει συγχωρήσει τὴν θυγατέρα του· διὰ τοῦτο ἡ Βιλελμίνη ἔσπευδε νὰ ἴδῃ τὸν Γεώρ-

Η ΒΙΛΕΛΜΙΝΗ

γιον. Ὅτε ἡ Βιλελμίνη καὶ ἡ θεία αὐτῆς ἔμαθον ὅτι ὁ Γεώργιος δὲν δύναται νὰ ἐξέλθῃ τῆς νήσου, εἰδοποίησαν αὐτὸν νὰ ἔλθῃ ἐντὸς ἀκατίου μέχρι τοῦ ἡμίσεως τοῦ ἀπὸ Βαλοχέρεν εἰς Βεβελάνδην δρόμον, ὅπου περιέμενον αὐτὸν ἐντὸς ἄλλου ἀκατίου· ἐκεῖ δ' ἤθελον αὗται ἐπιβιβασθῆ εἰς τὸ ἀκάτιον τοῦ Γεωργίου ἵνα ἔλθωσιν εἰς Βαλοχέρεν, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ καθηγητοῦ, ὅπου οὐδεὶς κατῴκει κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ· ἐκεῖ δὲ μελετήσαντες καλῶς τὰ σχέδια αὐτῶν, ἐσκόπευον ν' ἀπέλθωσι πάλιν μυστικῶς. Διὰ νὰ εἰσέλθωσι κρυφίως εἰς τὴν νῆσον, ἡ Βιλελμίνη ἐζήτησε τὴν συνδρομὴν ἑνὸς ἐξαδέλφου αὐτῆς, φύλακος τοῦ φάρου, ὅστις ὑπέσχετο νὰ διευθύνῃ τὸ ἀκάτιον τοῦ Γεωργίου, νὰ ὁδηγήσῃ αὐτοὺς εἰς τὸ παράλιον, κρύπτων πάντας ὑπὸ στιβάδα πανίων, καὶ νὰ φανῇ μόνος εἰς τοὺς ἐπὶ τῶν λέμβων φύλακας. Ὡρκίσθησαν οὐδέποτε νὰ ὁμιλήσωσι περὶ τούτου, διότι ἂν τὸ πρᾶγμα ἀνεκαλύπτετο, ἐκινδύνευε ν' ἀπολέσῃ ὁ φύλαξ τοῦ φάρου, οὐχὶ μόνον τὴν θέσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ἴσως τὴν ζωήν του. Τὸ σχέδιον τοῦτο ἐξετελέσθη. Τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ὠνειροπόλουν τὴν μέλλουσαν αὐτῶν εὐτυχίαν οἱ δύο ἐρασταί, ὅτε ἔκρουσα βιαίως τὴν θύραν τῆς οἰκίας· ἀλλ' οὐδεὶς μ' ἀπήντησεν. Ἐν τῇ μέθῃ τῆς εὐδαιμονίας αὐτοῦ, ὁ Γεώργιος ἐλησμόνησε τὴν ὥραν. Μετὰ τὸ ἀνακληντήριον, ἐνόμισεν ὅτι τὴν αὐτὴν θέλουσιν ἐπιβάλλει τιμωρίαν, ἐὰν ἐπανέλθῃ τὴν ἐπιοῦσαν. Ἀποχωριζόμεναι δὲ αἱ γυναῖκες ἀπῄτησαν παρ' αὐτοῦ νὰ σιωπήσῃ τὰ πάντα, φοβούμεναι μήπως ὁ καθηγητὴς διαλύσῃ τὸν μέλλοντα γάμον· εἶτα δ' ἐπέστρεψαν εἰς Βεβελάνδην. Ὅτε δ' ἐφυλακίσθη ὁ Γεώργιος, ὁ φύλαξ εἰδοποίησεν αὐτὰς περὶ τούτου, καὶ ἡ Βιλελμίνη ἔσπευσε νὰ ἔλθῃ, ἀλλ' ἀτυχῶς ἔφθασεν ἀργά· τὰ λοιπὰ εἰσὶ γνωστά. Ἡ δυστυχὴς κόρη διαμένει εἰς τὸ φρενοκομεῖον τῆς Φλεσίγγης· νομίζει δ' ἀείποτε ὅτι ἀκούει τοὺς σπαρακτικοὺς ἐκείνους θρήνους, καὶ παρακαλεῖ ἀπαύστως ὑπὲρ τῆς ψυχῆς ἐκείνου τὸν ὁποῖον τοσοῦτον ἠγάπησεν.

Οὐδέποτε θέλω λησμονήσει τὸ συγκινητικὸν τοῦτο συμβάν· πολλάκις οἱ ὄνειροί μου παρουσίασαν αὐτὸ εἰς τὴν φαντασίαν μου. Πολλὰ ὑπέφερον καὶ πολλὰ κατὰ τὸ μακρὸν στάδιόν μου εἶδον δεινά· παρετήρησα δ' ὅτι αἱ δυστυχέσταται τῶν ψυχῶν αὐταὶ ἑαυτὰς δυστυχεῖς καθιστῶσιν. Ὁ Θεὸς εἷς ἀγαθός· πρὸς πάντας δίδει τὴν δύναμιν νὰ σώσωμεν ἑαυτούς. Διατὶ λοιπὸν οὕτως ἑκουσίως ἀπολλύμεθα; Διατὶ ἀποδίδομεν εἰς τὴν τύχην τὰ δυστυχήματα τῶν ὁποίων αἰτία εἶναι ἡ ἄνοια ἡμῶν; (1)

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΜΑΪΟΥ.

Ἔθιμα καὶ δημοτικὰ ᾄσματα τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος.

Α'.

Πρῶτος τῶν Ἑλλήνων, ὁ εὐφυὴς Κ. Σ. Ζαμπέλιος ἐξέδοτο, ὡς γνωστὸν ἤδη τοῖς ἀναγνώσταις ἡμῶν, συλλογὴν δημοτικῶν ᾀσμάτων, τὰ ὁποῖα πολὺ πρὸ ἡμῶν συνέλλεξε καὶ ἐθαύμασε ἡ σοφὴ Εὐρώπη. Ὁ Γάλλος Φωριὲλ συνέδεσε διὰ παντὸς τὸ ὄνομά του μετὰ τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος, διὰ τῆς πρώτης καὶ ἀξιολόγου συλλογῆς του. Τοῦτον ἠκολούθησαν ἔπειτα οἱ Γερμανοί, οἱ Ἰταλοί, οἱ Ἄγγλοι, οἱ Ῥῶσσοι.

Ἀλλ' ὁ Κ. Ζαμπέλιος ἐν τῇ συλλογῇ αὐτοῦ, ἀνεκτιμήτῳ ἄλλως διὰ τὸ τοῦ Ἑλληνισμοῦ αἴσθημα καὶ τὴν πολυμάθειαν, οὐδόλως ἐνδιατρίβει περὶ τὰ ᾄσματα ταῦτα καὶ τὰ ἀξιοπαρατήρητα ἔθιμα τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων. Ἑτέρα ἐθνικὴ καὶ ἱστορικὴ ὅλως ὑπόθεσις ἐπησχόλησε τὸν συγγραφέα· ἀλλὰ τὸ περὶ Ἑλληνικῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τις ἄλλος ἐκ τῶν ὁπωσδήποτε συγγραφόντων ἐπραγματεύθη; Δυστυχῶς, ἡ ἡμερησία ἡμῶν φιλολογία περιστρέφεται περὶ πᾶν ἄλλο ἢ τὰ πάτρια, καὶ γίνεται μὲν λόγος περὶ τῶν ἐλαχίστων τῆς Κίνας καὶ τῆς Ἀφρικῆς πραγμάτων, ἀλλὰ περὶ Ἑλληνικῶν οὐδόλως.

Ἀλλ' ἰδοὺ Ἕλλην τις, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ἐν Ῥωσσίᾳ, ὁ *Κ. Γ. Ι. Εὐλάμπιος*, ἱκανοποιῶν τὴν ἐθνικὴν φιλοτιμίαν, ἐξέδωκεν ἐν Πετρουπόλει τὸ 1843, συλλογὴν ᾀσμάτων δημοτικῶν μετὰ ῥωσσικῆς μεταφράσεως ἐπιγράψας αὐτήν,

Ο ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ, *ἤτοι τὰ ῥόδα τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος*,

ἐν ᾗ προέταξε ῥωσσιστὶ πρόλογον ἀξιωσημείωτον. Τὸ σύγγραμμα δὲ τοῦτο ἐστέφθη ὑπὸ τῆς ἐν Πετρουπόλει Αὐτοκρατορικῆς Ἀκαδημίας διὰ τοῦ βραβείου τοῦ Δεμίδοφ.

Εἰς ἡμᾶς, οἵτινες, διὰ τῶν μικρῶν δυνάμεών μας καὶ τῶν ἀνεπαρκῶν μέσων μας, ἐπεχειρήσαμεν νὰ γνωστοποιήσωμεν, ἰδίως εἰς τοὺς ἔξω ὁμογενεῖς, πᾶν ὅ,τι ἑλληνικόν, θέλει ἐπιτραπῇ νὰ ἐρανισθῶμεν ἐκ τῆς προρρηθείσης τοῦ Κ. Εὐλαμπίου συλλογῆς περιέργους τινὰς εἰδήσεις, οὐ τοῖς πᾶσι γνωστάς, καὶ ᾄσματά τινα ἐκ τῶν ἀρίστων ἴσως τοῦ ἐθνικοῦ Παρνασσοῦ, εἰς οὐδεμίαν δὲ ἄλλην συλλογὴν φερόμενα (1).

Πρὶν δὲ λαλήσωμεν περὶ τοῦ κυρίου ἀντικειμένου ἡμῶν, *τοῦ Μαΐου ἐν Πάργᾳ*, δὲν νομίζομεν ἀλυσιτελὲς νὰ προτάξωμεν καὶ ὀλίγας τοῦ ἐκδότου κρίσεις περὶ τῆς τοῦ Κ. Φωριὲλ συλλογῆς τῶν δημοτικῶν τῆς Ἑλλάδος ᾀσμάτων.

»Ἡ συλλογὴ τοῦ Φωριὲλ, λέγει ὁ Κ. Εὐλάμπιος, νομίζεται ἐν τῇ σοφῇ Εὐρώπῃ ἡ καλλιτέρα τῶν ᾀσμάτων τούτων συλλογή. Ἀναμφιβόλως οἱ κόποι καὶ αἱ προσπάθειαι τοῦ Κ. Φωριὲλ εἰσὶν ἄξιοι παντὸς ἐπαίνου. Ἀλλ' ὡς ξένος, οὐδ' ἐντελῶς οἰκεῖος πρὸς τὸν ἐθνικὸν βίον τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, ἐξ ἀνάγκης παρεδέχετο ἀδιακρίτως πᾶν ὅ,τι τῷ παρέδιδον ὡς ἐθνικὸν τραγοῦδι, διὸ εἰς τὴν συλλογήν του ἀπαντῶνται πολλὰ παραμεμορφωμένα καὶ παρένθετα . . .

« Πολλάκις μὲν τεμάχιον ἑνὸς τραγουδίου ἡνώθη μετ' ἄλλου, σχεδὸν ἄνευ τινὸς συνδέσμου· πολλάκις δὲ ἐν τῷ μέσῳ εἰκονικωτάτων στίχων, ὁ ἀναγνώστης ἀπαντᾷ μετὰ θαυμασμοῦ, πεζώτατον λόγον. Τέλος τὰ ἀγοραῖα γεννήματα τῆς ἀργίας καὶ τῆς ἀπειροκαλίας φέρονται ὡς ἐθνικὰ ᾄσματα, οἷον τὰ τραγούδια, *Οἱ δύο δοῦλοι καὶ ἡ κυρὰ*, *ἡ Ἐπιθυμία τῆς Γιαννούλας*. Ἰδὲ συλλογ. Φωριὲλ (2).

« Ἐν ἑνὶ τὸ παράδοξον τοῦτο μίγμα, κεκοσμημένον διὰ πομπωδῶν ἐπιγραφῶν, παριστᾷ ἄμορφόν τι κτίριον, ἐν ᾧ ὀλίγοι μαρμάρινοι καλλωπισμοὶ κατεσκάφησαν ὑπὸ σωρὸν ἀλαξεύτων λίθων».

---

(1) Πέρυσιν ἀνήγγειλεν ἡ Εὐτέρπη τὴν ἔκδοσιν καὶ ἑτέρας τινὸς μικρᾶς συλλογῆς ἀνεκδότων δημοτικῶν ᾀσμάτων ὑπὸ τοῦ Κ. Δελέκου. Ὁ φιλόπονος οὗτος νέος, ὡς μᾶς ἐπληροφόρησε, συνέλλεξε θησαυρὸν ὅλον τοιούτων ᾀσμάτων, ὧν τινα, μέχρι τῆς ἐκδόσεώς, ἴσως εὐτυχήσει ἡ Εὐτέρπη νὰ προδημοσιεύσῃ.

(2) Ὑπάρχει καὶ νεωτέρα τις τοῦ Γάλλου κόμητος Marcellus συλλογή, περὶ ἧς ἄλλοτε ὡμιλήσαμεν.

(1) Suam quisque culpam auctores ad negotia transferunt (C. Salusti Crispi.)

Εἰς τὰ ᾄσματα τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, ἅτινα ἐξέδωκεν ὁ Κ. Εὐλάμπιος, δύναται ἕκαστος, ὡς λέγει καὶ ὁ συγγραφεύς, νὰ εὕρῃ ἕνα κλάδον τῆς δημοτικῆς ποιήσεως τῶν Ἑλλήνων. Ὁ ἀναγνώστης θέλει ἰδεῖ ἐν αὐτοῖς τὰ *Μυρολόγια*, τὰ εἰς ἑορτὰς τραγούδια, τὰ ἐπιγαμήλια, τὰ χορευτικά, τὰ ἐρωτικά, τὰ κλέφτικα, ὧν τινα θέλομεν δημοσιεύσει καὶ ἡμεῖς κατωτέρω.

Β'.

Οἱ Πάργιοι, εἷς τῶν εὐγενεστέρων λαῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος ἐγένοντο ἀτυχέστατοι εἰς τὰ τῆς πατρίδος των τύχας, ἀλλ' ἠδυνήθησαν νὰ φυλάξωσι τὴν ἀνεξαρτησίαν των ἐπὶ μακρούς αἰῶνας. Ἡ Πάργα ἦτο τὸ ἔρεισμα τοῦ Σουλίου κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, ὅπως τὸ Σούλι ἦτο τὸ προπύργιον τῆς Πάργας. Ὁ Σατράπης τῆς Ἠπείρου παντὶ σθένει κατεπολέμησε τὴν Ἑλληνικὴν ταύτην πόλιν, ἀλλ' οἱ Πάργιοι γενναίως ἀντέκρουσαν πάντοτε ἐχθρὸν πολλῷ ἰσχυρότερον καὶ ἐματαίουν τὰ πονηρὰ σχέδιά του. Ἐπὶ πολλοὺς ἐνιαυτοὺς οἱ Πάργιοι ἦσαν νυχθημερὸν εἰς πόλεμον μετὰ τοῦ Ἀλῆ, ὅστις βαρέως φέρων, τὴν τοιαύτην ἀποτυχίαν του καὶ ἔξω φρενῶν κατέφυγεν εἰς τὴν δολίαν αὐτοῦ πολιτικήν, δι' ἧς κατώρθωσε νὰ πείσῃ τὴν προστατεύουσαν τὸ γειτονικὸν κράτος δύναμιν, ὑφ' ἣν ἐτέλει καὶ ἡ Πάργα, ἵνα παραχωρήσῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς Πύλης τὴν πόλιν ταύτην.

Ἡ Πάργα λοιπὸν ἐπωλήθη, καὶ οἱ δυστυχεῖς αὐτῆς κάτοικοι ἔπρεπε νὰ ἐκλέξωσιν ἓν τῶν δύο, ἢ ν' ἀποθάνωσι ὅλοι μαχόμενοι κατὰ τοῦ ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ ἰσχυροτέρου ἐχθροῦ, ἢ νὰ μεταναστεύσωσιν εἰς τὴν Κέρκυραν. Ἀγάπῃ καὶ οἴκτῳ πρὸς τὰς οἰκογενείας των φερόμενοι, ἐξελέξαντο τὸ δεύτερον, καὶ τῷ 1819, τὴν ἑβδομάδα τῶν Παθῶν, οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἐκθάψαντες τὰ ὀστὰ τῶν πατέρων των καὶ ἐν ὀδυρμοῖς ἀσπασθέντες τὸ ἅγιον χῶμα τῆς πατρίδος των, μετηνάστευσαν πανδημεὶ εἰς Κέρκυραν.

Ἀλλ' ὅμως καὶ αὐτοῦ ἐξηκολούθουν καὶ ἐξακολουθοῦν ἔτι νὰ τελῶσι τα πάτρια ἔθιμα, ἂν καὶ ταπεινότερον. Ἡ διάπυρος πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπη καὶ ἡ ἐλπὶς τῆς ἐπανόδου εἰς τὴν γενέτειρα γῆν, τοσοῦτον ἐμψυχόνει τοὺς Παργίους, ὥστε ἐκδίδοντες τὰς θυγατέρας αὐτῶν εἰς γάμον ἐν ξένῃ γῇ, μέχρι τοῦδε ταῖς ὁρίζουσιν εἰς προῖκα ἐκ τῶν ὑπαρχόντων, ἅτινα ἀνῆκον ἄλλοτε αὐτοῖς εἰς Πάργαν.

Ἡ 1 Μαΐου ἑορτάζεται μὲν καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα ὡς ἑορτή τις ἐνοῦσα διττὸν ἔθιμον τὸ τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τῆς παραδόσεως· ἀλλ' εἴς τινας πόλεις γίνεται τοῦτο ζωηρότερον καὶ πανηγυρικώτερον. Οὕτως εἰς Πάργαν, αἱ πρῶται ὀκτὼ ἡμέραι τοῦ Μαΐου ἐλογίζοντο ἐκ τῶν εὐθυμοτέρων ἑορτῶν τῆς πόλεως ταύτης.

Τὴν *πρώτην*, ἐώρταζον εἰς τοὺς κήπους, οἵτινες κατεκόσμουν τὴν πόλιν. Ἐκεῖ αἱ οἰκογένειαι ἐτρέποντο εἰς διασκεδάσεις ἀγροτικάς, ἤσθιον, ἔπινον.

Μετὰ τὸ συμπόσιον ἑκάστη ἡλικία παρεδίδετο εἰς τὰς ἁρμοζούσας αὐτῇ διαχύσεις: ἐξαιρέτως δὲ οἱ νέοι ἠσκοῦντο εἰς τὰ ἐθνικὰ γυμνάσια, οἷον τὸ *πήδημα, πήδημα σὲ τρεῖς, τῆς ῥαχούλας, ἀπὸ ἕνα χαράκι τ' ἄλλο, στραγάλι μὲ στραγάλι, ἢ ἄλλως· κολλητόν· τὸ παρατρέξιμον· τὸ πάλαιμα, ὥστε νὰ φάῃ' ἢ ῥάχι χῶμα· τὸ λιθάρι· τὴν σφενδόνην· τὸ σημάδι.* Αἱ δὲ κόραι ἔπλεκον στεφάνους ἐκ τῶν ἀνθῶν τοῦ Μαΐου, φιλοτιμούμεναι τὶς αὐτῶν ν' ἁρμόσει ἐπιτηδειότερον, καὶ δι' αὐτῶν ἔστεφον τὰς κεφαλάς των, ἐπιστρέφουσαι εἰς τὰς οἰκίας, τέλος ἀνήρτων αὐτοὺς ἐπὶ τὰ πρόθυρα τοῦ πατρικοῦ οἴκου των, ὅπου ἔμενον μέχρι τοῦ ἐλευσομένου Μαΐου.

Τὴν *δευτέραν Μαΐου* ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία τελεῖ τὴν μνήμην τοῦ Ἁγ. Ἀθανασίου. Οὐ μακρὰν τῆς πόλεως εἰς μέρος ἄποπτον, ὑπάρχει ναὸς τοῦ ἁγίου τούτου· ἐνταῦθα συνήρχοντο ἀπὸ πρωΐας αἱ οἰκογένειαι τῆς πόλεως, ἵνα ἐκκλησιασθῶσιν, ἰδίως δὲ αἱ κόραι, αἵτινες ἰδιοποιήθησαν τὴν ἑορτὴν ταύτην. Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς λειτουργίας ὅλαι συνήρχοντο εἰς τὴν παρακειμένην πεδιάδα, *Κρυονέρι* καλουμένην, ἣν δαψιλῶς ἐστόλισεν ἡ φύσις, καὶ ὅθεν ὁ θεατὴς ἀπολαύει θέας μαγευτικωτάτης. Ἐνώπιόν του ἐκτείνεται ἡ ἀπέραντος θάλασσα· ἡ Δήμητρα τείνει τὴν χεῖρά της εἰς τὸν Ποσειδῶνα καὶ αἱ ἀκταὶ ἐκεῖναι αἱ μεσταὶ γραφικωτάτων κήπων, ὁτὲ μὲν ἀνθιζόντων, ὁτὲ δὲ βρυθόντων ὑπὸ καρπῶν, ἀνταναχλῶνται εἰς τὰ γαλήνια κύματα τῆς θαλάσσης, πολλάκις δὲ οἱ βότρυες κλίματός τινος ἐλούοντο ἐντὸς τοῦ κύματος. Ἐνταῦθα αἱ κόραι ἔψαλλον, χορεύουσαι διάφορα ἐθνικὰ ᾄσματα, ἐν οἷς καὶ τὸ *τραγούδι τοῦ Μαΐου*. Τὴν αὐτὴν δὲ ἡμέραν χορὸς παίδων περιήρχετο τὰς οἰκίας καὶ ἔψαλλε τὸ αὐτὸ ᾆσμα, ἔχον οὕτως

Τοῦ Μαΐου τὸ τραγοῦδι.

Ἐμβῆκ' ὁ μάης 'μβῆκ' ὁ μάης, 'μβῆκ' ὁ μάης μῆνας,
Ὁ μάης μὲ τριαντάφυλλα κι' Ἀπρίλης μὲ τὰ ῥόδα.
Ἀπρίλι, ἀπρίλι ἀφόρετε, μάη μου κανακάρη,
Ὅλο τὸν κόσμο γέμισες 'ς τ' ἄνθη καὶ 'ς τὰ λουλούδια,
Κ' ἐμένα περικύκλωσες 'ς τῆς κόρης ταῖς ἀγκάλαις.
Γιὰ μήνυσέ μου, λιγυρὴ, γιὰ μήνυσέ μου, κόρη,
Νὰ δώσω τὸν *χαιρετισμὸν* (1) ὅσο π' ἀνθοῦν οἱ κάμποι,
Στεφάνια νὰ μᾶς πλέξουνε μὲ τ' ἀνθισμένο κλίμα,
Νὰ στρώσουνε τὴν κλίνη μας μὲ τῆς μυρτιᾶς τὰ ἄνθη.
Κυρὰ ν' ὄντας ἐκίνησες νὰ πᾷς 'ς τὴν ἐκκλησία,
Βάνεις τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι στήθη
Καὶ τοῦ κοράκου τὸ φτερὸ βάνεις καμαροφρύδι·
Ἡ στράτα ῥόδα γέμισε, ἡ ἐκλησιὰ ἀπὸ μόσχο.

(1) Οὕτως ἐλέγετο ἡ ἐπίσκεψις τοῦ γαμβροῦ εἰς τὴν οἰκίαν τῶν γονέων τῆς νύμφης διὰ νὰ ζητήσῃ τὴν χεῖρά της.

Οἱ παῖδες τότε ἐφόρουν στεφάνους παντὸς ἄνθους ἡμέρου καὶ ἀγρίου, εἰς δὲ τὰς χεῖρας ἐκράμοντας ἀνθέων καὶ καρπῶν. Τοὺς παῖδας τοὺς ψάλλοντας τὸ τραγοῦδι ἐδέχοντο μετὰ χαρᾶς πανταχοῦ καὶ τοὺς ἐφίλευον. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἕτεροι χοροὶ ἐξ ἀνδρῶν μέσης ἡλικίας, ἐν ἤχῳ μουσικῆς περιήρχοντο τὰς οἰκίας, ψάλλοντες καὶ αὐτοὶ τὸ τραγοῦδι τοῦ μαΐου, ἀλλὰ τὸ ἔργον τοῦτο ἦτο σοβαρότερον· συγχαίροντες τοὺς συμπολίτας των διὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ ἐαρινοῦ τούτου μηνὸς, ἔφερον εἰς αὐτοὺς δέσμας ἐκλεκτῶν ἀνθέων, οἱ δὲ ἀντεδωροῦντο αὐτοῖς χρήματα τὰ ὁποῖα συνῆγον εἰς κοινὸν ταμεῖον, προστιθεμένων εἰς τὴν ποσότητα ταύτην καὶ τῶν ἐκ τῆς εἰσπράξεως τῶν τελωνιακῶν δικαιωμάτων, ἅτινα, κατ' ἀρχαῖόν τι προνόμιον, ἐχαρίζοντο εἰς τὴν πόλιν· ὅλα δὲ ταῦτα τὰ χρήματα ἐδαπάνων εἰς κοινὰς εὐωχίας διαρκούσας μέχρι τῆς ὀγδόης μαΐου. Ἔληγον δὲ αἱ ἑορταὶ διά τινος εἰκονικῆς μάχης, διαιρουμένων τῶν πολιτῶν εἰς Ἕλληνας καὶ τοὺς πολεμίους των, τὸ πρᾶγμα ἐγίνετο ὁπωσοῦν σπουδαῖον, διότι ἡ μάχη συνίστατο εἰς τὸν λεγόμενον πετροπόλεμον χωρὶς ὅμως νὰ συμβῇ τι ἀπευκταῖον· ἐνίκων δὲ πάντοτε οἱ Ἕλληνες καὶ ἕκαστος τῶν νικητῶν λαμβάνων ἕνα αἰχμάλωτον, ἔφερεν αὐτὸν ἐν θριάμβῳ καὶ πρὸς τὰς νικητηρίους φωνὰς τοῦ λαοῦ, καὶ ἅπαντες ἐπορεύοντο εἰς τὸ φρούριον, ὅπου τὴν ὑστεραίαν προσεφέρετο εἰς αὐτοὺς γεῦμα.

Οὕτως ἐτελείωναν αἱ ἑορταὶ τοῦ Μαΐου.

Κ. Π.

ΚΡΙΣΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ.

(Ἐρώτημα).

Τὸ ἱεροδικαστήριον κατ' οὐδεμίαν ἐποχὴν φαίνεται ἐπικρατοῦν ἐφ' ὅλης ἐν γένει τῆς Εὐρώπης. Σποράδην μόνον ἐνεφανίζετο ἐνώπιον τῶν λαῶν ὁρμητικῶς, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ἐμφανίσεις του ταύτας ὑπῆρξε διαβατητικώτατον. Θέλοντες νὰ δοκιμάσωσιν αὐτὸ, πρῶτοι οἱ βασιλεῖς τῆς Ἄρκτου τὸ προσεκάλεσαν· ἀλλ' ἀκολούθως αὐτοὶ πρῶτοι τὸ ἀνεκάλεσαν, τὸ ἀπέπεμψαν, τέλος δὲ καὶ τὸ κατεδίωξαν. Ὑπὸ τὸν φλογερὸν ὅμως μόνον ἥλιον τῆς Μεσημβρίας εἰς τὴν Ἱσπανίαν, ἠδυνήθη νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἐντελεστέραν καὶ πληρεστέραν αὐτοῦ ἀνάπτυξιν. Ὁ Τορκεμάδας ὑπῆρξε, δὲν λέγομεν ὁ θεμελιωτὴς, ἀλλ' ὁ μεγαλοφυέστερος αὐτοῦ προστάτης· περιβαλὼν αὐτὸ διὰ νομοθεσίας, κατέστησεν ὑπερβαλλόντως ἰσχυρόν.

Εἰς ἑκάστην ἑκάστης ἐπαρχίας πρωτεύουσαν, οἱ κάτοικοι ἔβλεπον ἡμέραν τινὰ ν' ἀνεγείρεται οἰκοδομὴ ἄγνωστος, ἤτις ὁριστικῶς, οὔτε ἀνάκτορον ἦτο, οὔτε φυλακή τις, ἀλλὰ συνδυάζουσα ἀμφότερα, συνεχώνευεν αὐτὰ ἐν ἑνὶ κτιρίῳ. Ἡ πρόσοψις αὐτῆς, προσκειμένης συνήθως ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ, ἐπεδείκνυε τῷ ὀφθαλμῷ τὴν ἀγέρωχον μεγαλειότητα, περιεκυκλοῦτο δὲ μ' ἐξώστας καὶ παράθυρα, τῆς *Εσκουριάλης*. Τοῦτο ἦτο τὸ ἀνάκτορον. Ἡ λοιπὴ οἰκοδομὴ τεθαμμένη ἐντὸς μυστηρίου, κατέληγεν εἰς πτυχὰς τοίχου καταγύμνου, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ἀμαυροῦ, ὁμοίου δὲ προπυργίῳ τινί. Τοῦτο δὲ ἦτο τὸ δεσμωτήριον.

Τὸ δεσμωτήριον τοῦτο ἐκτισμένον ἐν σχήματι μοναστηρίου, περιεῖχε δύο κελίων σειράς. Ἡ πρώτη συνίστατο εἰς δωμάτια μόνον παρ' ἑνὸς φωτιζόμενα φεγγίτου, κατεσκευασμένου εἰς τὸ ὕψος τῆς ὀροφῆς, καὶ κεκλεισμένου διὰ τριπλῶν σιδηρῶν κιγκλίδων. Εἰς τὴν δευτέραν δὲ ἐνυπῆρχον τὰ κυρίως δεσμωτήρια, φωτιζόμενα ἅπαξ μόνον τῆς ἡμέρας διά τινος θυρίδος, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ δεσμοφύλαξ ἐκόμιζε τὴν τροφὴν εἰς τὸν ἐν αὐτοῖς δεσμώτην.

Ὑπὸ τὰ δεσμωτήρια ταῦτα, ἀποτρόπαιον ὑπῆρχεν ὑπόγειον, ἐκ τριπλῶν καλυπτόμενον θόλων, ἐξ οὗ, ἀπὸ δαιδάλου πρὸς δαίδαλον, εἰσέδυέ τις εἰς ἀνεξιχνίαστα σκότη· κάτωθεν ὑπῆρχον καὶ ἕτερα ὑπόγεια τεχνιέντως καὶ ταῦτα πρὸς τὸ μυστήριον ἐρρυθμισμένα, τά ὁποῖα δύναταί τις νὰ εἴπῃ, ἐπερατοῦντο πρὸς τὸ κέντρον τῆς γῆς, ἔνθα ἀπεπνίγοντο πάντες οἱ στεναγμοί. Ἐκεῖ ὑπῆρχον οἱ τροχοὶ, αἱ στρέβλαι, αἱ ἀγχόναι, αἱ θερμάστραι, οἱ ἐσβεσμένοι ἄνθρακες καὶ αἱ κλεψύδραι, ἡ ἄμμος τῶν ὁποίων κατέῤῥεεν ὅπως αὐτὴ ἡ ζωή. Ὁ δὲ ποῦς ἐβάδιζεν εἰς τὰ βάθη τῶν ὑπογείων τούτων κρυπτῶν, βυθιζόμενος ἐντὸς παχείας ἰλύος, ἥτις οὐδέποτε ἐλάμβανεν ἀφορμὴν ν' ἀποξηρανθῇ.

Καὶ ἐν τούτοις τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο, τὸ τοσοῦτον μεγαλοπρεπὲς ἐξωτερικῶς, ἀλλὰ πενθηρότατον ἐσωτερικῶς, ἔφερεν, ἐκ μετριοφροσύνης, ἀγαθοτάτην χρυσοῖς γράμμασιν ἐπιγραφὴν, προσηρτημένην ἐπὶ τῆς προσόψεώς του. Ὠνομάζετο ὁ *Αγιος Οἶκος* (la Santa Casa). Ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐπίσης λόγου καὶ τὸ αἱματηρὸν ἐκεῖνο δικαστήριον, τὸ παρασκευάζον ἐν μυστηρίῳ τὸν θάνατον ὄπισθεν ἐκείνων τῶν τοίχων, ἐκρύπτετο ὑπὸ ψευδώνυμόν τι, καὶ ἀπεκαλεῖτο, ἱεροδικεῖον (Sainte office).

Καὶ αὐτὴ ἡ ἀτμοσφαῖρα, ἡ περικυκλοῦσα τὴν αἰνιγματώδη ταύτην οἰκίαν, τὴν εἰς ὅλων τὰ ὄμματα ἀκατανόητον, ἦτο φρικώδης. Ἄν τις συνέβαινε νὰ διαβαίνῃ βραδέως ἐνώπιον τῆς ἐκ σιδήρου ἐκείνης πύλης, τῆς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κλειούσης ὄπισθεν τοῦ εἰσερχομένου θύματος, ὅπως ποτὲ μὴ ἐπανοίξῃ δι' αὐτὸ, κατακλίνων τὴν κεφαλὴν ἐπέσπευδε τὸ βάδισμά του. Ἐνόμιζεν ὁ ἄθλιος διαβάτης ὅτι τύπτει τὰς ἀκοάς του φωνὴ κολάσεως ἐκ τῶν καταχθονίων ἐξερχομένη.

Ἐντὸς τοῦ ἐπαμφοτερίζοντος τούτου ἀνακτόρου, τοῦ καταλήγοντος εἰς δεσμωτήριον, κατῴκει ὁ ἱεροδίκης· ὡς τοιοῦτος δὲ ἐξελέγετο ἐν γένει εἷς δομινικανὸς, ἀμέσως διὰ παπικῆς διαταγῆς καθιδρυόμενος πρὸς ἐξέλεγξιν τῆς αἱρέσεως· αὐτὸς ἦτο ὁ ὡπλισμένος ἀντιπρόσωπος τοῦ ἁγίου Πέτρου, αὐτόχρημα ἅγιος-Πέτρος διὰ πληρεξουσίου.

Περιβεβλημένος ἅπαντα τῆς τιάρας τὰ δικαιώματα, ἠδύνατο νὰ ἐκτοξεύῃ ἀφορισμοὺς, νὰ χορηγῇ ἀφέσεις ἁμαρτιῶν, νὰ ἐκδίδῃ διατάγματα πρὸς καταγγελίαν τοιούτων, νὰ διερμηνεύῃ τὰς διδαχὰς εἰς τὰς ἐκκλησίας, καθ' ἃς ἐδίδασκεν ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος ἡμέρας, νὰ συλλαμβάνῃ τοὺς ἐπισκόπους ἐντὸς αὐτῶν τῶν μητροπόλεών των, τοὺς δὲ ἡγεμόνας καὶ καθ' ἣν ἡγοῦντο τῶν στρατῶν αὐτῶν στιγμήν. Εἶχεν ἐν ἑνὶ γενικὴν ἐπὶ παντὸς ἐκ γυναικὸς γεννηθέντος ἀνθρώπου δικαιοδοσίαν, χριστιανοῦ ἢ ἰουδαίου, ὀρθοδόξου ἢ ἀσεβοῦς, αὐτόχθονος ἢ ἀλλοδαποῦ, λαϊκοῦ ἢ ἐκκλησιαστικοῦ, χυδαίου ἢ εὐγενοῦς, ὑπουργοῦ ἢ ἡγεμόνος.

Ὑπεράνω τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ, οὐδεμίαν ἑτέραν ἀνεγνώριζε δύναμιν. Ἔφερε τὸ ξίφος τοῦ Κυρίου, καὶ δι' αὐτοῦ ἠδύνατο νὰ καταστείλῃ πάσας τὰς ὀφρῦς, ταπεινὰς ἢ ὑπερηφάνους ἰδιωτικὰς ἢ ἐστεμμένας, ὅπως ἐνδίδωσιν ἀπέναντι τοῦ ξίφους του. Προσεπάθει εἰς τὰ ὄμματα τοῦ πλήθους νὰ περιβάλλεται τὴν ἀξίαν τοῦ πάπα ὑπὸ ἕτερον πρόσωπον, καὶ τὸ ἀναμάρτητον, εἰς δεύτερον βαθμόν.

Ἠδύνατο τὰ πάντα νὰ τολμήσῃ, τὰ πάντα νὰ ἐπιχειρήσει ἐναντίον τῶν λαῶν, καὶ ἐναντίον τῶν ἐθνῶν, περιϊπτάμενος ὑπεράνω τῆς ἀνθρωπότητος, ὡς καὶ ὑπεράνω τῆς δικαιοσύνης « — ἄνθρωπος, ἔλεγε τὸ *ἐγχειρίδιον τοῦ ἱεροδίκου*, δὲν ὀφείλει νὰ κρίνῃ τὸν ἐπίγειον Θεὸν, εἰς ὃν ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ ἐχορήγησε τὰς κλεῖς τοῦ βασιλείου του. — Ὁ ἱεροδίκης ὅθεν παρίστατο ὁ ἐν περιοδείᾳ βασιλεὺς τῶν βασιλέων τῆς γῆς.

Εἶχε δώματα πολυτελέστατα καὶ περικεκοσμημένα, ὑπηρέτας, ἀκολουθίαν καὶ ἐξοχὰς πρὸς ἀναψυχὴν, ἐν μέσῳ δὲ τῶν καυστηρίων εἶχε καὶ εὐωδίας πορτοκαλεῶν· ὅταν ἐξήρχετο, φρουρὰ ἐξ εὐγενῶν ἱππέων συνώδευε τὴν ἅμαξάν του. Προσεπάθη δὲ ἐν πάσῃ περιστάσει, νὰ ἐμφανίζεται μεθ' ὅλης τῆς πολυτελείας καὶ τῆς τυπικότητος ἑνὸς ἡγεμόνος. Ὡς ἡγεμὼν πνευματικὸς, ἑπόμενον ἦτο βεβαίως νὰ βασιλεύῃ καὶ ἐπὶ τῶν ἰδεῶν.

Ἡ ἱερὰ ἐξέτασις ἦτο λοιπὸν κυριολεκτικῶς, ἐν Κράτει ἐν Κράτει. Ὅπως πᾶν ἔθνος, οὕτω καὶ αὕτη, διετήρει στρατὸν, ἀλλὰ στρατὸν ἀνώνυμον, κρύφιον, ἀόρατον, ἀκατάληπτον, στρατὸν φέροντα τὸ ὡραῖον ὄνομα — *ἁγία σταυροφορία*. Πᾶν πρᾶγμα ἢ πρόσωπον ὁπωσδήποτε συνδεόμενον μετ' αὐτῆς, ἔχερεν ὀσμὴν ἁγιότητος.

Ὁ στρατὸς αὐτὸς ἦτο ἁπλῶς μυστική τις ἀστυνομία· ἦτο μία συναδελφότης κατασκόπων τιμίων, μεταμορφωμένων ὑπὸ τὸν τίτλον τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τῶν ἐπιφορτισμένων ν' ἀνιχνεύωσι δῆθεν τὰς πλάνας τῆς πεποιθήσεως. Οἱ θιασῶται δὲ οὗτοι τῆς προδοσίας ἀνῆκον σχεδὸν ἅπαντες εἰς τὴν κλάσιν τῶν εὐγενῶν, αἱ ὑπηρεσίαι των

καθαρῶς τιμιτικαί, τοῖς παρεῖχον πλεῖστα πλεονεκτήματα. Διότι οὔτε ἡ περιουσία, οὔτε ἡ ζωὴ αὐτῶν εἰς τὸν ἐλάχιστον καταμηνύσεως ἢ καταδιώξεως κίνδυνον ὑπέκειτο, ὡς ἐκ τῆς θέσεώς των, ἥτις ἐθεωρεῖτο ὡς ἓν ἐχέγγυον ἐναντίον τῆς αἱρέσεως. Διὰ τὰ ἐγκλήματα αὐτῶν τὸ ἱεροδικαστήριον ἐχορήγει ἀνεξαντλήτους εὐσπλαγχνίας, ἀσφαλίζον αὐτοῖς κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν τὴν ἀτιμωρησίαν.

Ἀλλ' ἀκολούθως, βοηθείᾳ τοῦ ἀτιμωρήτου τούτου, οἱ ἀξιωματικοὶ (familiers) οὗτοι ἠδύναντο κατὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ συλλάβουν τοὺς ἐχθρούς των, νὰ κρεμάσωσιν αὐτοὺς εἰς τὰς ἀγχόνας τοῦ ἱεροδικαστηρίου. Ὅταν ἤθελον ν' ἀποπλανήσουν σύζυγόν τινα, παρενοχλοῦντα αὐτοὺς καὶ ἀντιπράττοντα εἰς τὰς ἐγκληματικὰς διαβολάς των, συνελάμβανον τὸν ἄθλιον αὐτὸν ἐπὶ κατηγορίᾳ αἱρέσεως, τὸν μετέφερον ἀμέσως καὶ μυστηριωδῶς εἰς ἄγνωστον καὶ ἀποτρόπαιον εἱρκτὴν χωρὶς οὐδεμία ἐκ τοῦ λαοῦ φωνὴ νὰ τολμᾷ ποτὲ νὰ διαμαρτυρηθῇ ἐναντίον τῆς καταθλίψεως ταύτης ἑνὸς ὄντος, ἢ τῆς καταστροφῆς μιᾶς ὑπάρξεως. Καί ἡ διαμαρτύρησις αὐτὴ ὑπολαμβάνετο ὡς αἵρεσις.

Ἡ ἁγία αὕτη σταυροφορία μυστηριωδῶς ἐπεκτεινομένη πανταχοῦ, ἦτον ἐν ὄμμα καὶ ἐν οὖς πανταχοῦ ἀνεῳγμένα, δι' ὧν ἡ ἱεροεταστικότης, παροῦσα καὶ προσέχουσα κατὰ πᾶσαν στιγμὴν, καὶ κατὰ πᾶν τῆς ἐκτάσεως σημεῖον, ἠδύνατο τὸ πᾶν νὰ βλέπῃ ἐν ἀκαρεῖ, τὸ πᾶν νὰ μανθάνῃ καὶ καθυποτάττῃ εἰς τὰς θελήσεις αὐτῆς καὶ ἐδῶ, καὶ ἐκεῖ καὶ ἐν τῷ ἀέρι, καὶ ἐν τῇ σκιᾷ παντοῦ παρίστατο, ἀλλ' ἀφανὴς καὶ ἄγνωστος· ἂν δὲ σᾶς προσέφερε τὴν χεῖρα ἢ τὰ χείλη της, ἀναμφιλέκτως σᾶς προέδιδεν.

Ἀδύνατον νὰ ὁδεύσητε, νὰ ζήσητε, νὰ ὁμιλήσητε, νὰ κοιμηθῆτε, χωρὶς πλησίον ὑμῶν νὰ ἐνυπάρχῃ καὶ ἡ ἱερὰ ἐξέτασις. Ἐν τῇ θύρᾳ σας, ἐν τῇ τραπέζῃ σας, ἐν τῇ κατοικίᾳ σας καὶ ἐν αὐτῇ ἀκόμη τῇ κλίνῃ σας παρίστατο, ὅπως κατασκοπεύσῃ τὸν βίον σας, τὸ γεῦμά σας, τὸν ὕπνον σας, τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεώς σας. Πρὸς τοῦτο δὲ, ἀνελάμβανε τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός σας, τοῦ υἱοῦ σας, τοῦ ἀδελφοῦ σας, τῆς συζύγου σας, τοῦ γείτονός σας, τοῦ φίλου σας. Ἀνεγινώσκετε; συνανεγίνωσκε καὶ αὕτη μεθ' ὑμῶν ἢ ὕστερον ὑμῶν, ἀνεδίφει συγχρόνως μὲ ὑμᾶς ἐπὶ τῆς αὐτῆς τραπέζης σας τὰς μυστηριωδεστέρας τῆς ὑπάρξεώς σας σελίδας· καὶ ἐκ τοῦ ἀέρος αὐτοῦ, καὶ τῶν βημάτων καὶ ἰχνῶν σας συνέλεγεν καὶ τὸν πλέον ἀσήμαντον ἐλαφρὸν λόγον σας.

Μεταξὺ αὐτῆς καὶ ὑμῶν, δὲν ἠδύνασθε νὰ θέσητε οὐδὲν οὔτε θαλάσσης, οὔτε ἀποστάσεως ὅριον· σᾶς ἠκολούθει, ὡς ἀόρατος συνοδὸς ἀπὸ κύματος εἰς κῦμα, ἀπὸ ἡλίου εἰς ἥλιον. Ἂν στόλος τις ἀνήγετο εἰς Ἀσίαν, ἡ ἱερὰ ἐξέτασις ἔπρεπε νὰ ῥίψῃ ἐπὶ τῶν πλοίων τὸ σύστημά της· ἂν δίκροτόν τι ἀπεβίβαζε τάγμα τι εἴς τινα ἀποικίαν, συναπεβίβαζε καὶ καὶ αὕτη ἕνα ἱεροδίκην.

Ἄνθρωπός τις ἦτο τυχὸν ὕποπτος ἐπὶ αἱρέσει, καὶ θέλων ν' ἀποφύγῃ τὴν πυράν, ἀπήρχετο τῶν συνόρων· ἢ ἄφωνος τότε ἐκκλησιαστικὴ ἐκείνη δικαιοσύνη ὤδευεν κατόπισθεν αὐτοῦ, βῆμα πρὸς βῆμα, καὶ παντοῦ ὅπου εἶχε δομινικανὸν τινα ὑπὸ τοῦ Πάπα διωρισμένον ὅπως καίῃ τοὺς χριστιανοὺς, μίαν μόνην τῷ ἔλεγε λέξιν, καὶ ὁ φυγὰς ἐκεῖνος συνελαμβάνετο, ἐκρατεῖτο, ἐδεσμεύετο καὶ ζῶν κατεβυθίζετο εἰς τὸ βάραθρον τῆς λήθης, ὅθεν δὲν ἐξήρχετο εἰμὴ μετὰ πολλὰ ἔτη, καὶ τοῦτο ἵνα πορευθῇ εἰς τὴν καταδίκην.

Ἡ ἱερὰ ἐξέτασις τέλος πάντων ἐώρα καὶ ἐγίνωσκε κατὰ πᾶσαν στιγμὴν πᾶν ὅ,τι ἡ ταπεινοτέρα κεφαλὴ ἐκ τῶν τοῦ λαοῦ ἠδύνατο νὰ σκεφθῇ καὶ τὸ στόμα νὰ προφέρῃ. Εἶχεν ἀείποτε κεκλιμμένην τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ θρονίον τῆς ἐξομολογήσεως, ὅπως συλλαμβάνῃ τοὺς λόγους τοῦ ἁμαρτωλοῦ, κατὰ τὴν ἔξοδόν των. Ἐβίαζε μάλιστα τὸν πνευματικὸν αὐτὸν νὰ τῇ ἀποκαλύπτῃ τὰ μυστικὰ τῆς μετανοίας· ἐνίοτε ἐλάμβανε τὴν θέσιν τοῦ Θεοῦ ὅπως συλλάβῃ μίαν ὁμολογίαν τὴν ὁποίαν μόνος ὁ Ὕψιστος ἔχει δικαίωμα νὰ ἐτάσῃ.

Δὲν κατηργάζετο δὲ μόνον τῆς συκοφαντίας καὶ προδοσίας τὴν τοσοῦτον ἐλευθέρως ἐνεργουμένην βιομηχανίαν ἀπὸ τὸ ἄνθος ἐκεῖνο τῶν ἐθελοντῶν, ἀλλ' ἐχώρει καὶ περαιτέρω. Ἐβίαζε τὸν υἱὸν νὰ καταμηνύῃ τοῦ πατρός του, τὴν σύζυγον νὰ καταγγέλλῃ τὸν ἄνδρα της· διότι ἐξωμοίου τὴν ἐχεμύθειαν μετὰ τῆς συνενοχῆς. Ἐπέπιπτεν οὐχὶ μόνον κατ' ἐκείνου ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ὁποίου ἐξέφευγε λόγος τις αἱρέσεως. ἀλλὰ προσέτι καὶ κατὰ τοῦ ἀκούσαντος, ἀλλὰ μὴ σπεύσαντος νὰ καταγγείλῃ πρὸς τιμωρίαν τὸν λόγον τοῦτον. Δηλαδὴ, τὸν μὲν ἐτιμώρει διότι ὡμίλησε, τὸν δὲ διότι ἐσιώπησε· πλησίον τοῦ ἐγκλήματος τῆς διανοίας κατέγραφε καὶ τὸ ἔγκλημα τῆς σιωπῆς.

Πρὸς ταῦτα δὲ διετήρει πανταχοῦ σταθμοὺς καταμηνύσεως, ἐκ θύρας πρὸς θύραν ὑπάρχοντος ἑνὸς προμηθευτοῦ τῶν ἐγκλημάτων. Εἰς ἑκάστην οἰκογένειαν εἶχε καὶ μίαν ἀστυνομίαν κεκρυμμένην· τέλος δὲ, ὅπως ὠθήσῃ μέχρι τοῦ τελευταίου βαθμοῦ τὴν ἀντίστροφον τῆς πάσης ἠθικῆς ἠθικὴν ταύτην, καὶ ὅπως ἐνθαρρύνῃ τὰς καταγγελίας τὰς εἰς ὅλας τὰς γλώσσας ἐστιγματισμένας καὶ παρ' ὅλων τῶν ἐθνῶν ἀποδεδοκιμασμένας, ὑπέσχετο ἀτιμωρησίαν εἰς τὸν καταγγελέα, ὅστις ἐκ σφαλερῶν γεγονότων καὶ ἐκ συκοφαντίας, ἤθελε σχηματίσει τὴν κατηγορητικὴν πεποίθησίν του.

Ἄνθρωπός τις ἐκάθητο εἰς τὴν τράπεζαν, ἐν μέσῳ τῶν φίλων καὶ τῶν οἰκείων του· ὡς ἔῤῥεεν ὁ οἶνος, οὕτω καὶ ἡ καρδία εἰς ἐκχύσεις οἰκειότητος· ἀλλὰ λόγος τις ἀμφίβολος ἐκφεύγει τυχαίως τῶν χειλέων τινὸς τῶν συνδαιτυμόνων· ὁ λόγος οὗτος, λεχθεὶς ἐν μέσῳ τοῦ θορύβου τῶν κυπελῶν, εἰς τὰς ἀπροσεξίας ἑνὸς γεύματος, λαθραίως διερχόμενος τὴν αἴθουσαν ἐπορεύετο ὅπως διαδοθῇ εἰς τὰ μέγαρα τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως.

Γυνή τις ἀναπαυομένη πλησίον τῆς κοιτίδος τοῦ

τέκνου της, εἰς τὴν γλυκεῖαν καὶ εὐάρεστον συναναστροφὴν τοῦ συζύγου της, μεταξὺ τῶν δύο τούτων ῥεμβασμῶν, ἀορίστως ἀκούει, ἀγνοῶ τίνα ψιθυρισμὸν, ὅστις τῇ ἐφάνη ὡς πρόκλησις κατὰ τῆς θρησκείας· ἡ δυστυχὴς ἐκ τῆς ἀνησυχίας τῆς συνειδήσεώς της προσέρχεται ἀμέσως νὰ συμβουλευθῇ τὸν πνευματικὸν αὐτῆς, τὴν δ' ἐπαύριον, ὅτε μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν εἰσέρχεται εἰς τὴν οἰκίαν της, ἀνακουφισθεῖσα κατὰ τὴν συνείδησιν ἐκ τοῦ βάρους, θεωρεῖ τὴν οἰκίαν της κενὴν, καὶ τὴν θύραν ἐσφραγισμένην. Ἡ ἱερὰ ἐξέτασις εἶχεν ἀπαγάγει ἀμέσως τὸν σύζυγόν της.

Ὁ δὲ λαὸς ἀείποτε ἐν ταραχῇ διακείμενος, μάτην ἐζήτει νὰ ἐννοήσῃ διά τινος τρομερᾶς μαντείας ὁ ἱεροδίκης ἠδύνατο νὰ διαγινώσκῃ ἰδέαν τινὰ οὐδέποτε ἐξελθοῦσαν ἐκ τοῦ στενοῦ περιβόλου μιᾶς κλίνης ἢ μιᾶς συνειδήσεως.

Ὑπῆρξαν ἐποχαὶ, καθ' ἃς ὁλόκληρος ἡ Ἱσπανικὴ γῆ παρίστα, ἀπὸ τοῦ πρώτου μέχρι τοῦ τελευταίου μορίου αὐτῆς, ἓν ἄπειρον σύνθημα καταμηνύσεως. Ἐφαίνετο ὅτι ἄγνωστός τις φωνὴ ἐξήρχετο ἐξ ἑκάστης τοῦ τοίχου σχισμάδος, ἐξ ἑκάστης αὔρας, ἐξ ἑκάστου κενοῦ· ὅτι ὁ λίθος, ὅτι ἡ νὺξ, ὅτι αὐτὸ τὸ οὖς ὁμιλεῖ, ὅπως διηγηθῶσιν τὰ τοῦ ὕπνου, καὶ ὅτι ἐκεῖ κάτω εἰς τὴν σκιὰν ὄπισθεν τῶν ἐγκλείστων τούτων θυρίδων, ἡ ἱερὰ ἐξέτασις ἱσταμένη ἐπὶ ἄκρου ποδὸς, τὸ οὖς ἔχουσα προσεκτικὸν, ἤκουεν ἐπὶ μακρῷ χρόνῳ καὶ ἠδύτατα τὸν διηνεκῆ τῆς ἀτμοσφαίρας ψιθυρισμόν. Ἀλλ' ὅμως μὴ ἐκπληττώμεθα διὰ τὴν δακρυόεσσαν καὶ κατηφῆ τοῦ Ἱσπανοῦ ὄψιν, ὅστις ἐπίτηδες ἔμενεν ἀείποτε σιωπηλὸς, καὶ ἐβάδιζεν ἔχων τὸν πέτασον μέχρι τῶν ὀφρύων, καί τὸ σῶμα ὑπὸ τοῦ ἐπανωφορίου κεκαλυμμένον· ἠσθάνετο ἀείποτε πλησίον του τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν.

Ἡ ἱερὰ αὕτη ἐξέτασις κατεδίωκεν, ὡς πρὸ μικροῦ ἀνεφέραμεν, τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς διανοίας, ἣν ἀπεκάλει *αἵρεσιν*. Ἀλλὰ τί ἐστὶν ἡ αἵρεσις αὕτη; Καθ' ἡμᾶς διαφεύγει πάντα ὁρισμόν.

Διότι, δὲν ἐθεωρεῖτο ὡς αἱρετικὸς, ἐκεῖνος μόνον ὅστις ἠρνεῖτο ἢ ἀπέπτυε τὴν πειθαρχίαν ἢ τὴν ἐξουσίαν τῆς ἐκκλησίας μεγαλοφώνως καὶ διαῤῥήδην, ἢ ὅστις ἐξώρκιζε τὰς ἀρχαίας του συνηθείας καὶ ἕξεις, ἢ παρῄτει τὸ ἐξομολογητήριον, ἢ ἀπηρνεῖτο τὴν μετάληψιν, ἢ ἐχλεύαζε τὰ μυστήρια, ἢ ἔγραφε διστάζων, ἐναντίον τῆς πραγματικῆς ἐνσαρκώσεως ἐν τῷ ἁγίῳ ἄρτῳ ἢ ἐναντίον πάσης ἄλλης ἀληθείας τοῦ καθολικισμοῦ ἢ ὅστις ἀφῄρει τὸ βάπτισμα ἀπὸ τὰ τέκνα του, ἢ ἠρνεῖτο τὴν παρέμβασιν τοῦ ἱερέως κατὰ τὴν ἀγωνίαν του, ἢ ἐν γένει ἔπραττέ τι δημοσίως καὶ λίαν φανερῶς, ἢ ἀπεκάλυπτε μίαν τινὰ ἀποδοκιμασίαν τοῦ εὐαγγελίου.

Ὄχι! ἀλλ' ἡ ἱερὰ ἐξέτασις ἦτο πολλῷ πανουργοτέρα περὶ τὰ τῆς ὀρθοδοξίας· ἐθεώρει ἄπειρα ἄλλα γεγονότα ὡς *αἱρέσεις* κεκρυμμένας ὑπὸ τῶν ἐκδικήσεών της τὰς σκιάς.

Ἐθεωρεῖτό τις, παραδείγματος χάριν, ὡς αἱρετικὸς, ἂν ἠρνεῖτο ὅτι οἱ κώδωνές εἰσιν αἱ σάλπιγγες τοῦ Κυρίου.

Ἂν συνεφώνει ἁπλούστατον ἐπὶ τόκῳ δάνειον, τὸ ὁποῖον ὅμως ἡ ἐκκλησία ἐπωνόμαζεν ἀείποτε ἁμάρτημα τοκογλυφίας.

Ἂν ἀνέθετε, διά τινος μυστηριώδους, ὡς γνωστὸν, τῆς χημείας μηχανισμοῦ, τὸν διάβολον εἰς φιάλην.

Ἂν ἀπήγγελλεν ψαλμοὺς, χωρὶς νὰ προσθέσῃ τὸ *δόξα πατρί*.

Ἂν ἔπραττε τὸ λαθρεμπόριον τῶν ἵππων.

Ἂν ἀνεγίνωσκε μετάφρασίν τινα τοῦ εὐαγγελίου.

Ἂν συνεζήτει ἐν ἄρθρον τῆς κατηχήσεως.

Ἂν ἐνεδύετο χιτῶνα καθαρὸν τὸ σάββατον.

Ἂν ἔδιδεν εἰς τὰ τέκνα του ὄνομα Ἑβραϊκόν.

Ἂν ἀποθνήσκων, ἐστρεφε πρὸς τὸν τοῖχον τὸ πρόσωπον.

Ἂν ἐφόνευε κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα ἕνα κριόν.

Ἂν ὕψωνε μέχρι τῶν ἀγκώνων τὰς χειρίδας του κατὰ τὴν πρωΐαν.

Ἂν ἐξέπλυνε τὸ στόμα του μετὰ τὸ δεῖπνον.

Ἂν καθῄρει τὸν οἶνον ἀπὸ τό γεῦμά του.

Ἂν ἀπεχώριζε τὸ λίπος τοῦ δέρματος τοῦ χοίρου εἰς τὸ δεῖπνόν του.

Ἂν ἔσυρεν ἐπὶ τῶν ὀνύχων του τὴν λεπίδα τοῦ ἐγχειριδίου.

Δι' ὅλας τὰς αἰτίας ταύτας ὑπελαμβάνετό τις ὡς Ἰουδαΐζων, ὡς Μωαμεθανίζων, ὡς παλινόρθωτος, ὡς αἱρετικὸς, κατὰ συνέπειαν δὲ, ὑποκείμενος τῇ ἱερᾷ ἐξετάσει, καὶ ἄξιος ὅλων τῶν σκληροτήτων αὐτῆς. Βλέπετε δὲ φανερῶς, ὅτι οὐδεμία τῆς γῆς πρᾶξις ὑπῆρχεν, οὐδεὶς λόγος, ἐπίσης ὡς οὐδὲν πρόσχημα πράξεως ἢ λόγου, ἕνεκα τῶν ὁποίων νὰ μὴ φέρηται εἰς τὴν πυρὰν καὶ ὁ ἐναρετώτερος τῶν χριστιανῶν. (Ἀκολουθεῖ.)

Ι. Γ.

ΗΘΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ.

(Συνέχεια ὅρα φυλ. 15)

Ἡ τοιαύτη γυνὴ ἐγείρεται ἐνῷ εἶναι ὄρθρος βαθὺς καὶ διαμοιράζει τὰ σιτεῖα εἰς ὅλους τοὺς οἰκιακοὺς αὐτῆς καὶ τὰ ἔργα εἰς τοὺς θεράποντάς της. Θεωρεῖ ἀγρὸν καὶ τὸν ἀγοράζει καὶ ἀπὸ τὸν καρπὸν αὐτοῦ φυτεύει ἀμπελῶνα. Ζώνει τὴν ὀσφὺν αὐτῆς μὲ δύναμιν καὶ ἐνισχύει τοὺς βραχίονάς της. Αἰσθάνεται ὅτι, τὸ ἐμπόριόν της εἶναι καλὸν, ὅτι ὁ λύχνος αὐτῆς δὲν σβύνεται τὴν νύκτα θέτει

τὰς χεῖρας εἰς τὸ ἀδράκτιον, κρατοῦσα μὲ τὴν ἑτέραν τὴν ἠλακάτην, ἀνοίγει τὴν χεῖρα αὐτῆς εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ ἐκτείνει πρὸς τοὺς ἐνδεεῖς. Δὲν φοβεῖται τὴν χιόνα διὰ τοὺς οἰκιακούς της, διότι ὅλοι οἱ οἰκιακοὶ αὐτῆς εἶναι καλῶς ἐνδεδυμένοι. Κάμνει δι' ἑαυτὴν σκεπάσματα, τὸ ἔνδυμά της εἶναι καθάριον καὶ κομψόν. Κάμνει λεπτὰ πανία καὶ πωλεῖ αὐτὰ καὶ δίδει ζῶνας εἰς τοὺς ἐμπόρους· ἰσχὺν καὶ εὐπρέπειαν εἶναι ἐνδεδυμένη καὶ εὐφραίνεται διὰ τὸν μέλλοντα καιρόν. Ἀνοίγει τὸ φόρεμά της μὲ σοφίαν, καὶ ἐπὶ τῆς γλώττης αὐτῆς εἶναι ὁ νόμος τῆς εὐμενείας. Ἐπαγρυπνεῖ εἰς τὴν κυβέρνησιν τῆς οἰκίας της καὶ δὲν τρώγει τὸν ἄρτον τῆς ὀκνηρίας. Τὰ τέκνα της ἐγείρονται πρωΐ μακαρίζοντα αὐτήν. Πολλαὶ θυγατέρες ἐγίνοντο ἄξιαι, ἀλλὰ σὺ τὰς ὑπερέβης ὅλας· ψευδὴς εἶναι ἡ χάρις καὶ μάταιον τὸ κάλλος. Ἡ γυνὴ ἡ τὸν Κύριον φοβουμένη εἶναι ἡ ἐπαινετέα, δότε εἰς αὐτὴν ἀπὸ τὸν καρπὸν τῶν χειρῶν της, διότι τὰ ἔργα αὐτῆς τὴν ἐπαινοῦσι.»

Ὅταν εὕρῃς, ὦ σύζυγε τοιαύτην γυναῖκα, εὗρες ἄγγελον ἐπὶ τῆς γῆς· ἀφιερώσου λοιπὸν ὅλος εἰς τὴν εὐτυχίαν της, διότι ἡ εὐτυχία αὐτῆς θέλει σοὶ προσφέρει τὴν εὐδαιμονίαν. Τὰ πρὸς αὐτὴν χρέη σου εἶναι ἀνώτερα τότε, καθότι, ἐκείνη μὲν εἶναι πλᾶσμα ἀσθενέστερον, σὺ δὲ ὡς ἰσχυρότερος ἔχεις καὶ χρέος μεγαλήτερον νὰ τῇ δίδῃς ἀγαθὸν καθ' ὅλα παράδειγμα, καὶ πᾶσαν βοήθειαν. Ἡ τοιαύτη σύζυγος εἶναι ἡ ζωηρὰ φωνὴ τῆς θείας ἐντολῆς ἥτις σὲ ἀπομακρύνει πάσης κακίας, καὶ σὲ οἰκειοῖ μὲ τὴν ἀρετήν. Εὐαρέστει πάντοτε αὐτὴν, ἐὰν θέλῃς νὰ θερίζῃς παντοτε χαρὰν καὶ εὐχαρίστησιν. Τίμα αὐτὴν πάντοτε οὐχὶ τόσον ἐνώπιον τῶν ἄλλων, ὅσον ἐν τῇ καρδίᾳ σου εἰς ἣν ἐμφωλεύει ἡ θεία παντοδυναμία.

Ἡ γυνή σου εἶναι ἡ δέσποινα τῆς οἰκίας σου, πρόσφερέ την λοιπὸν ὅ,τι εἰς τὴν δέσποιναν ἀνήκει. Μὴ ἐναντιώνεσαι χωρὶς αἰτίαν εὔλογον εἰς τὰς κλίσεις της, καὶ ἐπειδὴ εἶναι συμμέτοχος εἰς τὰς φροντίδας, καὶ εἰς τὰς ἐργασίας σου ἐνέργησον ἵνα μεθέξῃ καὶ αὐτὴ τῶν ἡδονῶν σου. Διόρθωσον τὰς ἐλλείψεις αὐτῆς μὲ εὐμένειαν, καὶ μὴ ἀπαιτήσῃς ἀπ' αὐτὴν ὑπακοὴν καὶ αὐστηρότητα. Ἐμπιστεύσου εἰς αὐτὴν τὸ μυστικόν σου, ἐπειδὴ αἱ συμβουλαί της εἶναι αἱ μόναι εἰλικρινεῖς καὶ ἄδολοι. Ἔσο πιστὸς εἰς τὴν κλίσιν της διότι αὐτὴ εἶναι ἡ μήτηρ τῶν τέκνων σου· ὅταν πάσχῃ γλύκανον τὰς θλίψεις αὐτῆς διὰ τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ φίλτρου σου. Ἐν φιλικὸν βλέμμα σου, εἷς γλυκὺς λόγος σου, θέλει ἐλαφρύνει τὰ βάσανά της, θέλει καταπραΰνει τοὺς πόνους της, καὶ θέλει δώσει μεγαλητέραν ὠφέλειαν, ἢ ὁλόκληρος σύνοδος ἰατρῶν. Ἰδὲ τὴν ἁπλότητα τοῦ φύλου της, τὴν μαλακότητα τῆς κράσεώς της καὶ μὴ ἔσο αὐστηρὸς εἰς τὸ ἐπιπλήττειν αὐτὴν διὰ τὰς ἐλλείψεις της. Τὸ παράδειγμά σου ἂς γίνεται εἰς αὐτὴν ὁδηγὸς τῶν πράξεών της, ἀλλ' ἔστω τοῦτο σύμφωνον μὲ τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ τὸ δίκαιον, καθότι δὲν πρέπει ὁ ἀνὴρ νὰ ζητῇ ὥστε ἡ γυνὴ νὰ διάγῃ ἐν σοφροσύνῃ καὶ πάσῃ ἀρετῇ, καὶ αὐτὸς νὰ κυλίεται εἰς τὸν βόρβορον τῆς διαφθορᾶς, ἐπειδὴ τότε, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει ἡ ἀπαιτουμένη ἀμοιβαιότης, πῶς δύναται καὶ ἡ γυνὴ νὰ μὴ παραγνωρίζῃ τὰ χρέη αὐτῆς, ἀφοῦ βλέπει νὰ καταπατῶνται αὐτὰ ἀπὸ τὸν φίλτατον τῶν φίλων της, ἀφοῦ βλέπει ὅτι θέλει νὰ τῇ ἐπιβάλῃ θέλησιν ὁποίαν δικαιοῦται νὰ καταζητῇ καὶ αὕτη ἀπὸ αὐτόν;

Πολλοὶ ἔγραψαν κατὰ τῆς νυμφεύσεως, θεωροῦντες ὅτι αὕτη φέρει τὴν δυστυχίαν εἰς τὸν ἄνδρα, ἄλλοι δὲ ἧττον τούτων αὐστηροὶ διεκήρυξαν ὅτι αὐτή εἶναι ἀναγκαῖον κακὸν, ἀλλ' ἀμφότεραι αἱ δοξασίαι αὗται εἶναι ἄδικοι, καθότι, ἐὰν παραδεχθῶμεν ὅτι δὲν πρέπει νὰ νυμφευώμεθα, ἀλλὰ νὰ ζῶμεν ὡς οὗτοι θέλουσιν, ἀντιβαίνομεν εἰς τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἐπειδὴ εἶναι πάνσοφος οἶδεν ὅτι διὰ τοῦ γάμου μόνον δυνάμεθα νὰ εὐδαιμονήσωμεν, διὸ καὶ τὸν ἐνομοθέτησεν, ἡμεῖς δὲ οἱ ἄνθρωποι, ὅσον σοφοὶ καὶ ἂν γίνωμεν, δὲν δυνάμεθα νὰ εἰσδύσωμεν εἰς τὰ θεῖα τῆς φύσεως μυστήρια, καὶ εἰς μάτην κατατρίβομεν τὸν καιρόν μας εἰς τὴν ἐξιχνίασιν τῶν δυνάμεων τοῦ Θεοῦ· θέλουσιν μείνει ἀναποκάλυπτοι εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ μυριάδας αἰῶνας ἐὰν ζήσωμεν, μελετῶντες τὴν εὕρεσίν των, ὅθεν ἄλλο δὲν μᾶς μένει ἢ ἀγογγύστως νὰ ὑπομένωμεν εἰς τὰς θελήσεις του, ὑπακούοντες εἰς τὰς ἐντολάς του, ἄλλως κατὰ τί θέλομεν διαφέρει τῶν κτηνῶν, πῶς θέλομεν γνωρίσει τὰ τέκνα μας; Κατελέγχονται λοιπὸν οἱ τοιοῦτοι ὡς κοινωνισταὶ, οἵτινες θέλουν τὰ πάντα κοινὰ διὰ νὰ κορεννύουν τὰς αἰσθήσεις των καὶ ἀδιαφοροῦν πρὸς τ' ἀποτελέσματα. Ἐὰν δὲ πάλιν παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ συζυγία εἶναι ἀναγκαῖον κακὸν, ἐνῷ βλασφημοῦμεν κατὰ τοῦ θείου λόγου ὅστις θεωρεῖ αὐτὴν ἁγίαν καὶ ἱερὰν, ἀφ' ἑτέρου παραλογιζόμεθα, καθότι ἡ ὑπανδρεία ὅταν παρακολουθεῖται ἀπὸ φόβον Θεοῦ καὶ ὅταν ὁδηγῆται ἀπὸ τὴν ἀρετὴν, εἶναι τὸ μόνον καλὸν καὶ ἀγαθὸν ὅπερ δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ αἰσθανθῇ ἐν τῷ καθαρτηρίῳ τούτῳ βίῳ. Ἀλλ' ἐθεωρήθη ἀπ' ἀμφοτέρας τὰς δοξασίας ὁ γάμος κακὸς, διότι πολλοὶ ἄνδρες ἐδυστύχησαν διὰ τοῦ γάμου, ἀλλ' οἱ ἀτεταραγώνιστοι τὸν νοῦν δὲν συλλογίζονται ὅτι τῆς δυστυχίας των αὐτοὶ εἶναι οἱ αἴτιοι, διότι οὔτε ἐξήτασαν τί ἐστὶν ὑπανδρεία, οὔτε ἐσκέφθησαν ποῦ πρέπει νὰ ζητήσωσι τὸν ἀνεκτίμητον τοῦτον θησαυρόν. Ἄλλως αἱ ἐξαιρέσεις αὗται δὲν δύνανται νὰ κανονίσωσιν ἀρχὰς ἀπέναντι τόσων παραδειγμάτων, ἀπέναντι τῆς γενικῆς θελήσεως πάντων τῶν ἀνθρώπων.

Ἂν ἡ γαμήλιος ζωὴ ἔχει τὰς θλίψεις της, ἡ ἄγαμος ὅμως δὲν ἔχει οὐδὲν ἀρεστὸν, ἄχαρις, δυσειδὴς καὶ ποταπὴ αὕτη, μας στερεῖ πάντων τῶν καλῶν, τὰ ὁποῖα ἐκείνη σὺν ταῖς θλίψεσι φεύγει εἰς τὴν ζωήν. Τίς δὲν ᾐσθάνθη ὅτι ἡ ἔλλειψις τῆς γυναικὸς μαῦρα καὶ ἀηδῆ ἀποκατέστησεν ὅλα μας τὰ λοιπὰ ἀγαθά; Ἂν ἀσθενήσωμεν, τῆς γυναικὸς ἔχομεν τὴν μεγαλητέραν χρείαν, ἂν ὑποστήσωμεν ὁποιαςδήποτε συμφορὰς, τῆς γυναικὸς αἱ παραμυθίαι δύνανται ν' ἀνακουφίσωσι τοὺς πόνους αὐτῶν, πᾶσα ἄλλη γυνὴ ὅσον συμφέρον καὶ ἂν ἔχῃ νὰ μᾶς ἀνακουφίζῃ δὲν δύναται καὶ νὰ μᾶς παρηγορήσῃ ὅπως μᾶς παρηγορεῖ ἡ σύζυγος, ἥτις ὅλα τὰ κρύφια διανοήματά μας, ὅλους μας τοὺς σκοποὺς γνωρίζει καὶ ὅλην ὅσην δύναται εὐαισθησίαν, φροντίδα καὶ κόπον θέλει καταβάλλει διὰ νὰ μᾶς σώσῃ. Ὑπολογίσατε ὅμως καὶ τὴν ἄφατον ἐκείνην χαρὰν ἣν αἰσθανόμεθα, ὅταν ἡ σύζυγος μᾶς παρέξει εἰς φῶς ἀγγέλους ἢ ἄγγελόν τινα, ὅστις θέλει μᾶς εὐφράνει εἰς τὴν νεότητά μας καὶ θέλει μᾶς ὑποβαστάζει εἰς τὰ γηρατειά μας. Λάβετε ὑπ' ὄψιν τὰ γηρατειά μας, τὰ ὁποῖα οὐ μόνον ἐξ ἡλικίας παρακολουθοῦνται, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς μεγαλητέρας ψυχικὰς καὶ σωματικὰς ἀδυναμίας, καὶ κρίνατε τότε, ἐὰν μάλιστα εἴμεθα καὶ πτωχοὶ χρημάτων, τὶς θέλει μᾶς συντρέξει τότε εἰς τὰς μεγάλας ἀνάγκας μας, τὶς θέλει μᾶς περιποιεῖται, ἐνῷ ἂν ἔχωμεν σύζυγον, ἐὰν ἔχωμεν τέκνα, δὲν θέλουν ἀφήσει τὸν φίλτατον τῆς καρδίας των ν' ἀποθάνῃ ἄσιτος, ἀπροστάτευτος, ἀπεριποίητος. Τὶς μᾶς παρακινεῖ ὅταν στειρεύωμεν τέκνων, νὰ ὑποκύπτωμεν εἰς ὑπέρογκα ἔξοδα, εἰς κόπους καὶ ταξείδια ἀκανόνιστα, εἰς ὑπερβολὰς δεισιδαιμονιῶν καὶ εἰς αὐτὰς μάλιστα τὰς βασκανίας; ἡ φωνὴ βεβαίως τῆς φύσεως ἥτις μᾶς λέγει ὅτι ἡ στείρευσίς μας οὐκ ἔχει καλὰς συνεπείας, καθότι ὁ ἐπιζήσας σύζυγος ἄνευ τέκνων δὲν θέλει ἔχει ποῦ νὰ ἐκτείνῃ τὴν μεμαραμένην ἐκ τοῦ γήρως καὶ τῶν κακουχιῶν τῆς ζωῆς χεῖρά του· τὸ πᾶν ἐνώπιόν του κινεῖται ἐκ τοῦ συμφέροντος, καὶ ὅταν ἐκλείψῃ τοῦτο, συναπόλλυται καὶ ἡ ζωή του. Ἀπέναντι λοιπὸν τόσων συνεπειῶν τὰς ὁποίας ἡ πεῖρα καθ' ἑκάστην μᾶς διδάσκει, τὶς δύναται νὰ μένῃ ἄνυμφος πλέον, ὡς μετέωρον κλυδωνιζόμενον ἔνθεν κακεῖθεν μέχρις ὅτου κατασυντριβῇ; Ὄχι! ἀποσκυβάλισον, ὦ ἄνερ, τὰς τοιαύτας ἰδέας, διότι εἶναι ἰδέαι τυχαίως ῥιφθεῖσαι πρὸς ἀκολασίαν, καὶ ἀποφάσισον νὰ νυμφευθῇς καὶ μὴ ἀνθίστασαι εἰς τὴν εὐγενὴ ὁρμὴν τῆς φύσεως ἥτις σὲ προσκαλεῖ εἰς τὴν εὐγενῆ ὁρμὴν τῆς φύσεως ἥτις σὲ προσκαλεῖ εἰς τὴν ἕνωσιν, γίνου νυμφίος διὰ νὰ γίνῃς καὶ μέλος τῆς κοινωνίας. Ἐνθυμοῦ τοὺς φρονίμους καὶ γενναίους ἐκείνους Σπαρτιάτας, οἵτινες συναισθανόμενοι τὴν μεγάλην ἀνάγκην τοῦ ὑμεναίου δὲν ἐθεώρουν πολίτας τοὺς ἀγάμους, ἀλλὰ τοὺς ἐπέβλεπον καὶ ὡς εἴλωτας ὡς ἀτίμους ἐθεώρουν. Πρὶν ὅμως νυμφευθῇς, ἐξέτασον καλῶς τὴν γυναῖκα ἣν μέλλεις νὰ λάβῃς ὡς σύντροφον τῆς ζωῆς σου, μὴ δελεασθῇς ἀπὸ τὰ φαινόμενα ἐξωτερικὰ θελγητρά της, διότι καὶ ἡ ἠρεμοῦσα θάλασσα δὲν ἔχει μαγευτικὰ θέλγητρα; καὶ ὅμως ὅταν τὰ ἀφρώδη κύματά της λαίλαψ τις ἑνώσῃ μὲ τὸν αἰθέρα, τὸ πᾶν χάος, τὸ πᾶν τρόμος ἀποκαθίσταται. Μὴ προσκολληθῇς εἰς αὐτὴν ὁρμητικῶς, ἀλλὰ συλλογίσου ὅτι ἀπὸ τὴν ἐκλογὴν ἣν πρόκειται νὰ κάμῃς καὶ ἀπὸ τὴν διαγωγὴν ἣν θέλεις δείξει εἰς αὐτὴν, κρέμαται ἡ μέλλουσα ἡσυχία σου. Ἐὰν ἡ μελλόνυμφος μεταχειρίζεται πολὺν χρόνον εἰς τὸ ἐνδύεσθαι, ἐν τῷ καλλωπίζεσθαι δὲ ἀρέσκεται εἰς τὰς ψιμιθιώσεις καὶ εἰς τὸ πολυσύνθετον, ἐὰν ἐρωτεύηται εἰς τὰ κάλλη της, ἐὰν γελᾷ ὑπὲρ τὸ μέτρον, ἐὰν ὁμιλῇ δυνατὰ καὶ ἀσυλλογίστως, ἐὰν δὲν κάθηται εὐχαρίστως καὶ σεμνῶς εἰς τὴν οἰκίαν τῶν γεννητόρων αὐτῆς, ἐὰν τὸ βλέμμα αὐτῆς περιστρέφεται μὲ πολὺ θάρρος πρὸς τὰ πρόσωπα τῶν ἀνδρῶν, ἐὰν ἀγαπᾷ νὰ ἐπαινῆται, ἐὰν κομπάζῃ εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὰς γνώσεις της, ἐὰν καταφρονῇ καὶ κατακρίνῃ τοὺς ἄλλους, ἐὰν ἀπαρέσκηται εἰς τὴν φιλανθρωπίαν καὶ ἀποδιώκῃ τὸ ἔλεος καὶ τὴν δικαιοσύνην, ἐὰν δυσαρεστῆται εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἠθικῶν βίβλων, ἐὰν δὲν φέρηται ἐπιεικῶς εἰς τοὺς ὑποδεεστέρους καὶ τοὺς οἰκέτας της, ἐὰν δὲν ἀγαπᾷ τὴν καθαριότητα, ἐὰν νικᾶται ἀπὸ τὰς θλίψεις καὶ ἀναισθητῇ εἰς τὰς δυστυχίας τῶν πλησίον της, ἀπομακρύνθητι ἀπ' αὐτῆς, ἐὰν καὶ λάμπῃ ὑπὲρ τὸν κρύσταλλον, ἐὰν ἦναι ὡραιοτέρα τῶν κρίνων καὶ ἴων τοῦ ἀγροῦ· φύγε ἀπὸ τὰ θέλγητρά της, διότι ταῦτα ὑποκρύπτουν ἰοβόλον φάρμακον, μετάφερε τὰ διαβήματά σου ἀπὸ τὰ ἴχνη αὐτῆς, διότι θέλουν πατήσει μεταξὺ τριβόλων καὶ ἀκανθῶν, ἀπόφευγε μὲ προσοχὴν τὰς παγίδας ἃς ἵστησιν ὑπὸ τοὺς πόδας σου, καὶ πάντας τοὺς δι' αὐτὴν διαλογισμούς σου, διότι θέλουν σὲ φέρει εἰς ἀπώλειαν. Ἀλλ' ὅταν τὴν εὕρῃς μὲ εὐαίσθητον καρδίαν, μὲ γλυκύτητα ἤθους, μὲ γνώσεις ὀρθὰς καὶ ὠφελίμους, μὲ σῶμα κομψὸν καὶ πρόσωπον ἐράσμιον, λάβε αὐτὴν, κήρυξε τὴν σύζυγον, καὶ ἐν πομπῇ σκέπασέ την ὑπὸ τὰς πέρυγάς σου, διότι αὕτη εἶναι ἡ γυνὴ τῆς καρδίας σου, ἡ πηγὴ τοῦ μεγαλείου σου. Ἀγάπα αὐτὴν ὡς τὸ ἀγαπητότερον ἀπόκτημά σου, διότι εἶναι θεῖον δῶρον ὅπερ ἀπέστειλέ σοι ὁ Θεὸς διὰ νὰ μεγαλύνῃ τὰς ἀρετάς σου ν' ἀποθεώσῃ τὴν ψυχήν σου. Διάγαγε πλησίον της μὲ παρθενικὴν καρδίαν, μὲ ἐνθουσιώδη ἀφοσίωσιν. Μὴ καταπικράνῃς τὴν ἀθῶαν ψυχήν της μὲ οὐδὲν ἀπαρέσκον τῇ ἀρετῇ καὶ αὐτὴ τότε, ὦ βεβαίως! θέλει σὲ στεφανώσει μὲ ἀμάραντον στέφανον, ἡ λάμψις τοῦ κάλλους αὐτῆς θέλει ὑπερβῇ τὴν λαμπρότητα τοῦ φεγγοβολοῦντος ἀστέρος, ἡ λευκότης τοῦ στήθους της θέλει σκοτίσει τὸ κρίνον, τὸ μειδίαμά της θέλει μηδενίσει τὸν κῆπον τῶν ἀνθέων σου, τὰ ὄμματά της θέλουν γίνει ἀθῶα ὡς τῆς περιστερᾶς, ἡ ἀναπνοήτης θέλει ὑπερβῇ τὴν εὐωδίαν τῶν ἀρωμάτων, ἡ ἐπιῤῥοὴ τοῦ ἤθους της θέλει σὲ περικαλύψει ὡς τὰ μυστήρια ἐκεῖνα τῶν χιλίων καὶ μιᾶς νυκτὸς ἀπὸ πᾶσαν προσβολὴν δυναμένην νὰ ταράξῃ τὴν ἡσυχίαν σου. Σώζεσαι τότε καὶ εὐδαιμονεῖς, τὶ ἄλλο ζητεῖς ἐν τῇ γῇ; Τὸ γέρας ἐστὶν ἵνα οἱ κόλποι τοῦ Ἀβραὰμ σοὶ ἀνοιχθοῦν, διὰ νὰ δεχθῇς τὰς οὐρανίους μαρμαρυγὰς, τὰς ὁποίας τόσον πολὺ ἐπεθύμησας καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ αἰσθάνεσαι τὴν ἀπερίγραπτον ἡδονὴν, ὅταν ἡ σύζυγός σου

τοῦ τάφου σου, ὡς ποτὲ ἡ Βαλεντίνη ἡ ἐράσμιος ἐκείνη σύζυγος τοῦ Δουκὸς Ὀρλεάνς, θέλει γράφει.

«Εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον πλέον δὲν μὲ ἔμεινεν οὐδέν. Καὶ ὡς πρὸς ἐμὲ ὁ κόσμος ἐφεξῆς εἶναι μηδέν·» καὶ θέλει λέγει, ὡς ἐκείνην λυπουμένην τοὺς παθητικοὺς τούτους λόγους « ὁ πόνος μοῦ ἔπιε τὸ αἷμα ». μέχρις ὅτου ὁ πλάστης αὐτῆς τὴν φέρει πλησίον σου εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς διὰ νὰ δρέψητε ὁμοῦ τὸν καρπὸν ὃν ἐσπείρατε ἐν τῇ γῇ.

Εἶναι ὅμως ἀληθὲς, ὡς λέγει ἡ Κυρία Κοτίνη, ὅτι αἱ πλέον ἐνάρετοι γυναῖκες προτιμῶσι κατά τινα τρόπον ἄνδρας σφοδροῦ καὶ ἐμπαθοῦς χαρακτῆρος καί τοι ὀλίγον ἀσώτους, εἴτε διότι ἐλπίζουν νὰ τοὺς ἀποσπάσωσιν ἀπὸ τὴν πλάνην, καὶ κυβερνῶσαι ἐπιτηδείως τὰ πάθη των, νὰ τοὺς μεταστρέψωσιν εἰς τὴν ἀρετὴν, εἴτε διότι τῆς φύσεως ἡ ἐπιείκεια θέλει νὰ συνάπτῃ οὕτω τὰ ἐναντία διὰ νὰ μὴ μένῃ μήτε τὸ κακὸν ἀθεράπευτον, μήτε τὸ καλὸν κακοῦ ἄμικτον ! Δὲν πιστεύω νὰ ἰσχύῃ τοῦτο, καίτοι ἐκφωνούμενον ἀπὸ τόσον θελκτικὸν πρόσωπον, ἀπὸ τόσην μεγάλην καρδίαν, ἂν ὅμως ἰσχύῃ πρέπει καὶ νὰ τὸ ἐναγκαλίζωνται αἱ γυναῖκες. Ποία γυνὴ περιπαθῶς ἀγαπήσασα ἐμπαθοῦς καὶ σφοδροῦ χαρακτῆρος ἄνθρωπον δὲν μετενόησεν ἄχρι τέλους ; Ἴδατε ὡραῖαι νεάνιδες τοὺς ἥρωας τῆς Μυθιστορίας της, τὸν Ἐδμόνα καὶ τὴν Μαλβίναν διὰ νὰ κρίνητε τὴν ἀλήθειαν τοῦ λόγου μου. Ἡ δυστυχὴς Μαλβίνα νικηθεῖσα ἀπὸ τὰ τόσα θέλγητρα τοῦ διεφθαρμένου τούτου Ἐδμόνος, δὲν ἠδυνήθη νὰ μαντεύσῃ τὴν δυστυχίαν μέχρις αὐτῆς τῆς ὑστερήσεως τοῦ λογικοῦ της, ἣν τῇ προπαρεσκεύασεν ὁ ἀλητείριος οὗτος ἄνθρωπος, ὃν προηγουμένως ἐσπούδασεν, ὃν ἐγνώρισε καὶ μόνη καὶ διὰ τῶν παραινέσεων τοῦ Πριόρου, καὶ ὅμως δὲν τὸν ἀπέφυγεν, ἀπωλέσθη μάρτυς τῶν ὀδυνῶν ἃς ὑπέστη, σπουδαῖον ἀφήσασα παράδειγμα εἰς πᾶσαν εὐαίσθητον καρδίαν. Ὁ χαρακτὴρ τῶν τοιούτων ἀνδρῶν, ὡραῖαί μου φίλαι, ὅσον γλυκὺς, ὅσον θελκτικὸς φαίνεται, τόσον πικρὸς καὶ ἄχαρις μετ' ὀλίγον ἀποκαθίσταται, διότι εἶναι φυσικὸν εἰς τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον, τὰ πάντα μὲ πάθος καὶ σφοδρότητα ν' ἀγαπᾷ, καὶ ἂν που εὕρῃ ἀντίστασιν εἰς τὰς ἐπιθυμίας του, δὲν φοβεῖται οὔτε αὐτὸν τὸν Θεὸν, τὰ πάντα περιφρονεῖ· καὶ αὐτὴν τὴν ἐρωμένην, καὶ αὐτὴν τὴν σύζυγόν του, τὴν ὁποίαν τόσον ἠγάπησε δύναται νὰ καταστρέψῃ· εἶναι δὲ δυνατὸν ἀντίστασιν νὰ μὴν εὕρῃ εἰς ὅλας τὰς ἐπιθυμίας του, ὅσον ἐνάρετον καὶ ἂν ὑποθέσωμεν τὴν σύζυγόν του; θέλει ἀναγκασθῇ αὕτη ἐκοῦσα ἄκουσα νὰ ζητήσῃ νὰ περιστείλῃ τὰς τοιαύτας ὁρμὰς τοῦ συζύγου της αἵτινες τόσον συχνὰ παρακολουθοῦνται ἀπὸ τὰς χονδροειδεστέρας καὶ ποταποτέρας ἀπαιτήσεις

Ἐγνώρισα κύριόν τινα ἀγαπόντα τὴν νεόνυμφον σύζυγόν του ὅσον θνητὸς δύναται ν' ἀγαπήσῃ. Περιπαθὴς εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν, εἰς ἄλλο τι ἡμέραν καὶ νύκτα δὲ κατεγίνετο, ἢ νὰ ἡδύνῃ καὶ εὐχαριστῇ ὅλα τὰ αἰσθητήρια, ὅλας σχεδὸν τὰς αἰσθήσεις τῆς συντρόφου αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ κόρος φέρει τὴν ἀηδίαν, κατεκορέσθη καὶ ὁ σύζυγος μετ' οὐ πολὺ καὶ δὲν ἤργησε τὴν μονοτονίαν ταύτην νὰ διασκεδάσῃ· ἠναγκάσθη ν' ἀγαπήσῃ καὶ ἄλλα ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα ἀπερρόφουν ἀρκετὸν χρόνον ὃν ἄλλοτε ἐδαπάνα εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς συζύγου του, αὐτὴ δὲ ἰδοῦσα τὴν ἀλλοίωσιν ταύτην παρεπονέθη εἰς τὸν σύζυγόν της πρῶτον γλυκύτατα, ἀλλὰ μὴ εἰσακουσθεῖσα παρεπονέθη ἐκ νέου εἰς αὐτὸν μὲ δάκρυα, μὲ προσποιημένας ἀσθενείας, μὲ λυγμοὺς, ἀλλ' οὐδὲν ἴσχυσαν καὶ ταῦτα, καθότι ἐκτὸς τοῦ ὅτι αἱ ἀπαιτήσεις αὗται ἦσαν ἀδύνατοι, ἦσαν καὶ μάταιαι, διότι ἡ γυνὴ δὲν πρέπει νὰ ζητῇ ποτὲ, ὥστε ὅλη ἡ ἀγάπη τοῦ ἀνδρὸς εἰς αὐτὴν καὶ μόνην νὰ περιστρέφηται, ἐπειδὴ ὑπάρχουν πολλὰ ἄλλα ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα ἀναγκάζεται ὁ ἀνὴρ ν' ἀγαπᾷ ἐπίσης ὡς ὄντα αἴτια τῆς εὐτυχίας του, παραγωγὰ τῆς εὐδαιμονίας του, ἠναγκάσθη λοιπὸν ἡ σύζυγος πεισμωθεῖσα, ἐναντίον τῶν ὅρκων της, ἐναντίον τῶν χρεῶν της νὰ στρέψῃ εἰς ἄλλον ἄνδρα ἐμπαθέστατον τοὺς ὀφθαλμούς της, διὰ νὰ κορέσῃ τὴν βδελυκτὴν ταύτην περιπάθειάν της, τὴν ἐκόρεσε δὲ ἐν μέρει, ἀλλ' ἡ συνείδησίς της τὴν ἔτυπτε διὰ τὸ ἀνόμημά της τοῦτο, καὶ ἐπειδὴ ἄλλως εἶχεν ἀρκετὰς ἀρετὰς, ἀλλ' ὀλίγον νοῦν, δὲν ἠδυνήθη νὰ σωθῇ, δὲν ἠδυνήθη νὰ μετανοήσῃ εἰς τὴν πρώτην ἐγκατάλειψιν τοῦ ἐραστοῦ της· φρικτὴ ἐπιληψία τὴν ἐκυρίευσε, καὶ αἱ αἰσθήσεις της δὲν ἔχουν δύναμιν πλέον νὰ ἐπιθυμήσωσι τοιούτους ἢ ἄλλους χαρακτῆρας· ἀπωλέσθη ἡ τάλαινα ἀπὸ τὴν ἀβουλίαν της.

Ἐγνώρισα κυρίαν τινὰ ἥτις ἐξελέξατο μεταξὺ τῶν νέων, ὡς νυμφίον της, τινὰ ὅστις ἐφαίνετο ὁ μᾶλλον εἰς αὐτὴν μέχρι λατρείας ἀφωσιωμένος. Τὸν ἠγάπησε, τὸν ὑπανδρεύθη καὶ οὐδεμία ἴσως συζυγία ἐφαίνετο ὅτι περιεστοιχίσθη μὲ πλείονα ἀγαθά· ἡ περιπάθειά των ἔφθασε μέχρις ἐνθουσιασμοῦ, ἡ ἀγάπη των μέχρι λατρείας, καὶ πάντες ἐνόμιζαν ὅτι αἱ αὐταὶ συγκινήσεις θέλουν τοὺς στεφανώσει μέχρι τέλους· ἠπατήθησαν ὅμως, διότι ἅμα παρῆλθον αἱ πρῶται ἡμέραι τοῦ γάμου ἀπέπτησαν καὶ ἡ τοιαύτη περιπάθεια, καὶ ἡ τοιαύτη ἀγάπη, καὶ ὁ ἀνὴρ ἠναγκασμένος νὰ ἐπιβλέψῃ καὶ εἰς ἄλλα του ἔργα, ἐφαίνετο ὅτι ἐλησμόνει χάριν τῶν νέων του ἀσχολιῶν τὴν περιπάθειαν ἐκείνην, ἥτις μόνη ἠνάγκασε τὴν σύζυγόν του νὰ τὸν προτιμήσῃ πολλῶν ἄλλων. Συχνάκις τότε ἡ σύζυγός του τὸν ἐπέπληττε, συχνάκις τὸν παρεκάλει νὰ ἐνθυμηθῇ τὰς πρώτας τοῦ ὑμεναίου των περιπαθήσεις καὶ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς αὐτὰς, ἀλλ' εἰς μάτην τὰ πάντα· ἀπήντα πάντοτε κραταιὰν ἀντίστασιν ἀπὸ τὸν σύζυγόν της ὅστις πολλάκις ἐπεχείρησε νὰ τῆς ἀποδείξῃ ὅτι τὸ νὰ μένῃ πάντοτε πλησίον της διὰ νὰ τιθασσεύῃ μόνον τὸ πάθος της, ἐνῷ ἔχῃ τόσα ἔργα νὰ πράξῃ, εἶναι

ἀνοίκειον εἰς αὐτὸν καὶ εἰς ἐκείνην, ἡ σύζυγος ἐπέμενε, καὶ εἰς τοιαύτην μετ' οὐ πολὺ κατάστασιν ἔφθασεν, ὥστε ἀπέθανε μαρανθεῖσα, εἰς τὸ ἄνθος τῆς νεότητος, διὰ μίαν τόσον παράλογον καὶ ἀδύνατον ἀπαίτησιν.

Ἀπωλέσθησαν λοιπὸν διάφοροι μὲν, ἀλλ' ἀπωλέσθησαν δύω καλλιπάρειοι νύμφαι, διὰ μίαν τόσον ἄκριτον ἰδέαν, ἀδύνατον ἀπαίτησιν, καὶ διατί; διότι ἡ καρδία των ἀφέθη ν' ἁρπασθῇ τόσον ἰσχυρῶς ἀπὸ τὸ ἀλλόκοτον τοῦτο πάθος, ὥστε πᾶν ἄλλο χρέος, πᾶν ἄλλο καθῆκον ἐλησμονήθη. Ἀλλοίμονον ! εἰς πόσας καθεκάστην συμφορὰς μᾶς ῥίπτει ἡ αὐτοφιλαυτία, ἡ ἐπιμονὴ εἰς τὸ νὰ γίνεται ὅ,τι φανταζόμεθα, ὅ,τι ἐπιθυμοῦμεν, καὶ ὅμως δὲν παραδειγματιζόμεθα! ἐπαναλαμβάνω πῶς τὸ ὡραῖον δημιούργημα τοῦ Θεοῦ ἀφίεται πολλάκις νὰ νικᾶται ἀπὸ τ' ἄλογα πάθη, χωρὶς νὰ πηδαλιουχεῖται ἀπὸ τὴν φρόνησιν καὶ ἀπὸ τὴν κρίσιν.

Ὁ ἀνὴρ πεπλασμένος διὰ τόσα μεγάλα ἔργα, περιστοιχιζόμενος ἀπὸ τόσας κοινωνικὰς ὑποχρεώσεις, δὲν δύναται, ὡραῖαι νεάνιδες, νὰ ἐμμένῃ πάντοτε, οὔτε σεῖς αὐταὶ πρέπει νὰ τὸ ἀπαιτῆτε διότι τότε θέλετε λησμονήσει ἀμφότεροι τὰ χρέη σας, θέλουν παραλύσει αἱ οἰκίαι σας, θέλουν μηδενισθῇ τὰ κτήματά σας, διότι ἐπιτήρησις δὲν θέλει ὑπάρχει, διότι τέλος ζητεῖτε πρᾶγμα ἀδύνατον εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν.

(ἀκολουθεῖ)

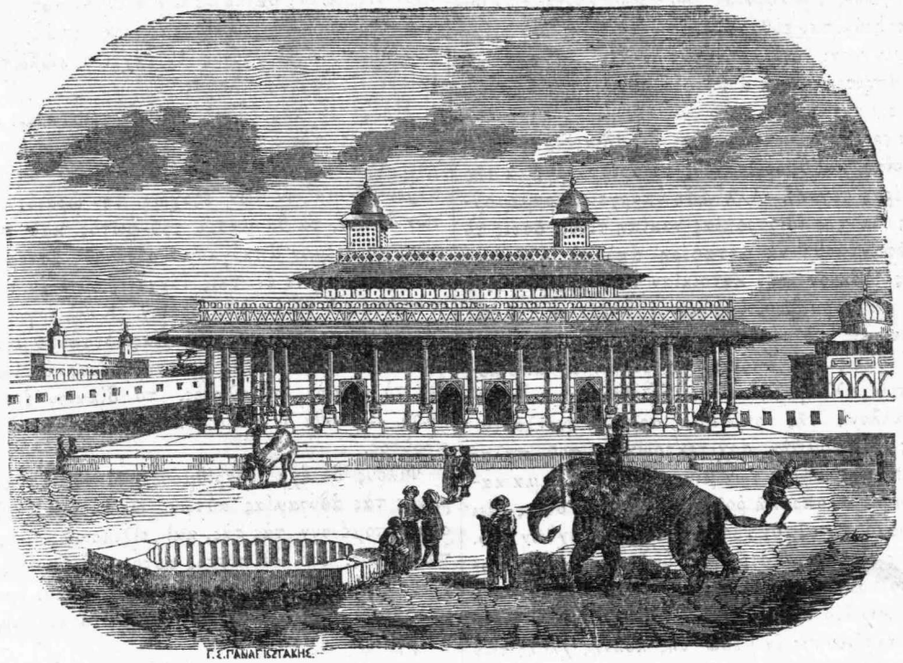

ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΩΝ ΙΝΔΩΝ.

Παλάτιον τοῦ Ἀλλαγαβάδ.

Ἡ γῆ τῶν Ἰνδῶν εἶναι κατεσπαρμένη ὑπὸ μνημείων. Πανταχοῦ, ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τῶν ποταμῶν, εἰς τὰς κορυφὰς τῶν βουνῶν, εἰς τὸν ὁρίζοντα τῶν ἐκτεταμένων πεδιάδων ὁ περιηγητὴς ἀνακαλύπτει ἀνάκτορα, ναοὺς, φρούρια, σιωπηλὰ λείψανα πολυτισμοῦ παρεληλυθότος. Τὰ ἀνάκτορα σιωπῶσι, τεθαμμένα ὑπὸ τὴν σκιὰν προαιωνίων δένδρων καὶ οἱονεὶ ἀποκοιμηθέντα ὑπὸ τοῦ μονιρισμοῦ τῶν ποταμῶν. Οἱ ναοὶ, ὑπὸ τῶν βραχμάνων ἐγκαταλελειμμένοι, μόνον ἤδη ἀκούωσι τὸν συριγμὸν τῶν ἱεράκων. Καὶ τέλος τὰ φρούρια τὰ φυλαττόμενα ἄλλοτε ὑπὸ ἀναριθμήτων στρατῶν, σήμερον φυλάσσονται ἀπό τινας μόνον cipayes (στρατιῶτας Ἰνδοὺς), ὑπομισθίους τῆς Ἀγγλίας. Ὄπισθεν τῶν κατερειπομένων τειχῶν, μαραίνεται συνεχῶς ὁ βλαστὸς δυναστείας τινὸς Ἰνδικῆς, προωρισμένος ν' ἀποθάνῃ ἐν δεσμοῖς ὑπὸ τὰ ἐρείπια τοῦ κτιρίου, ὅπερ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ ἀνήγειρον. Τὸ θέαμα τοῦτο εἶναι θλιβερόν· καὶ ὅμως, ὅταν ὁ ἥλιος τῶν Ἰνδιῶν, διασχίζων τὰ φλογώδη νέφη τοῦ οὐρανοῦ, ἐπιφωτίσῃ τοὺς ἀπηρχαιωμένους *μιναρέδες* καὶ ἡ λάμψις τῶν ἀκτίνων του ἀναπληρώσῃ τὸ ἐξηλειμμένον χρυσίον τῶν θόλων, φαίνεται τότε, ὅτι ἅπαντα τὰ μνημεῖα ἐκεῖνα, ὡς ἂν ἐξεγείρωνται τοῦ ὕπνου, καὶ ὅτι μαγική τις ῥάβδος ἀνέστησεν ἐπὶ στιγμὴν τὴν λαμπρότητα ἄλλων γενεῶν, ἡ δὲ Ἰνδία ἀναγεννᾶται ὑπὸ τὰς ὄψεις

τοῦ περιηγουμένου, ὁτὲ μὲν ἐν τῷ ἐπισήμῳ σχήματι τοῦ μωαμεθανικοῦ πολιτισμοῦ, ὁτὲ δὲ τοῖς φανταστικοῖς ἐνδύμασι τοῦ Βράμα.

Ἀλλὰ προσαγορεύσωμεν ἤδη τοὺς θόλους τῆς ἱερᾶς πόλεως, τῆς πόλεως τῶν Βραχμάνων, τοῦ Βενερὲς, καὶ σταματήσωμεν εἰς τὴν συρροὴν τοῦ Γάγγου καὶ τοῦ Ἰούμνα ποταμῶν.

Ἐκεῖ ἐγείρεται τὸ ἀνάκτορον καὶ τὸ φρούριον τοῦ Ἀλλαγαβὰδ, ὅπερ ἐκτίσθη περὶ τὰ τέλη τοῦ Ις', ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀκβάρου τοῦ Μεγάλου. Ἡ παροῦσα εἰκονογραφία παριστᾷ ἓν περίπτερον τοῦ παλατίου, ὅπερ ὁ αὐτοκράτωρ ᾠκοδομήσατο ὑπὸ τὰ ὑψηλὰ τείχη τοῦ φρουρίου. Τὸ παλάτιον τοῦτο θεωρεῖται δικαίως ὡς τὸ ὡραιότερον δεῖγμα τῆς μωαμεθανικῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Αἱ εὐρύχωροι στοαὶ, αἵτινες στηρίζουσιν αὐτὸ,εἰσὶ κεκοσμημέναι ὑπὸ πλουσίων γλυφῶν,οἱ *μιναρέδες* του προεξέχοντες τῶν θόλων, τοξεύονται εὐθαρσῶς πρὸς τὰ ὕψη, τὰ τείχη κατατέμνονται διὰ λεπτοτάτων ἀραβουργημάτων, καὶ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ἀνέπτυξε πάσας τὰς ἐμπνεύσεις τῆς φαντασίας.

Τὸ περίπτερον ᾠκοδομήθη δι' ἰδιαιτέρας ὅλως ἐπιστασίας, καὶ θεωρεῖται ὡς τὸ ἀριστούργημα τῆς λεπτοτέρας τέχνης. Ἀλλ' ἤδη ὑπάρχει παραμεμορφωμένη ἐκ τῆς ἰδιοτροπίας νακίπη τινος, ὅστις τὸ 1789 ἐφαντάσθη νὰ μεταφέρῃ ἀπὸ τὸ Ἀλλαγαβὰδ εἰς Λόκνον τὴν κατοικίαν του, μικρόν τινα πύργον ἐκ μαρμάρου, ὑψούμενον ὑπεράνω τοῦ περιπτέρου, εἰς τὸ κέντρον αὐτὸ τοῦ δώματος.

Ἀλλ' ὅμως καὶ ὁποῖαι ἤδη φαίνονται αἱ οἰκοδομαὶ τοῦ Ἀλλαγαβὰδ εἶναι ἀξιοθέατοι, ἡ δὲ φυσικὴ καλλονὴ τῆς τοποθεσίας ἁρμόζει ἐντελέστατα πρὸς τὴν κομψὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ παλατίου. Ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν μιναρέδων τὸ ὅμμα καθορᾷ τὸν μεγαλοπρεπῆ ροῦν τοῦ Γάγγου, ὅστις ῥέει μετὰ βραδύτητος ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν ὀχθῶν του. Ἡ πεδιὰς εἶναι κατάστρωτος ὑπὸ σκηνῶν καὶ κωμῶν· πολυάριθμα πλοιάρια σταθμεύουσιν εἰς τὴν συρροὴν τῶν δύο ποταμῶν· ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Γάγγου διακρίνει τις ἐν μέσῳ τῆς πυκνῆς χλόης τῶν δένδρων τὰς στέγας πολλῶν γάτ, ἐν οἷς οἱ Ἰνδοὶ ἔρχονται καὶ ἀποθνήσκουσι, ἵνα τὰ σώματα αὐτῶν βυθισθῶσι πάραυτα καὶ ἁγνισθῶσιν εἰς τὰ ἱερὰ ὕδατα.

ΑΠΛΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ.

Θέλεις νὰ γίνῃς ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον εὐτυχής;

Προσπάθησε ν' ἁπλοποιήσῃς ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὴν ζωήν σου·

Μὴ πορεύου ἐπιδιώκων πολλοὺς συγχρόνως σκοπούς. Γύμναζε τὸν νοῦν σου νὰ ἐκλέγῃ τὸ καλήτερον, δηλαδὴ τὸν σκοπὸν τὸν ὁποῖον αἱ συμβουλαὶ τῶν ἀγαπόντων σε, αἱ περιστάσεις, αἱ δυνάμεις σου σοὶ δεικνύουσιν ὡς τὸν φύσει προσφορώτερον. Ἐκλέξας δὲ, ἐπίμεινον ἐν τῇ σταθερᾷ θελήσει τοῦ νὰ ἐπιτύχῃς αὐτοῦ. Τεῖνον πρὸς αὐτὸν οὐχὶ μὲν βιαίως, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νωθρῶς, καὶ διὰ μόνων τῶν μέσων τὰ ὁποῖα ὑπαγορεύει συνείδησις καθαρὰ, μίαν μόνον βαδίζων ὁδὸν, τὴν εὐθυτέραν.

Ἐφ' ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ σοῦ, μὴ ὑπόφερε ἐν τῇ ψυχῇ σου μακρὰς ἀβεβαιότητας· τὰ πνεύματα τὰ περικυκλούμενα ὑπὸ ἀναβρασμῶν ἀλληλοδιαδόχων καὶ ἀστάτων, ἀδύνατον νὰ εὐτυχήσωσι ποτέ. Ἐξέταζε προσεκτικῶς πάσας τὰς ἀμφιβολίας σου, οὐδ' ἄφινέ τινα νὰ παρέλθῃ, ἂν μὴ ἐξαντλήσῃς πάντα τὰ πρὸς διασκέδασιν καὶ καταστολὴν αὐτῆς μέσα, καὶ οὕτω βάδιζε εὐθὺ πρὸς τὸν λόγον.

Τὰς δὲ ἐπιθυμίας καὶ τὰ πάθη σου περιόριζε ὅσον ἔνεστι καὶ σμίκρυνε τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν. Δράττου τοῦ πελέκεως καὶ τὰς παραφυάδας πάσας περίκοπτε, ὁ δὲ χρόνος ἐν τάχει συνουλώσει τὰς ἐπωφελεῖς ταύτας πληγάς.

Μὴ ζήτει τὰς ἡδονὰς καὶ εὐχαριστήσεις ἄλλοθί που ἢ εἰς τὰς ἁπλὰς, βαθείας καὶ αἰωνίους πηγάς. Ἀγάπα τὴν φύσιν, διότι εὐτυχὴς ὅστις δὲν παύει θαυμάζων τῶν ἐξοχῶν τὴν ὡραιότητα καὶ τῶν δασῶν, τὰ θαυμάσια τοῦ φωτὸς καὶ τῶν νεφῶν, τὸ ἤρεμον ἀπαύγασμα οὐρανοῦ ἀστερόεντος! Μὴ ἀγάπα οὔτε ἐν ταῖς τέχναις, οὔτε ἐν ταῖς ἐπιστήμαις ἢ τὸ ἀληθῶς ὡραῖον. Καλλιέργει ἐν σοὶ τὰς γενναίας τοῦ νοὸς ἀπορίας. Δέσποζε μετ' ἔμφρονος σεβασμοῦ τῆς μυστηριώδους ἑστίας τοῦ διὰ τὸ ὡραῖον, τὸ ἀληθὲς, τὸ δίκαιον ἐνθουσιασμοῦ. Ἐνταῦθα ὁ ἀληθὴς καὶ ἀνεξάντλητος ἡμῶν πλοῦτος.

Φίλους δὲ ἔχε εὐαρίθμους. Μάνθανε νὰ ὑπομένῃς τὰς ἀδυναμίας αὐτῶν, ὡς ἐκεῖνοι ἐν ἀγνοίᾳ σου ὑπομένουν τὰς σὰς, καὶ εἰλικρινῶς μὲν ἀγάπα αὐτούς, ἔσο δὲ πιστὸς αὐτοῖς, διότι τῆς εὐτυχίας ἡ βάσις ἡ μᾶλλον ἀκράδαντος καὶ ἔμπεδος ὑπάρχει ἐν ταῖς ἐντίμοις καὶ δεδοκιμασμέναις στοργαῖς.

ΠΑΡΟΡΑΜΑ.

Ἐν τῇ σελ. 389 τοῦ παρόντος φυλλαδίου στήλῃ ά. ἐν τῷ τέλει ἀντὶ, *ἀξιωματικὸς τοῦ Ναδῆ*, ἀνάγνωθι, τοῦ ναυτικοῦ· καὶ ἀντὶ **Reine**, ἀνάγνωθι **Revue de deux Mondes.**

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ.

Ἡ Βασιλικὴ (τέλος). — Ὁ Γεώργιος Μίνσκης (διήγημα). — Τὸ τραγοῦδι τοῦ Μαΐου (Ἑλλην. ἔθιμα). — Κρίσεις περὶ τῆς Ἱερᾶς ἐξετάσεως (Ἱστορικὸν ἐράνισμα. — Ἠθικαὶ μελέται *περὶ γυναικὸς* (συνέχεια). — Ζωδικὰ μνημεῖα. — Ἁπλοποίησις τῆς ζωῆς.

Εἰκονογραφίαι Ἡ Βιλελμένη. — Παλάτιον τοῦ Ἀλλαγαβὰδ.

Παράρτημα. Ὁ Ὑποκόμης τῆς Βραζελόννης.